

STRATEGIA ROZWOJU MIASTA BARTOSZYCE NA LATA 2016-2022

BARTOSZYCE 2016

1. Wprowadzenie	3
2. Sfera przestrzenno-przyrodnicza	6
2.1 Położenie miasta Bartoszyce	6
2.2 Środowisko przyrodnicze	13
2.3 Infrastruktura techniczna	16
2.4 Zagospodarowanie przestrzenne	20
3. Sfera gospodarczo-finansowa	26
3.1 Rynek pracy	26
3.2 Struktura lokalnej gospodarki	29
3.3 Finanse samorządu terytorialnego	34
4. Sfera społeczno-kulturowa	43
4.1 Demografia	43
4.2 Oświata i wychowanie	49
4.3 Kultura	54
4.4 Sport i wypoczynek	58
4.5 Turystyka	60
4.6 Ochrona zdrowia	62
4.7 Pomoc społeczna	62
4.8 Aktywność społeczna mieszkańców	64
4.9 Współpraca międzynarodowa	66
5. Spójność z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi	71
5.1 Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej	71
5.2 Uwarunkowania wynikające z dokumentów regionalnych	76
6. ANALIZA SWOT	79
7. ZAŁOŻENIA STRATEGII	86
8. REALIZACJA STRATEGII	88

9. ZAŁOŻENIA REALIZACJI STRATEGII	100
10. ZAŁOŻENIA MONITORINGU I EWALUACJI	102
11. FINANSOWANIE STRATEGII	104
12. ZAŁĄCZNIK NR 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI)	105
Spis tabel	106
Spis rycin.....	107
Spis wykresów	108

1. Wprowadzenie

Planowanie przyszłego rozwoju jednostki terytorialnej powinno rozpocząć się dokładną i obiektywną diagnozą sytuacji społeczno-gospodarczej. Celem przeprowadzenia diagnozy społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce jest przedstawienie aktualnego obrazu miasta. Pod uwagę wzięto czynniki i zasoby, zarówno o charakterze wewnętrznym, jak i zewnętrznym, które mają wpływ na obecny i przyszły rozwój lokalny miasta.

Diagnoza składa się z trzech zasadniczych części odnoszących się do najważniejszych sfer dla miasta – sfery przestrzenno-przyrodniczej, gospodarczo-finansowej i społeczno-kulturowej. W części dotyczącej sfery przestrzenno-przyrodniczej dokonano charakterystyki miasta pod względem położenia Bartoszyce, uwarunkowań środowiskowych, wyposażenia w infrastrukturę techniczną i stanu zagospodarowania przestrzennego. Sfera gospodarczo-finansowa przedstawia raport o mieście dotyczący najważniejszych elementów wpływających na atrakcyjność inwestycyjną i potencjał gospodarczy miasta, tj. rynku pracy, struktury lokalnej gospodarki oraz kondycji finansów samorządu. W części dotyczącej sfery społeczno-kulturowej scharakteryzowano takie elementy jak demografia, oświata i wychowanie, kultura, sport i wypoczynek, turystyka, ochrona zdrowia, pomoc społeczna, aktywność mieszkańców i współpraca międzynarodowa miasta. W każdej części diagnozy wskazane zostały mocne i słabe strony miasta oraz związane z nimi czynniki mogące wpłynąć pozytywnie i negatywnie na rozwój. Każdą część diagnozy kończy podsumowanie zawierające wnioski przedstawione w formie zestawienia mocnych i słabych stron Bartoszyce w danej sferze.

Cała analiza społeczno-gospodarcza Bartoszyce została przeprowadzona w dwóch układach. Po pierwsze dane zostały zaprezentowane w układzie dynamicznym (uwzględniającym okres

od 2006 do 2013 roku), co pozwoliło zaobserwować zmiany pewnych wartości na przestrzeni ostatnich lat oraz rozpoznać związane z nimi trendy rozwojowe. Dodatkowo dane ukazano w ujęciu porównawczym (benchmarkingowym), zestawiając wartości charakterystyczne dla Bartoszyca z wartościami średnimi dla kraju, województwa warmińsko-mazurskiego, powiatu bartoszyckiego oraz z danymi dotyczącymi trzech innych gmin miejskich – Działdowa, Kętrzyn oraz Szczytno. Miasta zostały dobrane w ten sposób, by ich główne cechy korespondowały z cechami Bartoszyca. Najważniejsze dane decydujące o doborze miast to liczba ludności, powierzchnia, typ gminy oraz dochody jednostki na jednego mieszkańca.

Tabela 1 Zestawienie podstawowych cech miasta Bartoszyce oraz innych porównywanych miast w 2013 roku

Miasto	Liczba ludności	Powierzchnia (ha)	Typ gminy	Dochody gminy na jednego mieszkańca (zł)
Bartoszyce	24527	1179	Gmina miejska	2991,66
Działdowo	21552	1147	Gmina miejska	2674,82
Kętrzyn	28051	1035	Gmina miejska	2528,22
Szczytno	24489	1062	Gmina miejska	2836,18

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Z dużym prawdopodobieństwem w wymienionych wyżej miastach, z uwagi na podobne cechy, główne procesy rozwojowe będą miały podobny charakter. Spodziewać się także można, że jednostki te napotykać na podobne bariery rozwojowe i posiadają podobne środki do ich pokonywania. Ewentualne różnice w przebiegu procesów rozwojowych są spowodowane poprzez różnice w zasobach poszczególnych miast (np. zasobach naturalnych, kulturowych, sposobie zagospodarowania terenu) oraz czynnikach zewnętrznych (np. położenie względem głównych węzłów komunikacyjnych, sąsiedztwo dużych ośrodków miejskich). Dodatkowo miasta te można uznać za konkurencyjne dla Bartoszyca ośrodki w zakresie przyciągania inwestycji i mieszkańców.

Głównym źródłem danych, wykorzystanych do opracowania diagnozy społeczno-gospodarczej, były dane Głównego Urzędu Statystycznego pozyskane z Banku Danych Lokalnych. Dane te posłużyły głównie do przygotowania diagnozy porównawczej Bartoszyca z innymi wybranymi miastami województwa warmińsko-mazurskiego. Tylko jednolite dane,

pozyskane z jednego źródła statystycznego pozwoliły na obiektywne porównanie wybranych jednostek. Dodatkowo bardzo przydatne w opracowaniu raportu o stanie miasta Bartoszyce okazały się informacje pozyskane z różnego rodzaju dokumentów strategicznych i planistycznych opracowanych na szczeblu miasta, powiatu i województwa. Posiłowano się także sprawozdaniami z działalności i opracowaniami przygotowanymi przez miejskie jednostki organizacyjne oraz instytucje publiczne działające na terenie miasta i powiatu bartoszyckiego. Wiele informacji zostało zebranych i udostępnionych na cele opracowania diagnozy przez poszczególne wydziały Urzędu Miasta Bartoszyce.

2. Sfera przestrzenno-przyrodnicza

2.1 Położenie miasta Bartoszyce

O rozwoju miasta decydują nie tylko wewnętrzne czynniki rozwoju, takie jak potencjał demograficzny i gospodarczy. Kształtując politykę rozwoju miasta na uwadze trzeba również mieć położenie miasta w określonych układach przestrzenno-funkcjonalnych, warunkujących w dużym stopniu charakter i kierunki rozwoju oraz możliwości kooperacji z innymi jednostkami.

Położenie na tle podziału administracyjnego

Miasto Bartoszyce położone jest w północnej części województwa warmińsko-mazurskiego po obu brzegach rzeki Łyny. Współrzędne geograficzne miasta to: 54° 16` N; 20° 49` E. Jego łączna powierzchnia to 11,79 km². Gmina miejska Bartoszyce w całości graniczy z gminą wiejską Bartoszyce. Administracyjnie miasto należy do powiatu bartoszyckiego i jest jego siedzibą. W skład powiatu bartoszyckiego wchodzi 6 gmin:

- miasto Bartoszyce,
- gmina Bartoszyce,
- miasto Górowo Iławeckie,
- gmina Górowo Iławeckie,
- gmina i miasto Bisztynek,
- miasto i gmina Sępólno.

Północna granica powiatu stanowi granicę państwową z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Od 2004 roku, po wejściu Polski do Unii Europejskiej, jest to nie tylko granica Polski z Rosją, ale również zewnętrzna granica Unii Europejskiej, z czego wynika szczególne znaczenie pobliskiego międzynarodowego przejścia granicznego w Bezledach. Przez Bartoszyce i Bezledy wiedzie najkrótsza droga z Warszawy przez Olsztyn do Kaliningradu, dzięki czemu miasto zyskuje rangę ważnego ośrodka tranzytowego. Dawniej droga ta była częścią tzw. szlaku bursztynowego.

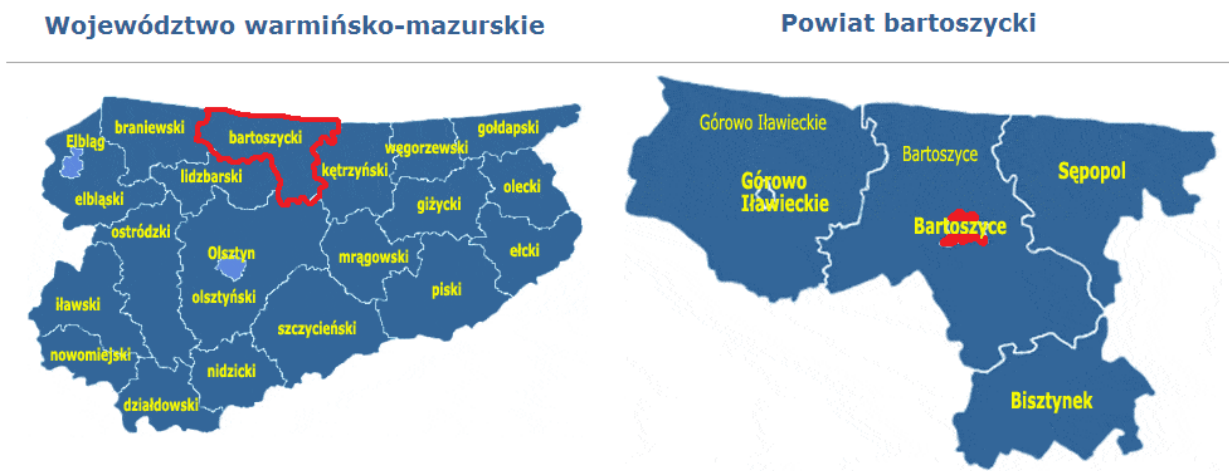
Miasto położone jest 71 km od Olsztyna, 256 km od Warszawy, 177 km od Gdańska, 17 km od granicy z Rosją, 58 km od Kaliningradu.

Największymi miastami w zasięgu ok. 100 km od Bartoszyce są: Elbląg, Olsztyn i Kaliningrad.

Położenia miasta na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego obrazuje rycina 1.

Rycina 1 Położenie miasta Bartoszyce na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: www.gminy.pl

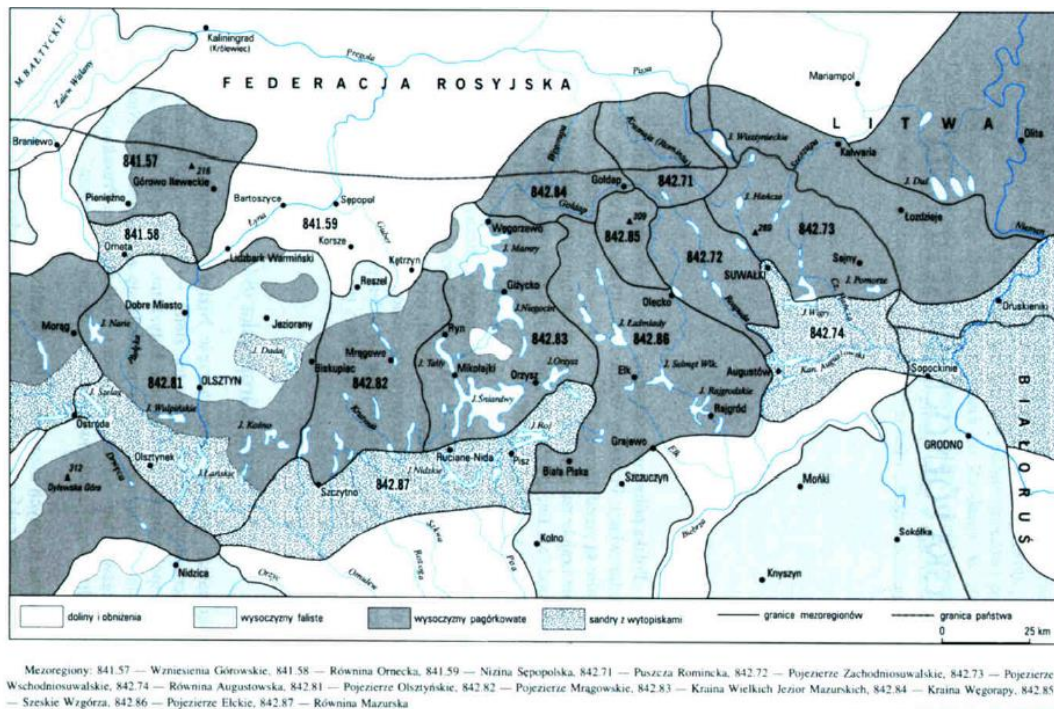
Położenie na tle krain fizyczno-geograficznych

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną autorstwa J. Kondrackiego Bartoszyce leżą w mezoregionie Równina Sępopolska, który jest częścią makroregionu Nizina Staropruska i dalej podprovincji Pobrzeża Wschodniobałtyckiego i prowincji Niziny Wschodniobałtycko-Białoruskiej. Wszystkie te jednostki fizyczno-geograficzne leżą na Niziu Wschodnioeuropejskim. Równina Sępopolska jest rozległą nieką wznoszącą się na obrzeżu do 80-100 m n.p.m. i obniżającą się ku środkowi do 40-50 m n.p.m. Mezoregion ten jest pozostałością po rozległym jeziorze zastoiskowym, który utworzył się przed cofającym się ostatnim zlodowaceniem plejstoceniowym. Konsekwencją tego jest urodzajna pokrywa glebowa i stosunkowo słaby rozwój lodowcowych form marginalnych, zwłaszcza w środkowej części regionu i prawie zupełny brak jezior. Główną rzeką regionu jest Łyna, która płynąc meandrami wciną się w podłoże na głębokość do 30 – 40 m tworząc malowniczą dolinę. Równina od zachodu graniczy ze Wzniesieniami Górowskimi, od wschodu z Krainą Węgorapy i Krainą Wielkich Jezior Mazurskich, na południu znajdują się pojezierza: Olsztyńskie i Mrągowskie. Na północy, już poza granicą państwa Równina Sępopolska

przechodzi w równinę nad Pregotą. W granicach Polski Równina Sępopolska zajmuje powierzchnię około 1160 km².

Rycina 2 Położenie Bartoszyce na tle krain fizyczno-geograficznych

Źródło: Kondracki J.: „Geografia regionalna Polski”. PWN Warszawa 2001r.

Położenie na tle regionalnych układów przestrzenno-funkcyjnych

W wyniku delimitacji obszaru województwa warmińsko-mazurskiego dokonanego w *Strategii rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025* obszar regionu podzielony został na Obszary Strategicznej Interwencji wyznaczające potencjały i problemy rozwojowe w układzie terytorialnym.

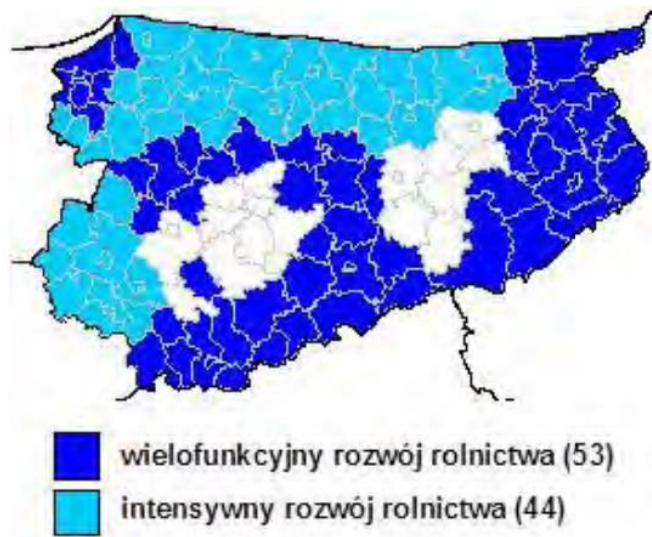
Miasto Bartoszyce zaliczone zostało do 3 Obszarów Strategicznej Interwencji (OSI):

1. OSI Nowoczesna wieś

Obszary te oferują najlepsze warunki dla produkcji żywności wysokiej jakości oraz wzrostu produktywności produkcji rolniczej. Prawie cała północna i zachodnia część województwa, wraz z Bartoszczykami, zakwalifikowana została jako obszar o bardzo dobrych warunkach dla intensywnego rozwoju rolnictwa.

Rycina 3 OSI Nowoczesna wieś

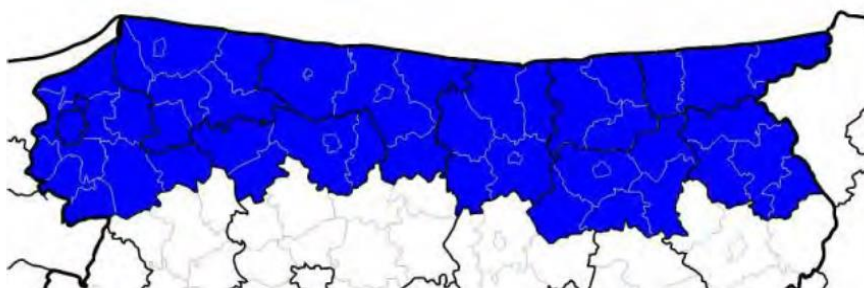

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

2. OSI Obszary przygraniczne

Obszar, na którym występuje nawarstwienie różnorodnych problemów społeczno-gospodarczych w obszarze przygranicznym. Szansę dla tych obszarów upatruje się m.in. w intensyfikacji współpracy międzynarodowej, wykorzystaniu szans wynikających z małego ruchu przygranicznego oraz poprawie powiązań komunikacyjnych w pasie przygranicznym.

Rycina 4 OSI Obszary przygraniczne

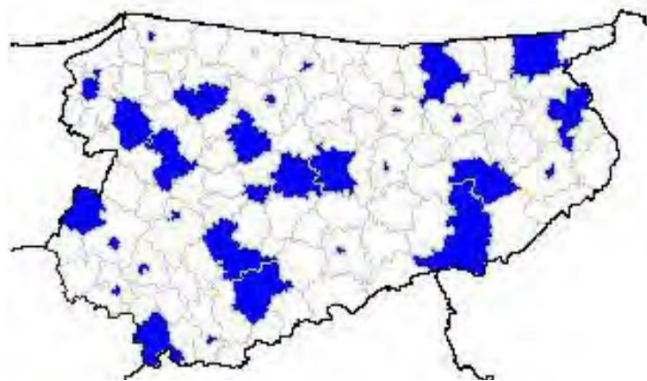
Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

3. OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Problemem tych obszarów jest utrata konkurencyjności małych i średnich miast w wyniku silnej konkurencji zewnętrznej oraz pogarszającej się sytuacji w gminach otaczających te miasta.

Rycina 5 OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji

Źródło: Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Dodatkowo Bartoszyce, podobnie jak prawie cały obszar województwa warmińsko-mazurskiego, znajdują się w obrębie obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski. Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski wyróżnia się w skali kraju wysokim standardem środowiska przyrodniczego i ukierunkowany jest na rozwój proekologiczny oraz na utrzymanie zrównoważonych struktur przestrzennych. Na obszarze tym za obowiązujące przyjęto zasady zrównoważonego rozwoju z naciskiem na ochronę środowiska.

Całkowity obszar zaliczany do obszaru funkcjonalnego Zielone Płuca Polski obejmuje obecnie ok. 63 tys. km². Powierzchnia ta stanowi aż 20% powierzchni całego kraju i zamieszkuje na niej ok. 10% ludności kraju. Położony jest w północno-wschodniej części Polski, obejmując województwa warmińsko-mazurskie i podlaskie oraz części województw: mazowieckiego, kujawsko-pomorskiego i pomorskiego. Podstawą delimitacji obszaru były jedne z najcenniejszych w kraju i Europie systemy ekologiczne. Ze względu na pragmatykę realizacji wspólnych przedsięwzięć umowną granicę zewnętrzną stanowią granice administracyjne gmin.

Rycina 6 Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski

Źródło: Strona internetowa Fundacji Zielone Płuca Polski www.fzpp.pl

Położenie na tle układu komunikacyjnego i dostępność komunikacyjna

Bartoszyce są znaczącym węzłem komunikacyjnym, przez który przebiega jeden z najważniejszych szlaków drogowych w województwie warmińsko-mazurskim. Szlak ten stanowi droga nr 51 prowadząca m. in. z Olsztyna do przejścia granicznego z Rosją w Bezledach. Droga krajowa przebiega przez centralną część miasta, stanowiąc tym samym główną oś komunikacyjną miasta. Z uwagi na brak obwodnicy, cały ruch z województwa i kraju w kierunku międzynarodowego przejścia granicznego oraz ruch z drogi krajowej nr 57 z Mazowsza na Mazury¹, łącznie z ruchem tranzytowym, przejmuje układ komunikacyjny wewnątrz miasta.

Przez miasto przebiegają również dwie drogi wojewódzkie:

- nr 512 Pieniężno – Bartoszyce,
- nr 592 Bartoszyce – Giżycko.

Wspomniane drogi wojewódzkie równoleżnikowo łączą wschodnią i zachodnią część regionu.

¹ Droga krajowa nr 51 oraz 57 krzyżuje się w podbartoszyckiej miejscowości Płęsy, w odległości ok. 6 km od centrum miasta

Najbliższe lotniska międzynarodowe znajdują się w Szymanach, Gdańsku, Modlinie i Kaliningradzie. W przyszłości planowane jest również otwarcie międzynarodowego lotniska w Szymanach pod Szczytnem, które obecnie jest zamknięte dla ruchu lotniczego z uwagi na modernizację.

Tabela 2 Odległość Bartoszyce i wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego do najbliższych ważnych węzłów komunikacyjnych

Miejscowość	Olsztyn dworzec PKP i PKS	Port lotniczy w Modlinie	Port lotniczy w Gdańsku
Bartoszyce	73 km	239 km	181 km
Działdowo	81 km	111 km	204 km
Kętrzyn	82 km	226 km	231 km
Szczytno	48 km	150 km	230 km

Źródło: Opracowanie własne na podstawie www.google.pl/maps

Przez Bartoszyce przebiega linia kolejowa 38 kategorii drugorzędnej Korsze - Głomno - Kaliningrad, która w Korszach włącza się w linię pierwszorzędną Olsztyn - Korsze - Skandawa - Czerniachowsk lub Korsze – Ełk - Białystok. Oprócz toru normalnego, przystosowanego do obsługi kolei polskich, do Bartoszyce doprowadzony jest także tor szeroki do obsługi kolei rosyjskich. W chwili obecnej, z uwagi na małą rentowność, Bartoszyce nie posiadają żadnych kolejowych połączeń osobowych. Ze stacji kolejowej obsługiwane są jedynie pociągi towarowe. Tor normalny jak i szeroki posiadają bocznicę kolejową, które nie są w pełni wykorzystane.

Przewozy na terenie Bartoszyce zapewniają PKS Bartoszyce oraz przewoźnicy prywatni. W 2011 roku Przedsiębiorstwo Państwowej Komunikacji Samochodowej w Bartoszycach zostało sprywatyzowane i 85% akcji PKS nabyła firma Mobilis Sp. z o.o. Spółka prowadzi działalność przewozu osób na terenie powiatu bartoszyckiego i lidzbarskiego. Realizuje także regularne połączenia autobusowe międzymiastowe z Warszawą, Gdańskiem, Olsztynem, Elblągiem, Braniewem, Giżyckiem, Kętrzynem, Biskupcem oraz Mrągowem. Materialną bazę działalności spółki stanowi 60 autobusów. Dworzec autobusowy w Bartoszycach zlokalizowany jest na Placu Dworcowym 1. Dodatkowo przewoźnicy prywatni oferują kursy relacji Bartoszyce-Olsztyn, Bartoszyce-Kętrzyn, Bartoszyce-Warszawa.

Za komunikację miejską w Bartoszycach odpowiedzialna jest firma Mobilis Sp. z o.o. Na terenie miasta znajduje się 31 przystanków miejskiej komunikacji zbiorowej, które obsługują 3 linie autobusowe. Na wszystkich trzech liniach kursują autobusy niskopodłogowe, przystosowane do przewozu osób niepełnosprawnych.

Tabela 3 Linie komunikacji miejskiej w Bartoszycach

Nr linii	Trasa	Ilość kursów w ciągu dnia
Linia nr 1	Dworzec – Urząd Miasta – Bohaterów Warszawy – Kino Muza – Łyna – Osiedle (Tajna Poczta) – Zacisze – Wzgórze Zamkowe – SP4 – Żeromskiego – Moniuszki	1 (tylko w dni powszednie)
Linia nr 2	Szpital – Chilmanowicza – Sikorskiego – Urząd Celny – Biedronka – (Wzgórze Zamkowe) – (SP4) – (Moniuszki) – (Żeromskiego) – (SP4) – (Wzgórze Zamkowe) – Zacisze – Osiedle (Tajna Poczta) – Łyna – Kino Muza – Warszawska – Witosa – Urząd Miasta – (Orzeszkowej) – (Drzewna) – (Kajki) – (Pieniężnego) – Dworzec – (Konopnickiej) – (Leśna-Szkoła)	9 (tylko w dni powszednie)
Linia nr 3	Szpital – Chilmanowicza – Sikorskiego – Urząd Celny – Biedronka – (Wzgórze Zamkowe) – (SP4) – (Moniuszki) – (Żeromskiego) – (SP4) – (Wzgórze Zamkowe) – Zacisze – Osiedle (Tajna Poczta) – Łyna – Kino Muza – (Łynostrada) – Bohaterów Warszawy – Urząd Miasta – Dworzec – (Konopnickiej) – (Leśna) – (Leśna-Cmentarz) – (Polmozbyt) – (PKS) – (Stal-Gaz) – (Sędławki)	30 - w dni powszednie 11 - w soboty i niedziele

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych ze strony internetowej firmy Mobilis Sp. z o.o. <http://mobilis.silesiatransport.eu/>

2.2 Środowisko przyrodnicze

Środowisko przyrodnicze jest czynnikiem, który pierwotnie umożliwił powstanie i rozwój miasta. Elementy środowiska przyrodniczego takie jak klimat, występowanie złóż kopalin, sieć hydrograficzna warunkują często charakter i funkcje miasta. Obecnie stanowi ono czynnik, który może wspomóc lub zahamować konkretne działania w przestrzeni miejskiej. Wysoka jakość środowiska naturalnego stanowi istotny walor wpływający na atrakcyjność miasta zarówno dla mieszkańców, turystów, jak i inwestorów.

Stan środowiska naturalnego

Teren miasta położony jest w rozległym obniżeniu wysoczyzny morenowej. Jest to teren prawie płaski, który przecina dolina rzeki Łyny. Rzeka przepływając z zachodu na wschód tworzy malowniczą dolinę. Dolina rzeki jest formą, która najbardziej urozmaica teren miasta. Łyna jest największą rzeką województwa warmińsko-mazurskiego oraz głównym elementem sieci hydrograficznej Bartoszyce i okolic. Tworzy ona wąską dolinę, która dość głęboko wcina się w teren (na głębokość ok. kilkunastu metrów). Ponadto urozmaicenie wysoczyzny wprowadzają także doliny dopływów Łyny, Suszycy i innych strumieni.

Tereny wzdłuż rzeki Łyny zostały zakwalifikowane jako obszary szczególnego zagrożenia powodziowego, co jest związane z wezbrzeniami rzeki i okresowym wylewaniem z koryta, zalewaniem terenów tarasu zalewowego. Dodatkowo tereny nadrzeczne w Bartoszycach charakteryzują się trudnymi warunkami gruntowo-wodnymi i nieodpowiednim klimatem, a także możliwością erozji brzegów rzecznych.

Oprócz rzeki, krajobraz Bartoszyce urozmaicają inne niewielkie zbiorniki wodne. Dwa największe z nich znajdują się w południowo - wschodniej części miasta. Pierwszy z nich to jezioro „Mleczarskie”, drugi zbiornik to jezioro „Bartbetowskie”. Obydwa jeziora pełnią funkcję rekreacyjną i są corocznie zarybiane.

Badania jakości wód w rzece Łynie potwierdzają dobry stan ekologiczny wody. Należy zauważyć, że w ostatnich latach woda w Łynie poprawiła swoją jakość z wód słabej jakości (IV klasa) do wód umiarkowanej jakości (III klasa). Największym punktowym źródłem zanieczyszczeń rzeki Łyny są ścieki pochodzące z oczyszczalni w Bartoszycach. Dodatkowo poważne zagrożenie dla jakości wód powierzchniowych w Bartoszycach stanowi nielegalne odprowadzanie ścieków sanitarnych oraz zanieczyszczenia generowane przez ruch drogowy.

Bartoszyce położone są w zasięgu jednego z głównych zbiorników wód podziemnych w Polsce GZWP 205 tzw. „Subzbiornik (Tr) Warmia” (pochodzące z poziomu trzecio- i czwartorzędowego). Wody te wymagają nieskomplikowanego uzdatnienia (jedynie w celu usunięcia nadmiaru żelaza) z uwagi na fakt, że są one naturalnie chronione od powierzchni terenu. Na terenie miasta zaopatrzenie w wodę pitną opiera się zasadniczo na ujęciu miejskim przy ulicy Limanowskiego, które stanowi siedzibę Wodociągowo-Ciepłowniczej Sp. z o.o. „COWIK”. Strefa ochrony ujęć wody obejmuje teren ochrony bezpośredniej i złożona jest z 9 studni wierconych (nr 7, 8, 9A, 10, 10A, 11A, 12, 13, 14), stacji uzdatniania wody i zbiorników wody czystej. Według danych Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Bartoszycach na terenie miasta nie występowały problemy z utrzymaniem właściwych parametrów mikrobiologicznych wody. Ogólny stan wodociągu również oceniany jest jako dobry.

Obszar, na którym znajdują się Bartoszyce jest określony jako perspektywiczny w występowaniu leczniczych wód mineralnych, których można się spodziewać na głębokości 0,7 ÷ 1,3 km.

Badania Państwowego Instytutu Geologicznego potwierdzają, że na terenie miasta nie występują udokumentowane złoża kopalin, tereny górnicze i obszary górnicze.

W mieście i okolicy dominują osady moreny dennej i ablacyjnej. Tworzą one korzystne warunki dla rozwoju zabudowy miejskiej, niemniej, ze względu na wysoką wartość rolniczą gleb, możliwości ich wykorzystania pod budownictwo są ograniczone. Na obrzeżach zainwestowania miejskiego Bartoszyce dominują gleby urodzajne, kompleksu pszennego dobrego.

Istotnym czynnikiem warunkującym odpowiedni mikroklimat w mieście jest występowanie terenów zielonych. Tereny zielone w Bartoszycach tworzą: parki spacerowo-wypoczynkowe, zieleńce, zieleń uliczna i osiedlowa, żywopłoty i nasadzenia. Największy kompleks leśny stanowi las miejski, położony we wschodniej części miasta. Mniejsze kompleksy zielone zlokalizowane są wzdłuż rzeki. Lasy publiczne stanowią ok. 98% powierzchni leśnej w mieście. Pozytywnym zjawiskiem jest zwiększenie powierzchni zieleni ulicznej i osiedlowej w ostatnich latach, co przekłada się na poprawę komfortu życia mieszkańców. Spośród porównywanych miast województwa warmińsko-mazurskiego Bartoszyce posiadają największy udział terenów zielonych w granicach miasta, wynoszący 6,8% (Działdowo 1,7%, Kętrzyn 4,9%, Szczytno 2,8%). Lasy w gminie miejskiej Bartoszyce są w dobrej kondycji. Kompleksy lasów w dolinie Łyny pełnią ważną funkcję ochronną dla gleb narażonych na stromych zboczach rzeki na erozję wodną.

Tabela 4 Tereny zieleni w mieście Bartoszyce w 2013 roku

Tereny zieleni	Liczba obiektów	Powierzchnia (ha)
Parki spacerowo-wypoczynkowe	3	12,9
Zieleńce	45	26,2
Zieleń uliczna	-	6,9
Tereny zieleni osiedlowej	-	35,7
Cmentarze	2	12,6
Lasy gminne	-	57,7

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Formy ochrony przyrody

Na terenie miasta Bartoszyce ustanowione zostały następujące formy ochrony przyrody:

Obszar Chronionego Krajobrazu Doliny Dolnej Łyny

Ogólna powierzchnia OCHK wynosi 16 429,9 ha, z czego na teren miasta przypada 41,423 ha. Ustanowienie OCHK podyktowane zostało koniecznością zachowania równowagi w środowisku przyrodniczym na tym terenie oraz dbałością o estetykę krajobrazu.

Obszar specjalnej ochrony Natura 2000 „Ostoja Warmińska”

Dla obszaru obowiązuje rozporządzenie Ministra Środowiska w sprawie obszarów specjalnej ochrony ptaków. „Ostoja Warmińska” została ustanowiona jako obszar Natura 2000 przede wszystkim dla ochrony jednego gatunku – bociana białego, który osiąga tu największą liczebność i największe zagęszczenie w kraju. Jest to jednak również bardzo ważna ostoja dla wielu innych gatunków ptaków, występują tu bowiem aż 93 gatunki ptaków waloryzujące obszary Natura 2000. Jest wśród nich 38 gatunków z załącznika I Dyrektywy Ptasiej i 15 gatunków z Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt.

Pomnik przyrody

W mieście znajduje się 1 pomnik przyrody (ożywionej). Ochroną objęto drzewo gat. jesion wyniosły o obwodzie 355 cm i wysokości 30 m, znajdujący się przy ul. Kętrzyńskiej 18 w ogrodzie.

2.3 Infrastruktura techniczna

Pod pojęciem infrastruktura techniczna należy rozumieć wszystkie urządzenia techniczne zainstalowane w mieście, które mają służyć jego prawidłowemu funkcjonowaniu. Odpowiednie wyposażenie w obiekty infrastruktury technicznej oraz jej jakość są bardzo ważnym czynnikiem wpływającym na jakość życia mieszkańców i warunki prowadzenia działalności gospodarczej oraz przyciągającym inwestorów z zewnątrz.

Infrastruktura drogowa

Zgodnie z informacjami Wydziału Techniczno-Inwestycyjnego Urzędu Miasta Bartoszyce sieć dróg publicznych na terenie miasta Bartoszyce stanowią drogi jednojezdniowe kategorii gminnej o całkowitej długości 46,505 km. W strukturze ciągów komunikacji kołowej w mieście dominują drogi o nawierzchni twardej ulepszonej - bitumicznej, które stanowiły

62% (28,8 km) ogólnej długości wszystkich dróg zlokalizowanych w granicach administracyjnych Bartoszyce. Drogi o nawierzchni betonowej stanowią 17% dróg w mieście, a drogi o nawierzchni z kostki prefabrykowanej, klinkierowej, kamiennej 16%. Resztę stanowią drogi o nawierzchni brukowej, tłuczniowej i gruntowej. Stan techniczny nawierzchni w sieci drogowej miasta Bartoszyce oceniany jest jako dobry.

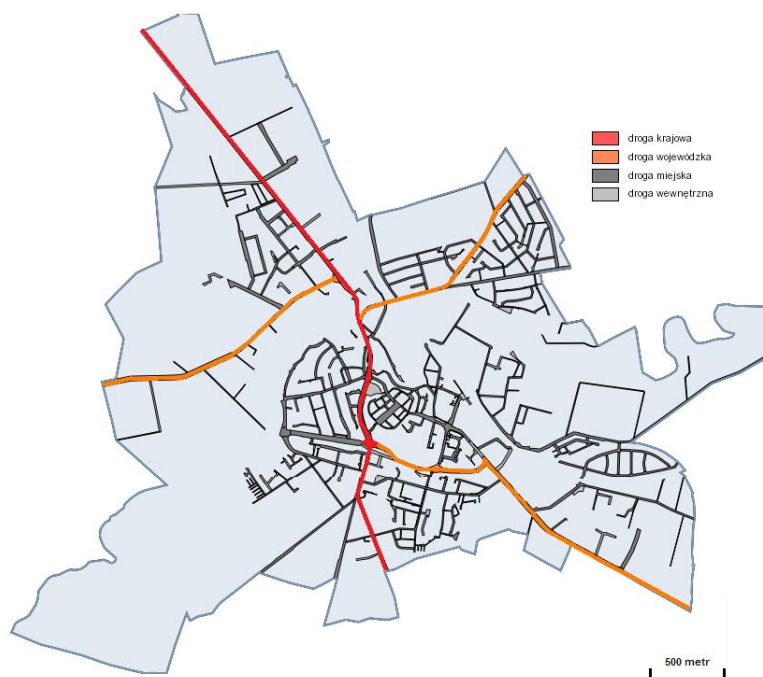
W granicach miasta zlokalizowanych jest łącznie 6 obiektów inżynierskich transportu drogowego:

- konstrukcja stalowa - 5 szt. (średnia ważona ocena stanu technicznego w skali 1-5, wynikająca z przeprowadzonego przeglądu to 2,9),
- konstrukcja z betonu zbrojonego - 1 szt. (średnia ważona ocena stanu technicznego w skali 1-5, wynikająca z przeprowadzonego przeglądu to 2,4).

W 2014 roku łączne środki przeznaczone na roboty drogowe wynosiły 3,023 mln zł.

Długość ścieżek rowerowych na terenie miasta Bartoszyce wynosi 4 440 mb, co stanowi prawie 10% długości dróg publicznych. Są to głównie drogi rowerowe w ciągu drogi krajowej oraz dróg wojewódzkich.

Rycina 7 Układ komunikacyjny miasta Bartoszyce

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Bartoszyce

Gospodarka wodno-ściekowa

Długość czynnej sieci wodociągowej w 2013 roku w mieście Bartoszyce wynosiła 53,9 km. Korzystało z niej prawie 100% mieszkańców miasta, co jest wskaźnikiem korzystnym. W 2013 roku ogólne zużycie wody wynosiło 975,1 dam³. Zużycie wody w zakładach produkcyjnych nie ma dużego znaczenia i wynosiło ok. 5% ogólnego zużycia. W okresie ostatnich kilku lat zużycie wody w mieście systematycznie maleje, odnotowując spadek w stosunku do 2010 roku o 11%. Średnie jednostkowe zużycie wody w Bartoszycach jest niskie i wynosi 41,4 m³ na jednego mieszkańca. Dla porównania średnie zużycie wody w województwie warmińsko-mazurskim wynosi 84,2 m³ na mieszkańca.

Długość czynnej sieci kanalizacyjnej wynosi 51,2 km i korzysta z niej 99% mieszkańców miasta. W pozostałych przypadkach korzystają oni z rozwiązań indywidualnych – szczelnych bezodpływowych zbiorników na nieczystości płynne oraz stacji zlewnych. Różnica pomiędzy odsetkiem ludności korzystającej z wodociągu i z kanalizacji wynosi 1%.

Na terenie gminy miejskiej funkcjonuje jedna oczyszczalnia ścieków, zlokalizowana przy ul. Drzewnej. Stosuje się tam nowoczesną technologię oczyszczania ścieków z podwyższonym usuwaniem biogenów. Jej przepustowość wynosi 6500m³/dobę. Prawie 100% mieszkańców korzysta z oczyszczalni ścieków. Oczyszczone ścieki z terenu miasta trafiają do rzeki Łyny.

Tabela 5 **Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego**

	Bartoszyce	Kętrzyn	Działdowo	Szczytno
Zużycie wody (dam ³)	1 015,5	1 272,7	1 022,6	1 147,6
Udział przemysłu w zużyciu wody (%)	5	0	14,6	15,9
Zużycie wody na 1 mieszkańca (m ³)	41,4	45,4	47,4	46,9
Długość sieci kanalizacyjnej w relacji do długości sieci wodociągowej	0,9	1,3	0,8	1,4
Udział ludności korzystającej z wodociągów	100	99,1	99,0	97,8
Udział ludności korzystającej z kanalizacji	99,9	96,1	96,7	91,4
Sieć wodociągowa na 100 km ²	490,0	533,3	572,8	540,5
Sieć kanalizacyjna na 100 km ²	465,5	671,5	476,0	732,6

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

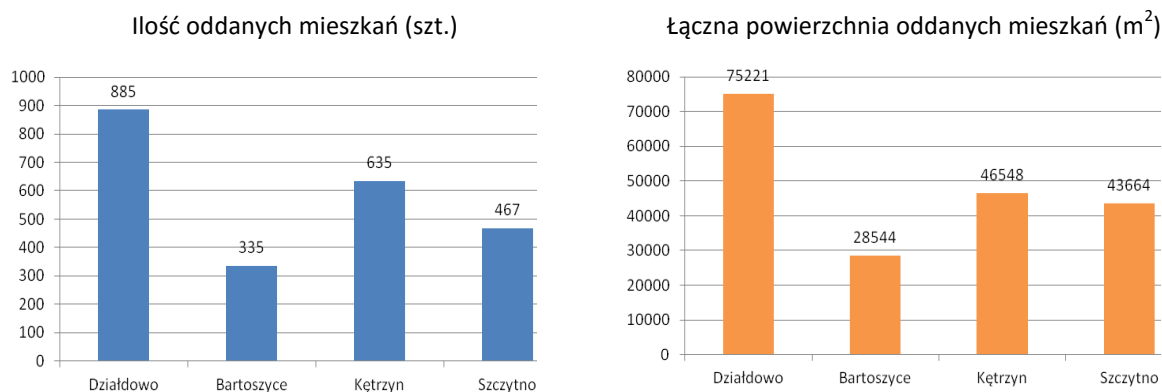
Gospodarka odpadami

Nieczystości stałe składowane są poza obszarem miasta, na wysypisku w Wysiece (ok. 6 km od miasta). Składowisko jest zarządzane przez Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o., należący w 100% do miasta Bartoszyce. Mieszkańcy Bartoszyce mogą zostawić wytwarzane przez siebie, selektywnie zebrane odpady komunalne w Punkcie Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych (PSZOK), również znajdującego się na terenie miejscowości Wysieka. Powstanie PSZOK przyczyniło się znacznie do zmniejszenia zmieszanych odpadów komunalnych. Zgodnie z danymi GUS na terenie miasta nie istnieją dzikie wysypiska.

Mieszkalnictwo

Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w gminie miejskiej Bartoszyce w 2013 roku znajdowało się łącznie 9 046 mieszkań w 1 830 budynkach. Przeciętna powierzchnia użytkowa jednego mieszkania wynosiła 59,0 m², co jest wartością niższą od średniej dla województwa, wynoszącej 67,7 m². Również przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na jedną osobę w Bartoszycach, wynosząca 21,8 m², jest nieznacznie niższa niż w województwie (23,3 m²) i pozostałych analizowanych miastach regionu (Działdowo 25,0 m², Kętrzyn 22,2 m², Szczytno 23,3 m²). Pomimo wspomnianych niższych wartości względem innych jednostek terytorialnych, zauważyć trzeba, że w ostatniej dekadzie warunki mieszkalne w mieście uległy poprawie. Zwiększyła się średnia powierzchnia użytkowa przypadająca na 1 osobę i ogólna liczba mieszkań (choć nie tak dynamicznie jak w Działdowie, Kętrzynie i Szczytnie). Zmalała liczba osób przypadająca na 1 mieszkanie. Prawie 100% mieszkań ma podłączenie do sieci wodociągowej, 98% posiada własną łazienkę, a 91% korzysta z gazu sieciowego.

Budownictwo mieszkaniowe w Bartoszycach, w porównaniu do analizowanych miast, jest na bardzo niskim poziomie. W latach 2006-2013 w mieście oddano do użytkowania 335 mieszkań o łącznej powierzchni 28 544 m². W tym samym czasie w Działdowie oddano 886 mieszkań, w Kętrzynie 635, a w Szczytnie 467.

Wykres 1 Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2006-2013 w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W zasobach mieszkaniowych gminy w 2013 roku znajdowało się 728 mieszkań, z czego 94 to mieszkania socjalne. Gminny zasób mieszkaniowy miasta tworzą lokale mieszkalne położone w budynkach stanowiących w całości własność miasta oraz lokale mieszkalne będące własnością miasta położone w budynkach Wspólnot Mieszkaniowych. Większość budynków wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu miasta stanowią budynki wybudowane do 1945 roku (76 %).

2.4 Zagospodarowanie przestrzenne

Problemy przestrzenne miasta wpływają pośrednio lub bezpośrednio na wszystkich użytkowników miasta. Choć często są trudne do uniknięcia, między innymi poprzez konflikt interesów różnych podmiotów, należy dążyć do jak najbardziej harmonijnego zagospodarowania przestrzeni. Uwzględnić przy tym należy nie tylko kwestie kompozycyjne, techniczne i ekonomiczne, lecz również społeczno-gospodarcze, środowiskowe i kulturowe.

Na obecny kształt miasta Bartoszyce duży wpływ miał historyczny rozwój miasta. Układ urbanistyczny ścisłego centrum miasta jest typowy dla tego typu miast w regionie. Charakteryzuje się on centralnie położonym rynkiem w kształcie prostokąta oraz regularną siatką ulic, które w przeszłości otoczone były murami miejskimi. Główną dominantą w mieście jest kościół parafialny Świętego Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej.

W późniejszych czasach wpływ na zagospodarowanie przestrzenne miasta miała rozbudowa garnizonu wojskowego, budowa infrastruktury kolejowej oraz napływ przemysłu. Okres drugiej wojny światowej, podobnie jak w wielu innych miastach, przyniósł ogromne zniszczenia w tkance miejskiej. Jednak pomimo tego część historycznej zabudowy zachowała się od zniszczeń.

Grunty zabudowane i zurbanizowane w Bartoszycach stanowią około 50% powierzchni miasta, użytki rolne – 35%, lasy – 7%, grunty zadrzewione i zakrzewione – ok. 3%, grunty pod wodami – ok. 3%, nieużytki – poniżej 1%.

Istotną kwestią dla rozwoju jednostki terytorialnej jest występowanie wolnych terenów inwestycyjnych. Za wyjątkowo atrakcyjne tereny dla inwestycji uważa się tereny należące do jednostki samorządu terytorialnego. Istotna jest nie tylko podaż tych terenów, ale również lokalizacja, najbliższe sąsiedztwo, dostępność do dróg publicznych oraz uzbrojenie w infrastrukturę techniczną. Grunty komunalne w Bartoszycach zajmują łączną powierzchnię 390,8 ha, co stanowi 33% obszaru miasta. Równocześnie powierzchnia gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości wynosi 293,8 ha, czyli 26,7% terenu miasta. Dla porównania udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w Działdowie, Kętrzynie i Szczytnie, kształtuje się odpowiednio na poziomie 14,6% (167,0 ha), 24,8% (257,0 ha) oraz 31,5% (334,7 ha). Znaczny odsetek gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości, stwarza miastu z jednej strony szansę prowadzenia właściwej polityki przestrzennej i możliwość wpływania, poprzez odpowiednie gospodarowanie tymi gruntami, na rozwój miasta, natomiast z drugiej strony świadczy o stagnacji i braku inwestycji budowlanych.

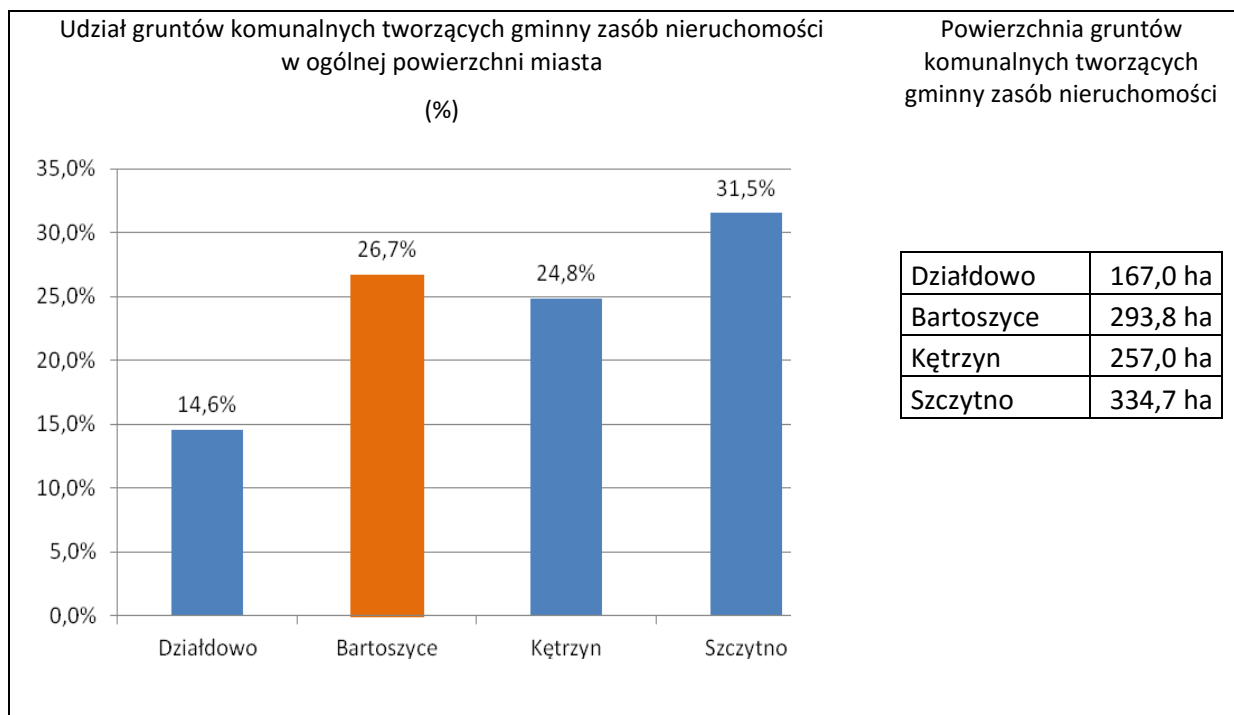
Do największych kompleksów terenów inwestycyjnych w mieście Bartoszyce należą:

- Kompleks przy ul. Bema i ul. Inwestycyjnej o pow. ok. 40 ha przeznaczony pod zabudowę produkcyjną i usługową w tym składową i handlową,
- Kompleks przy ul. Gdańskiej (os. 650-lecia) o pow. ok. 30 ha przeznaczony pod zabudowę jednorodzinną, wielorodzinną, usługowo-handlową i mieszkalno – usługową.

Tereny te nie są wyposażone w infrastrukturę techniczną a ich uzbrojenie wymaga poniesienia znacznych nakładów inwestycyjnych przez Miasto.

Wykres 2 **Udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w ogólnej powierzchni jednostki w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Miasto jest w posiadaniu znacznej ilości nieruchomości. Niestety znaczna ich część nie nadaje się pod żadne inwestycje, więc zostały one przeznaczone pod tereny zielone. W południowo-wschodniej części miasta przeznaczono tereny pod zabudowę przemysłową, bazy i składy. Jako obszary strategiczne dla rozwoju budownictwa mieszkaniowego i produkcyjno-usługowego uznaje się grunty należące obecnie do Agencji Własności Rolnej Skarbu Państwa.

Silny wpływ na strukturę miasta ma rzeka Łyna. Teren związany z doliną Łyny został uznany za obszar chronionego krajobrazu ochrony wzmożonej. W jego obrębie obowiązują postanowienia Rozporządzenia Nr 21 Wojewody Warmińsko-Mazurskiego z dnia 14 kwietnia 2003 roku w sprawie wprowadzenia obszarów chronionego krajobrazu (OCHK). Teren doliny rzeki Łyny stanowi teren zielony otwarty, zarówno z uwagi na OCHK jaki i zagrożenie powodziowe oraz erozję zboczy rzeki.

Na terenie Miasta znajdują się tereny zamknięte i strefy ochronne:

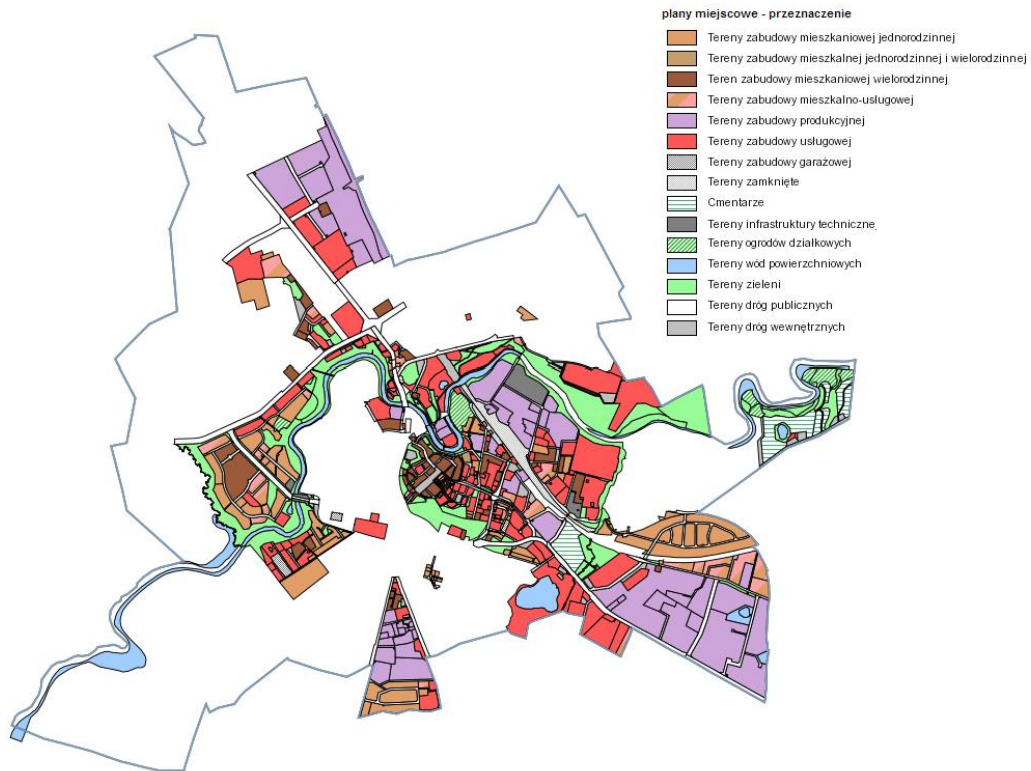
- obiekty wojskowe 20-tej Bartoszyckiej Brygady Zmechanizowanej im. Hetmana Wincentego Gosiewskiego, zlokalizowane w południowo-zachodniej części miasta przy ul. Wojska Polskiego i Andersa,
- teren linii kolejowej przebiegającej przez miasto,
- teren Aresztu Śledczego przy ul. Warszawskiej 5.

Elementami dzielącymi układ przestrzenny miasta jest rzeka Łyna i tory kolejowe. Z uwagi na istnienie tylko jednego mostu drogowego komunikacja pomiędzy podzielonymi częściami miasta jest utrudniona. System komunikacyjny powinien zapewnić sprawne, bezpieczne, nieuciążliwe dla środowiska powiązania komunikacyjne, które umożliwią rozwój przestrzenny miasta w pożądanym kierunku. Brak odpowiedniego skomunikowania podzielonych części miasta ogranicza możliwości rozwoju jednostki. Obecny most w ciągu drogi krajowej nr 51 obsługuje zarówno ruch tranzytowy, jak i wewnętrzny ruch miejski, łącząc centrum miasta z obszarami o funkcjach mieszkaniowych (tzw. „sypialnie miasta”). W godzinach porannego i popołudniowego szczytu komunikacyjnego brak odpowiedniego skomunikowania miasta jest przyczyną występowania kongestii. Na podkreślenie zasługuje również fakt, że po północnej stronie rzeki zlokalizowana jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej, Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II oraz planowane jest przeniesienie siedziby Komendy Powiatowej Policji. W sytuacji wystąpienia zagrożenia zdrowia lub życia mieszkańców w południowej części miasta, interwencja straży pożarnej, policji lub przyjazd karetki jest znacznie utrudniony. W związku z wieloma problemami, których przyczyną jest występowanie tylko jednego mostu w mieście, budowa drugiego mostu jest zadaniem priorytetowym. Planuje się, że droga z mostem na rzece Łynie ma powstać na przedłużeniu ulicy Poniatowskiego do ulicy Gdańskiej, w ramach przebudowy drogi wojewódzkiej 512 (Pieniężno - Górowo Iławeckie - Bartoszyce - Szczurkowo).

Na terenie Bartoszyce uchwalonych jest łącznie 13 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (w tym 40 załączników graficznych).

Rycina 8 **Obszary objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Bartoszycach**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Systemu Informacji Przestrzennej Miasta Bartoszyce

SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Dogodne położenie na głównym szlaku transportowym łączącym Kaliningrad z Warszawą
2. Bliskość przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej
3. Położenie w Obszarze Funkcjonalnym Zielone Płuca Polski – jednym z najczystszych obszarów kraju
4. Duży odsetek gruntów komunalnych, będących własnością miasta
5. Duży udział terenów zielonych w granicach miasta
6. Duży odsetek mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej
7. Wysoki odsetek ludności obsługiwanej przez oczyszczalnię ścieków
8. Dostęp do czystych wód powierzchniowych i podziemnych
9. Występowanie wód geotermalnych
10. Położenie w rejonie o korzystnych warunkach do rozwoju intensywnego rolnictwa
11. Występowanie w granicach miasta i w okolicach malowniczych terenów doliny Łyny

SŁABE STRONY

1. Ruch tranzytowy przebiegający przez centrum miasta z powodu braku obwodnicy miejskiej
2. Duża odległość do węzłów autostradowych i dróg ekspresowych
3. Brak osobowych połączeń kolejowych
4. Podział przestrzenny miasta przez rzekę Łynę i tory kolejowe
5. Tylko jedna przeprawa mostowa przez rzekę Łynę czego efektem jest brak odpowiedniego skomunikowania podzielonych częściami miasta i bardzo duże problemy komunikacyjne
6. Zły stan techniczny i niski standard zasobów mieszkaniowych wybudowanych przed 1945 rokiem
7. Stosunkowo niska przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę

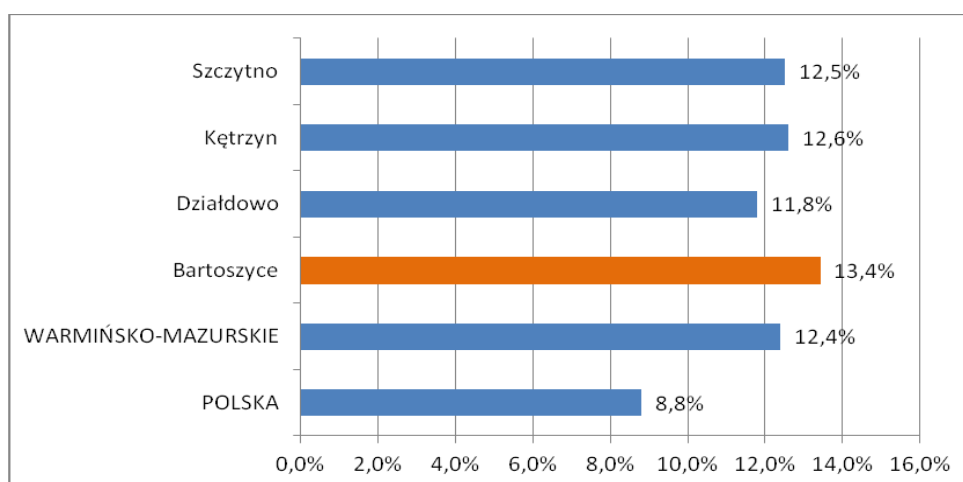
3. Sfera gospodarczo-finansowa

3.1 Rynek pracy

Według aktualnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku w gminie miejskiej Bartoszyce zatrudnionych było 5 366 osób, z czego 54% stanowiły kobiety. Wskaźnik pracujących kobiet w ogólnym zatrudnieniu w Bartoszycach przyjmuje wartość wyższą niż dla województwa warmińsko-mazurskiego (51%) i dla Polski (50%). W obecnej sytuacji na rynku pracy, w której kobiety napotykać więcej barier w podjęciu pracy niż mężczyźni, jest to zjawisko bardzo korzystne. Należy wspomnieć jednak, że analizowany wskaźnik jest mimo wszystko niższy niż w Kętrzynie oraz Szczytnie (w obydwu przypadkach po 56%), jedynie w Działdowie wskaźnik był niższy (49%).

Wskaźnik zatrudnienia wyrażony liczbą osób pracujących na 1000 mieszkańców na przestrzeni ostatnich 8 lat utrzymuje się na podobnym poziomie i wynosił 219 osób. Jest to średnia niższa niż dla Polski (226), jednak znacznie wyższa niż w regionie Warmii i Mazur (187). Szczytno i Działdowo charakteryzują się korzystniejszym wskaźnikiem wynoszącym odpowiednio 264 i 284, a w Kętrzynie jest on minimalnie mniejszy i wynosi 217 osób pracujących na 1000 mieszkańców.

Wykres 3 **Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W dobie gospodarki kapitalistycznej bezrobocie jest jednym z najpoważniejszych zjawisk wpływających na rozwój gospodarczy. O ile przed 1987 rokiem, kiedy w Polsce panowała gospodarka centralnie sterowana, zjawisko to formalnie nie występowało, to dziś jednak jest to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych i gospodarczych. Poziom bezrobocia jest często wskaźnikiem odzwierciedlającym stan gospodarki w danym czasie.

W 2013 roku z terenu gminy miejskiej Bartoszyce zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy było łącznie 2 117 osób, z czego 50% stanowiły kobiety. Wskaźnikiem, który w odpowiedni sposób obrazuje skalę bezrobocia w danej jednostce terytorialnej jest udział osób bezrobotnych w liczbie ludności w wieku produkcyjnym. W 2013 roku w Bartoszycach 13,4% osób w wieku produkcyjnym było bezrobotnych. Niestety jest to dużo wyższa wartość niż średnia dla Polski, wynosząca 8,8%, i województwa warmińsko-mazurskiego – 12,4%. Równocześnie jest to także wyższy wskaźnik niż w Działdowie (11,8%), Kętrzynie (12,6%) i Szczytnie (12,5%).

Z analizy struktury bezrobocia w Bartoszycach wynika, że najliczniejszą grupę osób pozostających bez pracy stanowią mieszkańcy z wykształceniem zasadniczym zawodowym (33,2%). Bardzo niepokojącym zjawiskiem jest stosunkowo duży udział osób bezrobotnych z wykształceniem wyższym. Podczas gdy osoby takie w województwie warmińsko-mazurskim stanowią 9%, a w powiecie bartoszyckim 6,7%, to w Bartoszycach ich udział to aż 11,8%.

Tabela 6 Struktura bezrobotnych według wykształcenia w wybranych jednostkach w 2013 roku

	wyższe	policealne, średnie zawodowe	średnie ogólno- kształcące	zasadnicze zawodowe	gimnazjalne i poniżej
WARMIŃSKO- MAZURSKIE	9,0%	19,3%	10,8%	27,9%	33,0%
Powiat bartoszycki	6,7%	17,0%	12,2%	33,7%	30,4%
Bartoszyce	11,8%	20,4%	13,6%	33,2%	21,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Biorąc pod uwagę czas pozostawania bez pracy najliczniejszą grupę w Bartoszycach reprezentują osoby zarejestrowane jako bezrobotne przez okres powyżej 12 miesięcy. Jest ich 40,1% czyli trochę więcej niż w przypadku średniej dla województwa i powiatu.

Tabela 7 **Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w wybranych jednostkach w 2013 roku**

	3 miesiące i mniej	3 - 6 miesięcy	6 - 12 miesięcy	powyżej 12 miesięcy
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	27,8%	17,7%	18,6%	35,9%
Powiat bartoszycki	23,5%	18,7%	18,3%	39,5%
Bartoszyce	23,1%	18,4%	18,4%	40,1%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Struktura wieku osób bezrobotnych w stolicy powiatu bartoszyckiego jest podobna do struktury bezrobotnych w całym województwie i powiecie. Należałoby jedynie wskazać, że udział osób poniżej 24 roku życia wynosi 15% i jest mniejszy niż w porównywanych jednostkach (19%).

Tabela 8 **Struktura bezrobotnych według wieku w wybranych jednostkach w 2013 roku**

	24 lata i mniej	25-34	35-44	45-54	55 i więcej
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	19%	28%	20%	20%	13%
Powiat bartoszycki	19%	28%	19%	22%	13%
Bartoszyce	15%	30%	19%	22%	15%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/> oraz danych Powiatowego Urzędu Pracy w Bartoszycach

Podsumowując strukturę bezrobotnych w Bartoszycach należy wskazać, że największe problemy ze znalezieniem pracy mają osoby w wieku 25-34 lata z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które pozostają bez pracy powyżej 12 miesięcy.

3.2 Struktura lokalnej gospodarki

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku w Bartoszycach swoją działalność prowadziły 2 232 podmioty gospodarcze. Zdecydowana większość, czyli 95% podmiotów zatrudniała do 9 pracowników (mikroprzedsiębiorstwa, a także osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą). Dwa przedsiębiorstwa z terenu miasta Bartoszyce zatrudniają powyżej 250 pracowników. Należy zauważyć, iż dominacja osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, jak również sektora małych i średnich przedsiębiorstw w strukturze wielkościowej podmiotów gospodarczych, jest zjawiskiem charakterystycznym w skali całego kraju.

Pod względem liczby zatrudnionych osób, do największych zakładów należą:

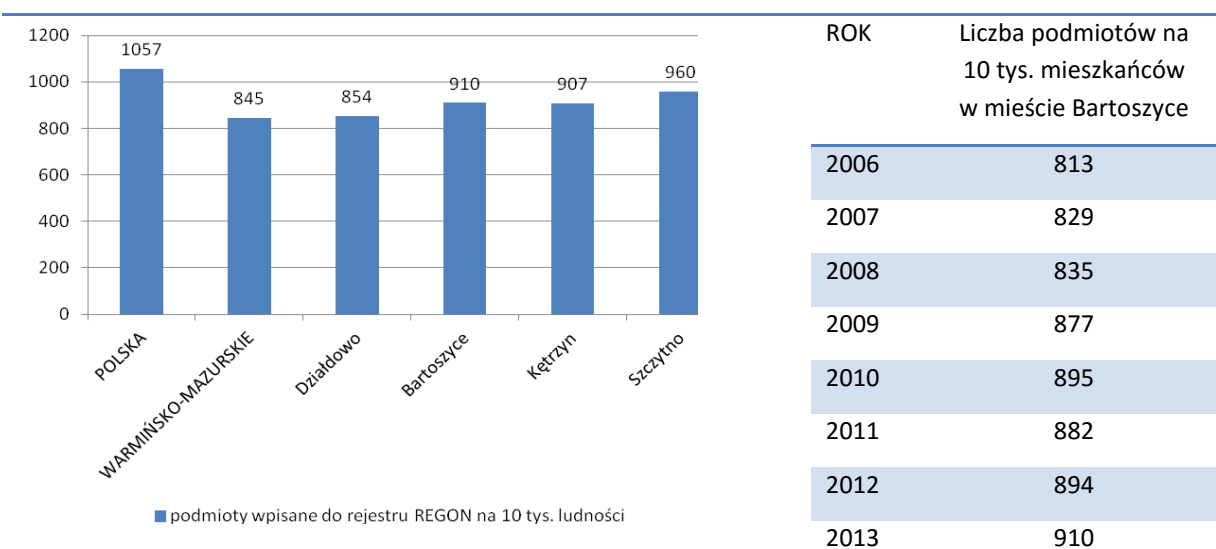
- BRW SOFA Sp. z o.o. (340 pracowników),
- Nova Mazur Design Sp. z o.o. (275 pracowników),
- FM Bravo Sp. z o.o. (produkcja mebli) (223 pracowników),
- WM Glass Sp. z o.o. w Bartoszycach (produkcja szkła meblowego) (178 pracowników),
- Przedsiębiorstwo Produkcyjne „Infinity Group” sp. z o.o. w Bartoszycach (produkcja odzieży) (151 pracowników),
- STALMOT & WOLMET S.A. (produkcja okuć meblowych) (120 pracowników),
- MOBILIS Sp. z o.o. (110 pracowników),
- COWIK Sp. z o.o. (usługi komunalne) (92 pracowników),
- Get Fresh Cosmetics LTD Sp. z o.o. (90 pracowników),
- CORAB Sp. z o.o. (90 pracowników),
- „Bartko” sp. z o.o. (gospodarka komunalna) (85 pracowników),
- Bart-Druk Sp. z o.o. (produkcja opakowań, drukarnia) (81 pracowników),
- Paged - Sklejka S.A. (produkcja surowca do produkcji sklejek) (55 pracowników),

- "DELUX" Przewozy Turystyczno - Pasażerskie (50 pracowników),
- Zakład Gospodarki Odpadami Sp. z o.o. (25 pracowników),
- STANTEX (25 pracowników),
- Peak Packaging Poland Sp. z o.o. (24 pracowników),
- AMK - Workstyle Kozłowski Sp.j. (23 pracowników),
- "Wawrzyn" Handlowo - Produkcyjna Spółdzielnia Pracy (23 pracowników),
- Mt - Nord - m. Girulski i T Karnicki (wyroby z papieru i tektury) (20 pracowników).

Badanie wskaźnika liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w 2013 roku wykazało, że w Bartoszycach wskaźnik ten wynosił 910 podmiotów na 10 tys. mieszkańców. Wśród porównawczej grupy miast wyższy wskaźnik występuje tylko w Szczytnie, natomiast w Działdowie i Kętrzynie wskaźnik jest niższy. Również średni wskaźnik dla całego regionu jest niższy niż w przypadku Bartoszyce. Na przestrzeni ostatnich 8 lat obserwujemy bardzo pozytywną tendencję stopniowego wzrostu liczby podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców.

Wykres 4 Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Bartoszycach w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Jak wynika z danych Głównego Urzędu Statystycznego w strukturze podmiotów gospodarczych w Bartoszycach dominują przedsiębiorstwa usługowe, które stanowią 81% wszystkich podmiotów. Marginalne znaczenie posiada sektor pierwszy czyli rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo (jedynie 2%). W grupie porównywanych miast wartości te kształtowały się podobnie. Struktura taka jest charakterystyczna dla gmin miejskich województwa warmińsko-mazurskiego.

Tabela 9 **Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku**

Jednostka terytorialna	rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	przemysł i budownictwo	pozostała działalność
POLSKA	2%	22%	76%
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	4%	20%	76%
Działdowo	1%	21%	78%
Bartoszyce	2%	17%	81%
Kętrzyn	1%	16%	83%
Szczytno	2%	16%	82%

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Postępując się Polską Klasyfikacją Działalności, można zauważyć, że trzema sekcjami, w których działa najwięcej podmiotów gospodarczych w Bartoszycach, są: Sektor G – handel i naprawy, Sektor F – budownictwo oraz sektor Q – opieka zdrowotna i pomoc społeczna. Na podstawie powyższych informacji, Bartoszyce należy uznać za miasto o profilu handlowo-usługowym.

Tabela 10 Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 w Bartoszycach w 2013 roku

Sekcja PKD 2007		Liczba podmiotów	Udział
Sekcja A	Rolnictwo, leśnictwo, łowiectwo i rybactwo	38	2%
Sekcja B	Górnictwo i wydobywanie	1	0%
Sekcja C	Przetwórstwo przemysłowe	155	7%
Sekcja D	Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	1	0%
Sekcja E	Dostawa wody; gospodarowanie ściekami i odpadami oraz działalność związana z rekultywacją	5	0%
Sekcja F	Budownictwo	229	10%
Sekcja G	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, włączając motocykle	579	26%
Sekcja H	Transport i gospodarka magazynowa	172	8%
Sekcja I	Działalność związana z zakwaterowaniem i usługami gastronomicznymi	53	2%
Sekcja J	Informacja i komunikacja	32	1%
Sekcja K	Działalność finansowa i ubezpieczeniowa	104	5%
Sekcja L	Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	183	8%
Sekcja M	Działalność profesjonalna, naukowa i techniczna	119	5%
Sekcja N	Działalność w zakresie usług administrowania i działalność wspierająca	42	2%
Sekcja O	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	19	1%
Sekcja P	Edukacja	85	4%
Sekcja Q	Opieka zdrowotna i pomoc społeczna	193	9%
Sekcja R	Działalność związana z kulturą, rozrywką i rekreacją	31	1%
Sekcja S	Pozostała działalność usługowa	191	9%
Sekcja T	Gospodarstwa domowe zatrudniające pracowników; gospodarstwa domowe produkujące wyroby i świadczące usługi na własne potrzeby	0	0%
Sekcja U	Organizacje i zespoły eksterytorialne	0	0%
	RAZEM	2232	100%

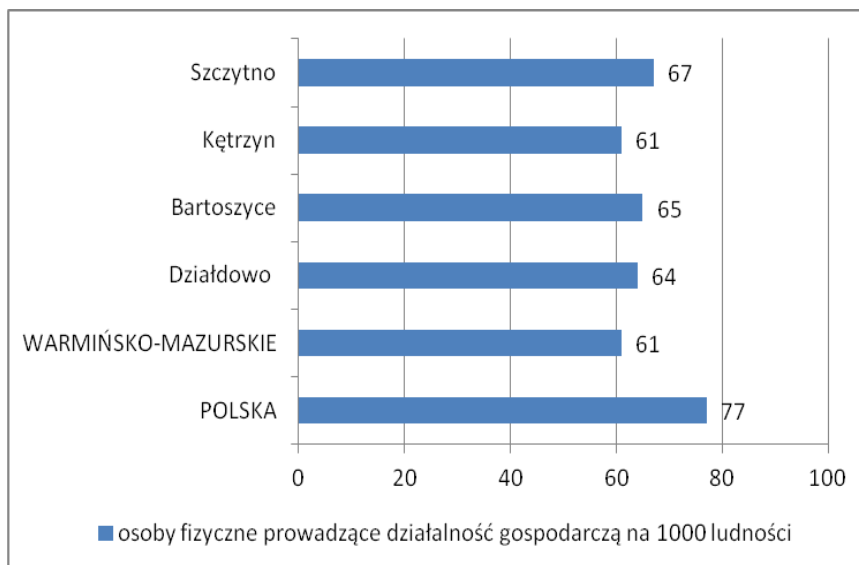
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Ważnym wskaźnikiem pozwalającym ocenić poziom przedsiębiorczości w jednostce terytorialnej jest liczba osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą w przeliczeniu na 1000 mieszkańców. Bartoszyce charakteryzują się wyższym wskaźnikiem

niż w przypadku średniej dla województwa. Spośród grupy porównywanych miast jedynie Szczytno posiada wyższy poziom przedsiębiorczości mieszkańców.

Wykres 5 **Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku**

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Istotny wpływ na rozwój gospodarczy regionu ma funkcjonująca na terenie miasta Bartoszyce Warmińsko-Mazurska Specjalna Strefa Ekonomiczna - Podstrefa Bartoszyce. Grunty objęte granicami W-M SSE przeznaczone są pod nową zabudowę. Przedsiębiorcy działający na terenie W-M SSE, w ramach zezwolenia na prowadzenie działalności gospodarczej na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej, mają prawo do korzystania z pomocy publicznej w postaci zwolnienia z podatku dochodowego.

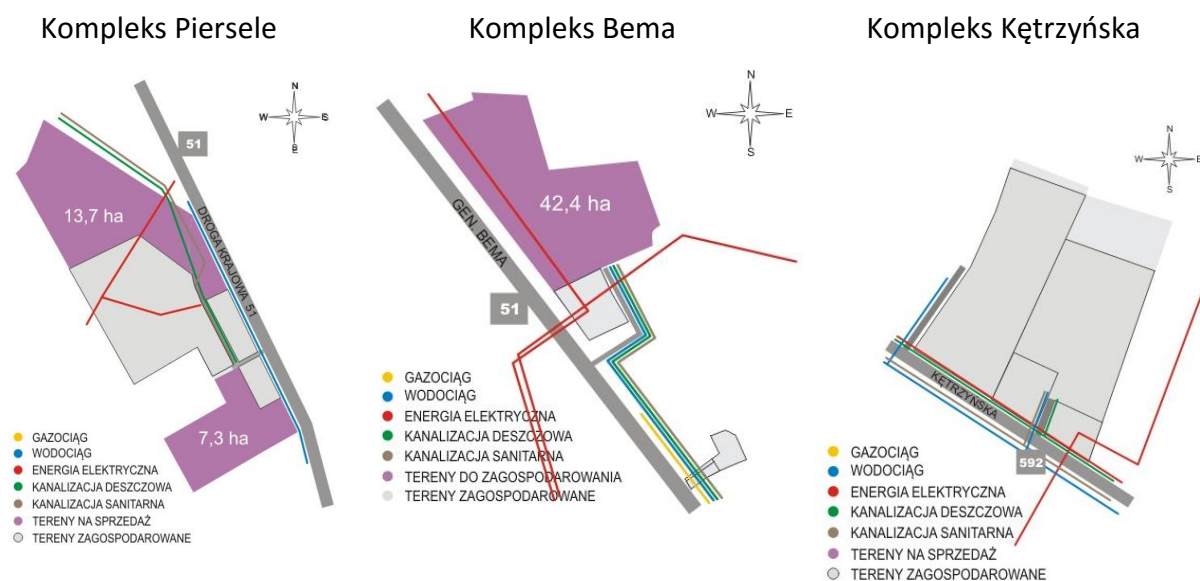
W skład Podstrefy Bartoszyce wchodzi 3 kompleksy:

- Piersele (powierzchnia: 36,1 ha) – kompleks położony przy drodze krajowej nr 51, w sąsiedztwie Międzynarodowego Przejścia Granicznego Bezledy;
- Bema (powierzchnia: 50,0 ha) – położony przy ul. Inwestycyjnej i ul. Generała Bema stanowiącej odcinek drogi krajowej nr 51 i zarazem drogi wylotowej z Bartoszyca w kierunku Międzynarodowego przejścia Granicznego Bezledy;
- Kętrzyńska (powierzchnia: 10,3 ha) – położony przy ul. Kętrzyńskiej, która jest drogą wylotową z Bartoszyca w kierunku Kętrzyna.

W Podstrefie Bartoszyce do zagospodarowania pozostało 63,4 ha gruntów.

Rycina 9 Kompleksy Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Bartoszyce

Źródło: Strona internetowa Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej www.wmsse.com.pl

Na terenie Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej działają firmy takie jak: Nova Mazur Design Sp. z o.o. (meble), W-M Glass Sp. z o.o. (wyroby ze szkła), AMK-WORKSTYLE KOZŁOWSCY Sp. J. (branża: odzież robocza i ochronna), MT-NORD- M. Girulski i T. Karnicki Sp. j. (wyroby z papieru i tektury), Corab (anten satelitarne, fotowoltaika), Peak Packaging Poland Sp. z o.o.

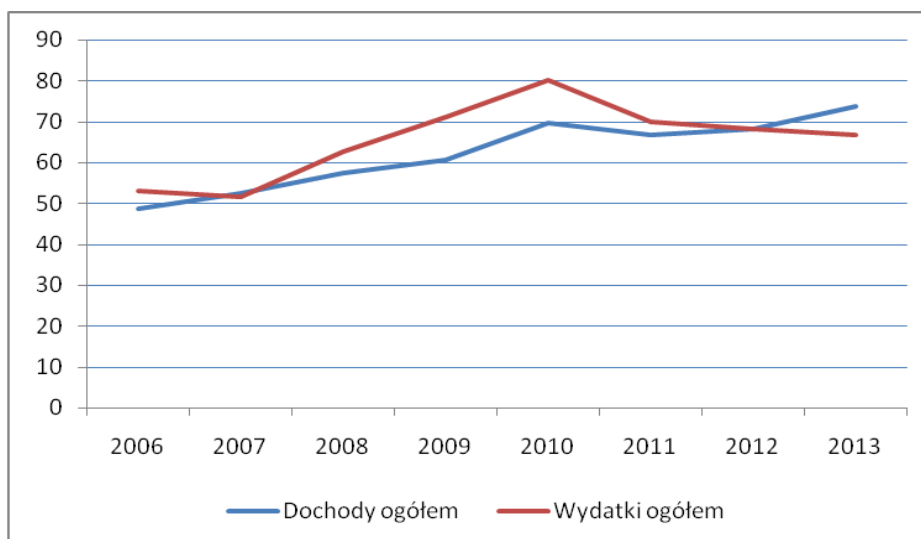
3.3 Finanse samorządu terytorialnego

Na przestrzeni ostatnich 8 lat wzrosły rozmiary dochodów i wydatków budżetowych w Bartoszycach, osiągając w 2013 roku poziom dochodów 73,6 mln zł i wydatków 66,9 mln zł. W latach 2007-2012 wydatki miasta przekraczały uzyskane dochody tworząc deficyt budżetowy. Największe rozmiary deficytu osiągnął w 2009 i 2010 roku – odpowiednio - 10,65 mln zł i -10,67 mln zł, co stanowi 18% i 15% łącznej puli zgromadzonych dochodów.

Od 2012 roku dochody miasta zaczynają przewyższać wydatki dzięki czemu w 2013 roku uzyskano 6,74 mln zł nadwyżki budżetowej.

Wykres 6 Dochody i wydatki budżetowe w Bartoszycach w latach 2006-2012 [w mln zł]

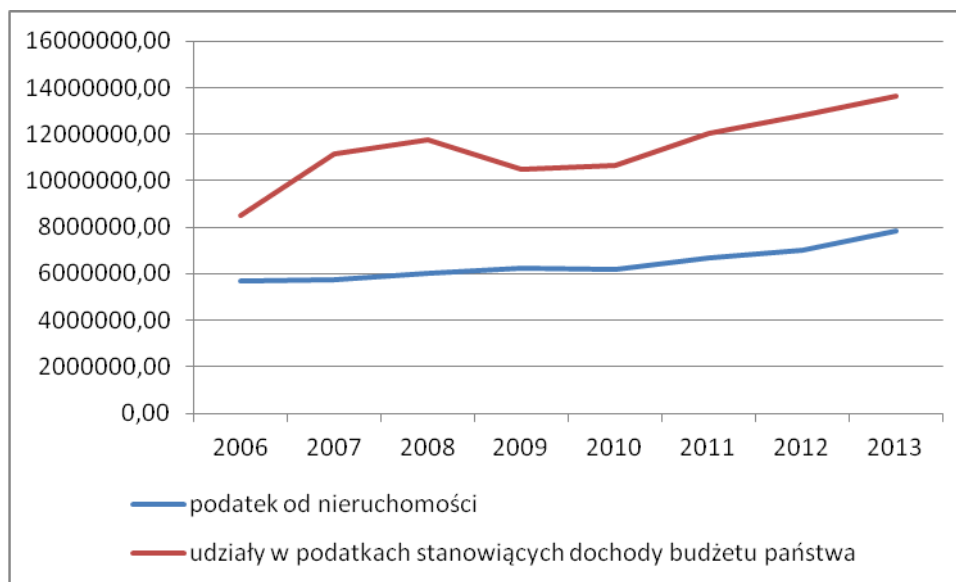

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W 2013 roku do budżetu Bartoszyce wpłynęło łącznie 73,6 mln zł, w tym dochody własne – 34,8 mln zł; subwencje – 20,4 mln zł; dotacje celowe – 18,5 mln zł. Największy udział w dochodach osiągnięto w dziale klasyfikacji budżetowej: dochody od osób prawnych, fizycznych i innych jednostek nie posiadających osobowości prawnej oraz wydatki związane z ich poborem w kwocie 25,3 mln zł - 34% dochodów, pomoc społeczna (w tym dochody z najmu i dzierżawy składników majątkowych SP, dotacje celowe, środki pozyskane z innych źródeł) – 19% dochodów, gospodarka mieszkaniowa – 9% dochodów.

Wykres 7 **Wpływy do budżetu miasta Bartoszyce z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa**

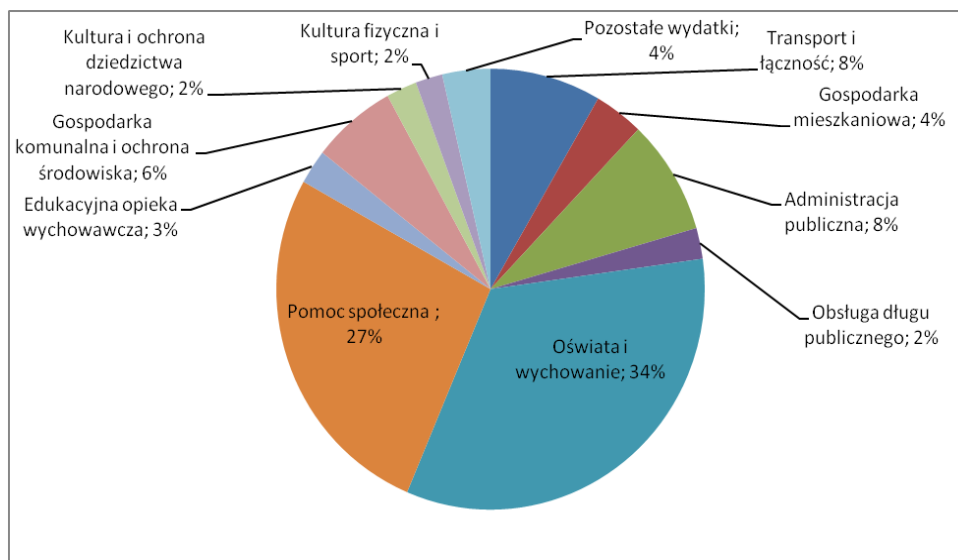

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Najważniejszy składnik dochodów miasta Bartoszyce, czyli dochody własne, składa się z dochodów majątkowych, wpływów z tytułu podatków lokalnych (np. od nieruchomości, od czynności cywilnoprawnych, rolnego, leśnego, od środków transportu) i opłat lokalnych, jak również udziały w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa, czyli podatku dochodowym od osób fizycznych oraz podatku dochodowym od osób prawnych. Największe znaczenie wśród dochodów własnych w 2013 roku miał udział w podatkach stanowiących dochód budżetu państwa i wynosił 13,6 mln zł, co stanowi 18% kwoty wpływów budżetowych, oraz podatek od nieruchomości – 7,8 mln zł (11% ogólnej sumy dochodów). Istotnym jest również fakt, że wpływy z podatku dochodowego od osób fizycznych stanowią 97% dochodów miasta z tytułu udziału w podatkach centralnych. Na przestrzeni ostatnich 8 lat obserwuje się rosnące wpływy z tytułu udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.

Wykres 8 **Struktura wydatków w mieście Bartoszyce w 2013 roku**

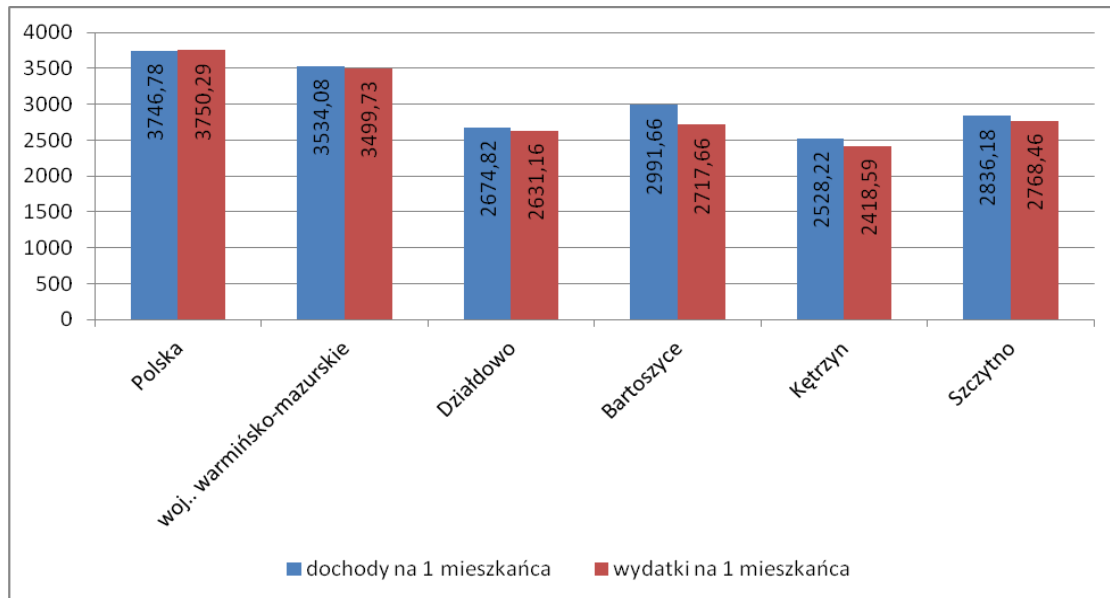
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W 2013 roku ogólne wydatki miasta osiągnęły wartość 66,9 mln zł. W strukturze wydatków najwyższą pozycję zajmują wydatki na oświatę i wychowanie (34%) oraz pomoc społeczną (27%). Wspomnieć należy również, że na przestrzeni ostatnich kilku lat systematycznie rosła wydatki na transport i łączność (wzrosły o 100 % w porównaniu do 2011 roku).

Bartoszyce charakteryzują się najwyższym poziomem dochodów i wydatków w przeliczeniu na jednego mieszkańca w 2013 roku w porównaniu z Działdowem, Kętrzynem i Szczytnem. W stosunku do Kętrzyna, miasta o najniższym poziomie dochodów i wydatków na mieszkańca, dochody na mieszkańca w Bartoszycach są wyższe o 18%, a wydatki o 12%. Pomimo korzystniejszego wskaźnika w porównaniu z innymi analizowanymi miastami, dochody i wydatki na 1 mieszkańca w Bartoszycach są niższe niż średnie dla regionu i kraju.

Wykres 9 Dochody i wydatki na jednego mieszkańca w wybranych jednostkach terytorialnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

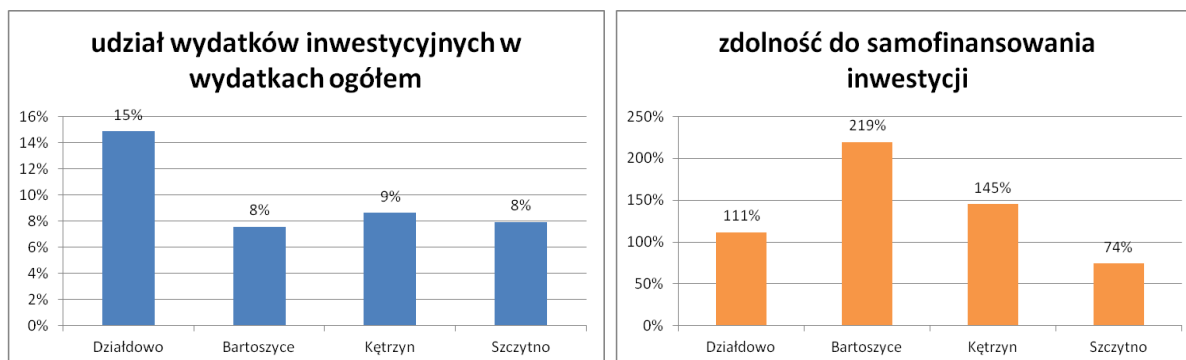
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W celu dokładniejszej analizy sytuacji finansowej miasta Bartoszyce zbadano jeden z podstawowych wskaźników budżetowych jakim jest wskaźnik wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem. Wysoka wartość tego wskaźnika obrazuje rozwojowy charakter gminy. Pełniejszy obraz możliwości finansowych miasta wyłania się po zestawieniu ww. wskaźnika ze wskaźnikiem samofinansowania inwestycji miejskich. Wartość wskaźnika samofinansowania inwestycji obrazuje stopień w jakim jednostka samorządu terytorialnego finansuje inwestycje środkami własnymi, czyli zdolność do samofinansowania. Im wyższa jest ta relacja tym mniejsze ryzyko utraty płynności finansowej w związku z nadmiernymi kosztami obsługi zadłużenia, jednak jego wysoka wartość może również świadczyć o niskim poziomie realizowanych inwestycji w stosunku do własnych możliwości.

Wskaźnik udziału wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem w Bartoszycach w 2013 roku był na podobnym poziomie jak w Szczytnie, niewiele niższy niż w Kętrzynie i jednocześnie wyraźnie niższy od wskaźnika dla Działdowa. Pomimo niewielkiego udziału wydatków inwestycyjnych Bartoszyce posiadają dużą zdolność do samofinansowania inwestycji (najwyższy wskaźnik spośród 4 analizowanych miast). Świadczyć to może o niedostatecznym wykorzystaniu potencjału inwestycyjnego jednostki.

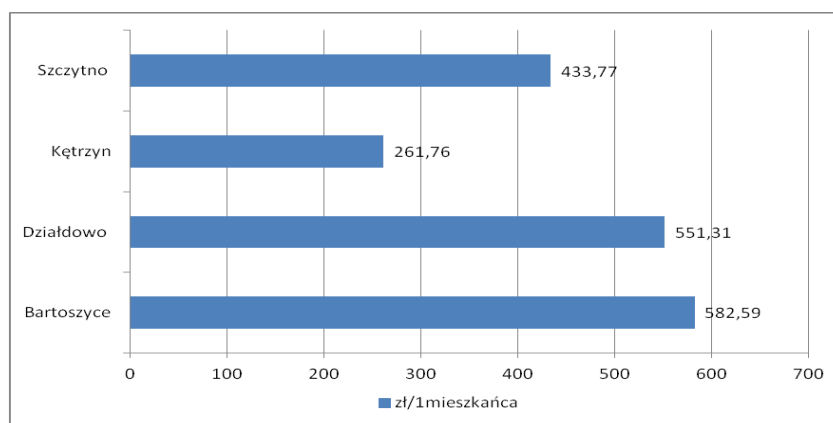
Wykres 10 Wydatki inwestycyjne i zdolność inwestycyjna w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Z chwilą wejścia Polski w struktury Unii Europejskiej samorzady terytorialne rozpoczęły aktywne działania mające na celu pozyskanie finansowania zewnętrznego na różnego typu projekty, których celem jest wsparcie rozwoju jednostki. Urząd Miasta Bartoszyce był beneficjentem wielu działań pozyskując tym samym w latach 2010-2013 środki na finansowanie projektów unijnych w kwocie 14,3 mln zł, co daje kwotę 582,59 zł na 1 mieszkańca. Pod względem analizowanego wskaźnika Bartoszyce są najbardziej aktywnym miastem spośród porównywanych miast (Kętrzyn - 261,76 zł/mieszkańca, Szczytno - 433,77 zł/mieszkańca, Działdowo 551,31 zł/mieszkańca).

Wykres 11 Dochody ogółem na 1 mieszkańca z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w latach 2010-2013 [zł/na 1 mieszkańca]

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Urząd Miasta Bartoszyce pozyskał do tej pory finansowanie na projekty z następujących źródeł:

Projekty infrastrukturalne:

1. RPO Warmia i Mazury Działanie 4.2 Rewitalizacja miast:
 - Przebudowa odkrytego basenu wraz z zagospodarowaniem terenu przy ulicy Limanowskiego,
 - Przebudowa dróg Jagiellończyka i Wybrzeża wraz z modernizacją drogi młynarskiej: Stanowiących drogi wewnętrzne obszaru rewitalizowanego „Centrum Miasta” w Bartoszycach,
 - Budowa systemu monitoringu wizyjnego obszarów rewitalizowanych miasta Bartoszyce.
2. RPO Warmia i Mazury Działanie 7.1. Tworzenie infrastruktury społeczeństwa informacyjnego:
 - Budowa Sieci Szerokopasmowej w Bartoszycach.
3. RPO Warmia i Mazury Działanie 5.2.1. Infrastruktura drogowa Warunkująca rozwój lokalny:
 - Przebudowa tzw. Dróg poczołgowych tj. Konopnickiej, Pieniężnego, Limanowskiego i Kolejowej w Bartoszycach.
4. Zintegrowany Program Rozwoju Regionalnego Działanie 1.2. Infrastruktura ochrony środowiska:
 - Budowa sieci kanalizacji sanitarnej grawitacyjnej na osiedlu „Działki” w Bartoszycach.
5. Program wsparcia budownictwa socjalnego ze środków Funduszu Dopłat:
 - Budowa budynku mieszkalnego przy ul. Wolskiego 5 na mocy porozumienia podpisanego z TBS.

Projekty o charakterze nieinwestycyjnym tzw. „miękkie”:

1. Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia:
 - „Bałtycka paleta barw – od wielokulturowości do jednoczenia narodów”,
 - „Zrozumieć się i zaprzyjaźnić – wielokulturowość bogactwem regionów przygranicznych”.

2. Program Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INERREG IIIA):
 - „Mozaika Wspólnot Narodowościowo – Kulturowych Szansą Współpracy Obszarów Przygranicznych”.
3. Town Twinning (Europa dla obywateli):
 - „Forum gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw z miast partnerskich - Bartoszyce 2008”.
4. Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych (Mechanizm Finansowy EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego)
 - „Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju obszarów Przygranicznych”.

Na terenie miasta Bartoszyce realizowanych było do tej pory także 9 projektów z zakresu aktywizacji osób zagrożonych wykluczeniem społecznym, których beneficjentem był Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej (w ramach funduszy przedakcesyjnych, Europejskiej Współpracy Terytorialnej oraz PO Kapitał Ludzki).

Fundusze unijne przyczyniły się również do poprawy infrastruktury edukacyjnej i poziomu nauczania poprzez pozyskanie środków przez bartoszyckie jednostki oświatowe na realizację projektów:

- „Podniesienie jakości kształcenia w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w gminie Miejskiej Bartoszyce poprzez zakup wyposażenia do interaktywnych sal lekcyjnych” (RPO Warmia i Mazury),
- Budowa przyszkolnego kompleksu sportowo - rekreacyjnego przy SP Nr 3 w Bartoszycach (ZPRR),
- „Uczeń otwarty na wiedzę”- zajęcia uzupełniające dla uczniów (PO Kapitał Ludzki),
- „I ty możesz być mistrzem” – indywidualizacja procesu nauczania (PO Kapitał Ludzki).

SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Wysoki poziom aktywności władz lokalnych w zakresie wykorzystania funduszy europejskich
2. Duża zdolność miasta do samofinansowania inwestycji
3. Funkcjonowanie na terenie miasta Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
4. Brak uciążliwego przemysłu
5. Umiarkowanie zróżnicowana struktura branżowa lokalnej gospodarki
6. Zasoby siły roboczej o różnych specjalizacjach i kwalifikacjach zawodowych
7. Liczne preferencje i ulgi dla inwestorów

SŁABE STRONY

1. Wysoki wskaźnik bezrobocia
 2. Stosunkowo duży udział osób z wykształceniem wyższym w strukturze osób bezrobotnych
 3. Niski udział wydatków inwestycyjnych miasta w wydatkach ogółem
-

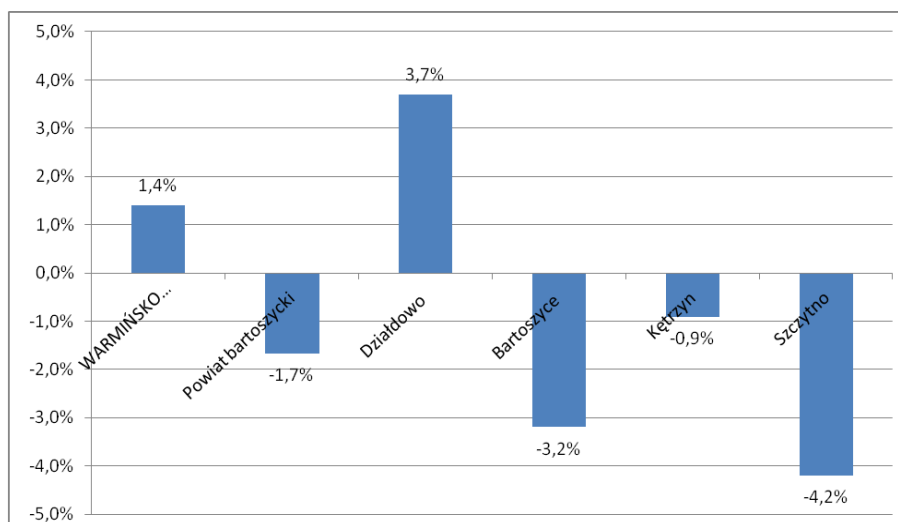
4. Sfera społeczno-kulturowa

4.1 Demografia

Zgodnie z danymi Głównego Urzędu Statystycznego na koniec 2013 roku na terenie miasta Bartoszyce zamieszkiwało 24 527 osób, co stanowi 41% mieszkańców całego powiatu bartoszyckiego. Prawie 53% populacji stanowiły kobiety, co daje wskaźnik feminizacji na poziomie 111 kobiet na 100 mężczyzn.

W latach 2006 – 2013 obserwuje się proces zmniejszania się liczby ludności zamieszkującej w granicach miasta Bartoszyce. W ciągu ostatnich 8 lat populacja miasta pomniejszyła się o 810 osób, czyli 3,2%. Podobne zjawisko jest charakterystyczne dla Kętrzyna i Szczytno. Spośród porównywanych miast liczba ludności wzrosła jedynie w Działdowie. Również ogólna liczba ludności w województwie warmińsko-mazurskim wzrosła w stosunku do 2006 roku.

Wykres 12 Procentowa zmiana liczby ludności w stosunku do 2006 roku w wybranych jednostkach terytorialnych

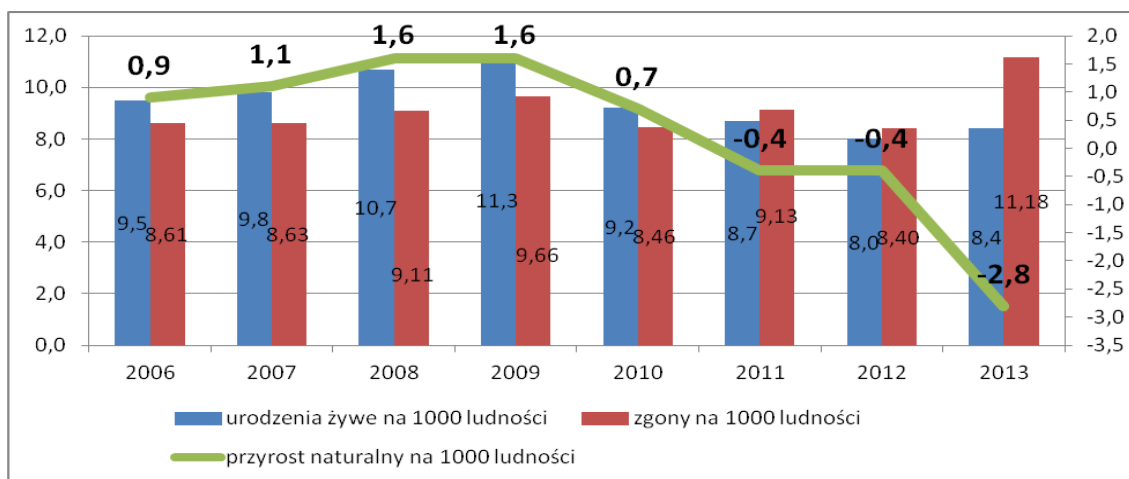
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Aby zbadać przyczyny zmniejszania się liczby ludności w Bartoszycach konieczna jest analiza procesów demograficznych oraz ruchów migracyjnych w latach 2006-2013.

W latach 2006-2010 w Bartoszycach wskaźnik urodzeń wzrastał i przewyższał wskaźnik zgonów na 1000 mieszkańców, dzięki czemu wystąpił dodatni przyrost naturalny. Od 2011 roku wskaźnik zgonów zaczął przewyższać wskaźnik urodzeń, przez co mieliśmy do czynienia już z ujemnym przyrostem naturalnym. W 2013 roku zanotowano najniższy przyrost naturalny, co spowodowane było znacznym zmniejszeniem wskaźnika urodzeń (do poziomu 8,4 urodzeń na 1000 ludności) przy jednoczesnym dynamicznym wzroście wskaźnika zgonów (11,18).

Wykres 13 Procesy demograficzne w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

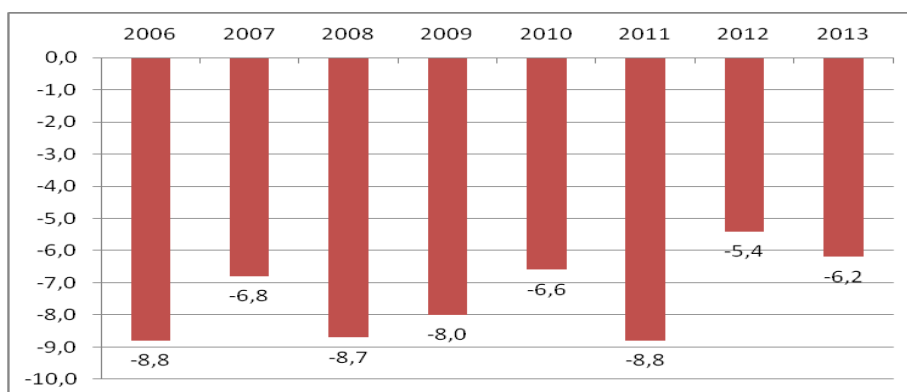
W Bartoszycach w ostatnich 8 latach występuje ujemne saldo migracji (ogólna liczba zameldowań każdorazowo przewyższała łączną ilość wymeldowań). Z roku na rok wartości salda migracji stale malały, po czym rosły, więc trudno określić w tym przypadku trend spadkowy lub rosnący. W 2013 roku saldo ruchu wędrownego (migracyjnego) wyniosło -6,2. W porównaniu do innych miast gorszy wskaźnik dotyczący migracji występuje jedynie w Szczytnie. W Kętrzynie i Działdowie wskaźnik ten jest korzystniejszy, choć w dalszym ciągu przybiera wartości ujemne. Tylko raz w 2008 roku w Działdowie wystąpiło dodatnie saldo migracji.

Struktura migracji ze względu na kierunek ma duże znaczenie dla planowania przyszłych procesów rozwojowych miasta. Według oficjalnych danych Głównego Urzędu Statystycznego zdecydowana większość migracji w Bartoszycach ma charakter wewnętrzny (krajowy). W strukturze ruchu wędrownego w Bartoszycach przeważają wymeldowania do innych obszarów miejskich (57% wszystkich wymeldowań w 2013 roku). Poza granice państwa

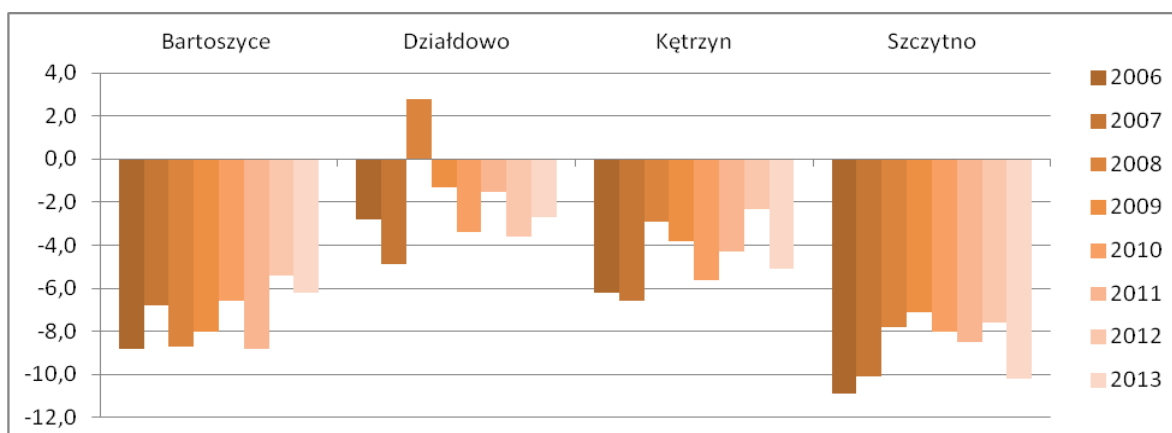
w 2013 roku zdecydowało się wyprowadzić 31 mieszkańców Bartoszyce (7% wymeldowań). Z kolei w strukturze zameldowań przeważa ludność wszeźniej zamieszkująca obszary wiejskie (62% wszystkich zameldowań). Z zagranicy do Bartoszyce przeprowadziło się 29 imigrantów, co stanowi 10% wszystkich zameldowań w 2013 roku. Należy mieć na uwadze, że podane wyżej liczby obrazujące skalę migracji w mieście zostały zgromadzone na podstawie oficjalnych zameldowań/wymeldowań. Część osób, mimo zmiany miejsca zamieszkania, nie zgłasza tego faktu we właściwym urzędzie miasta lub gminy. W związku z tym rzeczywisty rozmiar problemu może okazać się dużo poważniejszy.

Wykres 14 Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Wykres 15 Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013

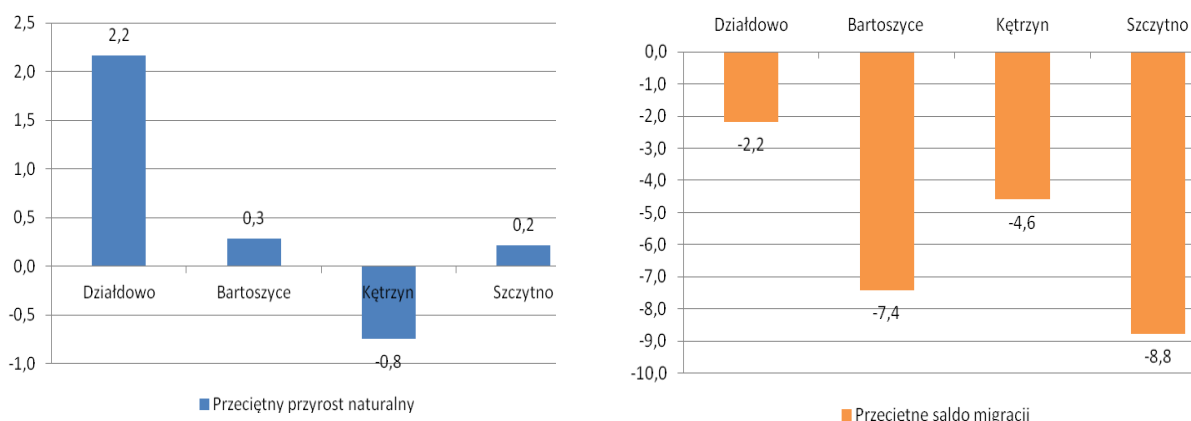

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Podsumowując ruch naturalny i wędrownkowy w latach 2006-2013 w wybranych miastach posłużono się wartościami średnimi w analizowanych latach, przedstawionych na poniższym wykresie. Najkorzystniejszymi wskaźnikami charakteryzuje się Działdowo, gdzie obserwujemy zarówno najwyższy przeciętny przyrost naturalny, jak i najkorzystniejsze, choć mimo wszystko ujemne, saldo migracji. W Bartoszycach przeciętny przyrost naturalny był wyższy niż w Szczytnie i Kętrzynie. Niepokojącym jest dość duże ujemne saldo migracji w Bartoszycach. Jedynie w Szczytnie saldo to było jeszcze niższe.

Wykres 16 Przeciętny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców oraz przeciętne saldo migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Analiza struktury ludności według ekonomicznych grup wieku oraz jej zmiany w czasie pozwalają przewidzieć potrzeby mieszkańców, a przez to również zaplanować dalszy rozwój społeczno-gospodarczy jednostki terytorialnej.

Udział młodych ludzi w wieku przedprodukcyjnym wśród mieszkańców Bartoszyce wynosi 17,2%. Jest to wskaźnik kształtujący się na niższym poziomie niż w przypadku całego województwa warmińsko-mazurskiego (19%) oraz powiatu bartoszyckiego (18,2%). W porównaniu do Kętrzyna i Szczytna, gdzie wskaźnik ten wynosi odpowiednio 16% i 17%, Bartoszyce wypadają korzystniej. Jedynie w Działdowie udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (18,6%) jest zbliżony do średniej w regionie. Procentowy udział ludności w wieku produkcyjnym w analizowanych jednostkach kształtuje się na podobnym

poziomie. Większe różnice zaobserwować można porównując wskaźnik udziału ludności w wieku poprodukcyjnym. Największa jego wartość występuje w Kętrzynie (19,4%) i Szczytnie (19%). W Bartoszycach wskaźnik ten jest niższy i wynosi 18,2%. Jest to jednak wartość wyższa o 1,9 p.p. niż średnia dla województwa i 1,4 p.p. niż średnia dla powiatu bartoszyckiego.

Tabela 11 **Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku**

Jednostka terytorialna	udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	udział ludności w wieku produkcyjnym	udział ludności w wieku poprodukcyjnym
WARMIŃSKO-MAZURSKIE	19,0 %	64,7 %	16,3 %
Powiat bartoszycki	18,2 %	65,0 %	16,8 %
Bartoszyce	17,2 %	64,6 %	18,2 %
Działdowo	18,6 %	65,5 %	15,8 %
Kętrzyn	16,0 %	64,7 %	19,4 %
Szczytno	17,0 %	64,1 %	19,0 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Dane dotyczące zmiany struktury ludności w latach 2006-2013 w Bartoszycach wyraźnie odzwierciedlają proces starzenia się społeczeństwa. Przedstawia to poniższa tabela, z której można wyciągnąć następujące wnioski:

- udział ludności w wieku przedprodukcyjnym spadał systematycznie od 2006 roku (z poziomu 20,1% do 17,2%),
- zmniejsza się również udział mieszkańców w wieku produkcyjnym (w 2006 roku grupa ta stanowiła 66,6%, w 2013 roku 64,6%),
- udział najstarszej grupy mieszkańców w wieku poprodukcyjnym bardzo wyraźnie wzrasta w analizowanych latach 2006-2013 (wzrost o 37% - z 13,3% w 2006 roku do 18,2% w 2013 roku).

Tabela 12 **Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Bartoszycach w latach 2006-2013**

ROK	udział ludności w wieku przedprodukcyjnym	udział ludności w wieku produkcyjnym	udział ludności w wieku poprodukcyjnym
2006	20,1 %	66,6 %	13,3 %
2007	19,4 %	66,8 %	13,8 %
2008	19,1 %	66,5 %	14,4 %
2009	18,8 %	66,3 %	14,9 %
2010	17,9 %	66,5 %	15,7 %
2011	17,5 %	66,0 %	16,4 %
2012	17,4 %	65,3 %	17,3 %
2013	17,2 %	64,6 %	18,2 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Zaobserwowany wyżej trend starzenia się społeczeństwa jest charakterystyczny dla całego kraju. Obecnie stanowi on jeden z najpoważniejszych problemów społeczno-gospodarczych. Wzrost udziału ludności w wieku poprodukcyjnym wiąże się z koniecznością podjęcia konkretnych działań władz państwowych i samorządowych na rzecz wzrastającej liczby ludzi starszych. Główne obszary, które będą wymagały zwiększonego dotowania to m.in. ochrona zdrowia oraz opieka społeczna. Towarzyszyć temu będzie jednocześnie spadek wpływów do budżetu generowanych przez osoby pracujące. Zjawisko starzenia się społeczeństwa może okazać się istotną barierą w rozwoju miast, regionów i całego kraju.

Wzrastający udział ludności w wieku poprodukcyjnym znajduje odzwierciedlenie we wskaźnikach obciążenia demograficznego. Szczególnie wskaźnik dotyczący obciążenia ludności w wieku produkcyjnym osobami w wieku poprodukcyjnym wiązać się będzie z koniecznością większego niż obecnie obciążenia osób pracujących (w tym ich dochodów) na rzecz zaspokojenia potrzeb rosnącej liczby osób opuszczających rynek pracy.

Tabela 13 **Wskaźnik obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2006-2013**

ROK	ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku przedprodukcyjnym	ludność w wieku poprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym
2006	50,1 %	65,8 %	19,9 %
2007	49,7 %	71,3 %	20,7 %
2008	50,4 %	75,2 %	21,6 %
2009	50,8 %	79,1 %	22,4 %
2010	50,4 %	87,7 %	23,5 %
2011	51,5 %	93,7 %	24,9 %
2012	53,1 %	99,5 %	26,5 %
2013	54,9 %	105,8 %	28,2 %

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

4.2 Oświata i wychowanie

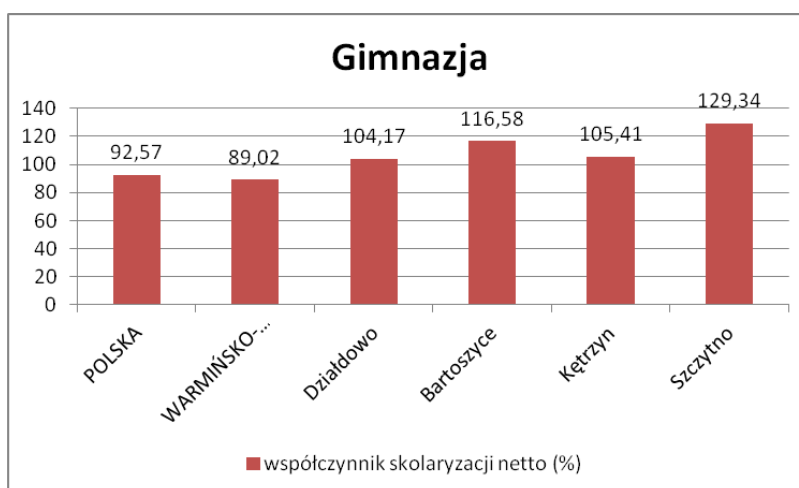
W ostatnich kilkunastu latach wzrasta rola kapitału ludzkiego jako czynnika wpływającego na rozwój społeczno-gospodarczy jednostki terytorialnej. Jego poziom jest kształtowany już od najwcześniejszych lat szkolnych. Poziom i dostępność edukacji na odpowiednim poziomie wpływa na jakość życia w mieście i uatrakcyjnia jego wizerunek wśród mieszkańców.

W roku szkolnym 2013/2014 Gmina Miejska Bartoszyce była organem prowadzącym dla 4 przedszkoli publicznych, 5 szkół podstawowych i 3 gimnazjów. Ponadto samorząd miejski dotował 1 przedszkole niepubliczne i 1 niepubliczne gimnazjum. Do szkół podstawowych i gimnazjów w 2013 roku uczęszczało odpowiednio 1450 i 931 uczniów. Liczba uczniów w szkołach podstawowych i gimnazjach maleje z roku na rok. W stosunku do 2006 roku zanotowano spadek liczby uczniów o 21% w szkołach podstawowych oraz 26% w gimnazjach. Trend taki obserwowany jest na terenie całej Polski. W analizowanych latach spadek liczby uczniów w skali kraju wynosił 13% w szkołach podstawowych oraz 26% w gimnazjach. Źródłem tego zjawiska są niepokojące zmiany demograficzne, a szczególnie coraz wyraźniejszy spadek udziału ludności w wieku przedprodukcyjnym w ogólnej liczbie ludności. Utrzymywanie się tej tendencji przez kolejne lata doprowadzić może do likwidacji części placówek szkolnych. Łączenie oddziałów szkolnych z kolei wpłynie niekorzystnie na dostępność usług edukacyjnych i jakość nauczania.

Współczynnik skolaryzacji, jako jeden z podstawowych wskaźników dotyczących edukacji, informuje jakie są relacje pomiędzy ilością uczniów na danym poziomie kształcenia do liczby ludności w wieku odpowiadającym temu poziomowi nauczania. Do niniejszej analizy użyto współczynnika skolaryzacji netto w gimnazjach². Według dostępnych danych Głównego Urzędu Statystycznego w bartoszyckich gimnazjach współczynnik skolaryzacji wynosi 116,58%. Oznacza to, że taki odsetek uczniów w wieku 13-16 lat uczęszczał do gimnazjów na terenie miasta w stosunku do ogólnej liczby ludności w wieku 13-16 lat. Jest to wartość stosunkowo wysoka, jedynie w Szczytnie współczynnik ten był wyższy (129,34%). W Działdowie i Kętrzynie kształtuje się on na znacznie niższym poziomie. Przyczyną takiego stanu jest fakt, że wielu uczniów mieszkających poza samym miastem, często z terenu całego powiatu, dojeżdża do szkół na terenie Bartoszczyk.

Wykres 17 Współczynnik skolaryzacji netto w gimnazjach w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

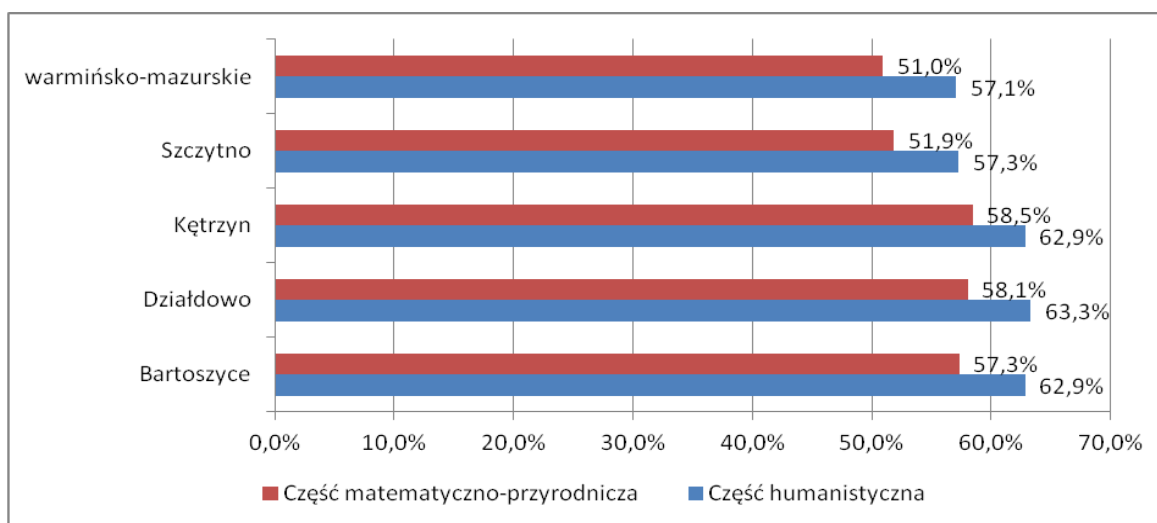
Cechą, która dodatkowo odzwierciedla poziom oświaty w danej jednostce, jest średni wynik egzaminów kończących określony poziom nauczania. W 2013 roku uczniowie bartoszyckich gimnazjów uzyskali lepsze wyniki z części humanistycznej egzaminu (62,9%) niż z części matematyczno-przyrodniczej (57,3%). W obydwu częściach egzaminu średnie oceny w Bartoszczykach były znacznie wyższe niż średnie oceny dla województwa warmińsko-

² Za osoby podlegające obowiązkowi edukacyjnemu w zakresie szkolnictwa gimnazjalnego, przyjmuje się mieszkańców w wieku od 13 – 16 lat.

mazurskiego. Z analizowanych miast Szczytno charakteryzuje się najgorszymi wynikami. W przypadku Działdowa i Kętrzyna wynik egzaminów gimnazjalnych był nieznacznie wyższy niż w Bartoszycach.

Wykres 18 Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej w wybranych jednostkach w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Okręgowej Komisji Egzaminacyjnej w Łomży <http://www.oke.lomza.pl/>

Szkolnictwo ponadgimnazjalne w Bartoszycach realizowane jest w ramach działalności 5 placówek:

- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 1 im. Kresowiaków (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa, Liceum Ogólnokształcące dla dorosłych),
- Zespół Szkół Ponadgimnazjalnych nr 2 im. Elizy Orzeszkowej (Technikum, Zasadnicza Szkoła Zawodowa dla młodocianych pracowników, Liceum Ogólnokształcące),
- Liceum Ogólnokształcące im. Stefana Żeromskiego,
- Specjalny Ośrodek Szkolno – Wychowawczy im. Kawalerów Maltańskich (Zasadnicza Szkoła Zawodowa – specjalna).

W 2014 roku naukę w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach (liceach ogólnokształcących i szkołach zawodowych) pobierało 1640 uczniów. W stosunku do 2010 roku liczba ta spadła o 20% (z 2043 uczniów w 2010 roku do 1640 w 2014 roku). Podobną

tendencję obserwuje się także w przypadku województwa warmińsko-mazurskiego. Wynika ona z systematycznie malejącego przyrostu naturalnego, i co za tym idzie, malejącej liczby osób w wieku szkolnym.

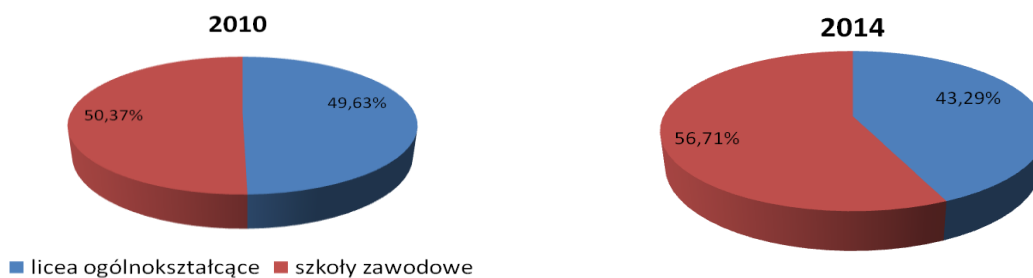
Tabela 14 Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014

Typ szkoły	Liczba uczniów				
	2010 r.	2011 r.	2012 r.	2013 r.	2014 r.
Liceum ogólnokształcące	879	857	831	719	710
Technikum	571	581	570	582	572
Zasadnicza szkoła zawodowa	414	392	382	323	358
Liceum profilowane	54	46	34	19	0
Technikum uzupełniające	44	47	30	15	0
Uzupełniające liceum ogólnokształcące	81	83	36	0	0
Razem	2043	2006	1883	1658	1640

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Pomimo malejącej ogólnej liczby uczniów w szkołach gimnazjalnych, liczba uczniów uczęszczających do techników w Bartoszycach utrzymuje się na podobnym poziomie. W latach 2010-2014 zwiększył się ogólny udział uczniów uczęszczających do szkół zawodowych. Zjawisko to wynika z rosnącej popularności szkolnictwa zawodowego kosztem szkolnictwa ogólnokształcącego.

Wykres 19 Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Bartoszycach pod względem liczby uczniów uczęszczających do szkół ogólnokształcących i zawodowych

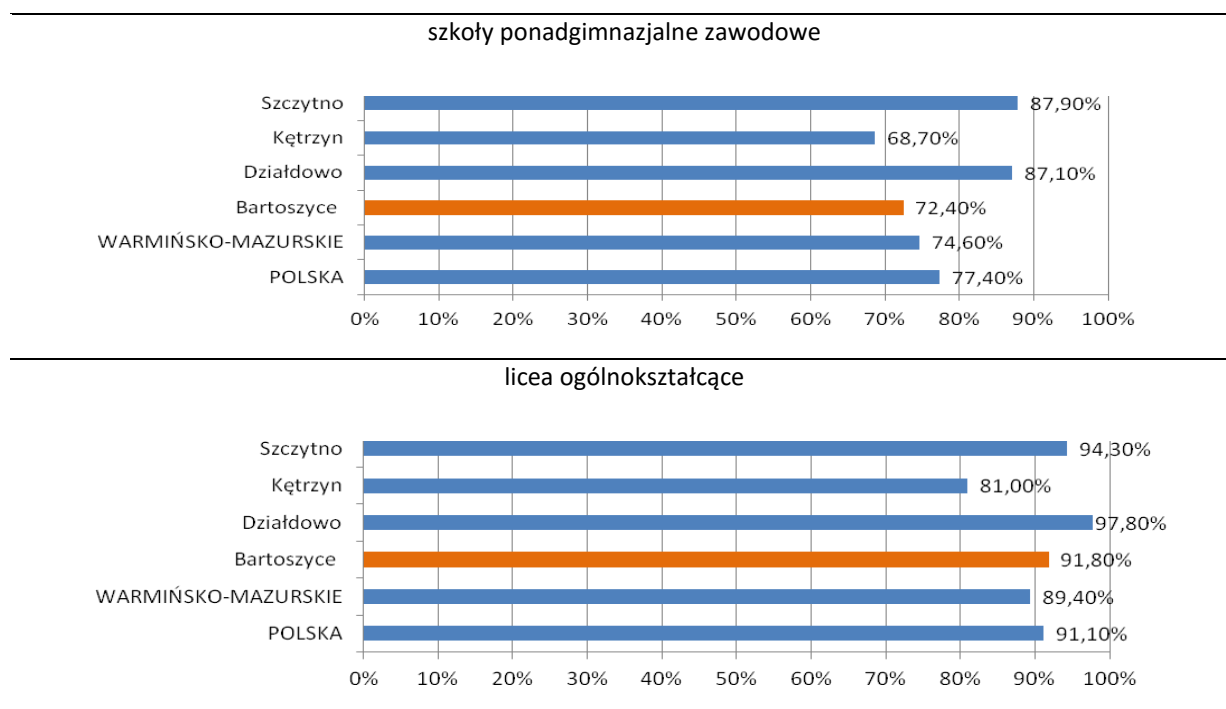

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Urzędu Miasta Bartoszyce

Poziom szkolnictwa ponadgimnazjalnego został zbadany za pomocą analizy zdawalności egzaminów maturalnych. W Bartoszycach zdawalność egzaminów w 2013 roku była niższa niż w Szczytnie i Działdowie, i jednocześnie wyraźnie wyższa niż w Kętrzynie. W porównaniu do średniej zdawalności matur w szkołach zawodowych w województwie i kraju Bartoszyce wypadają niestety słabiej. Jednak w przypadku matur w liceach ogólnokształcących cecha ta jest korzystniejsza niż w regionie i kraju.

Wykres 20 Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

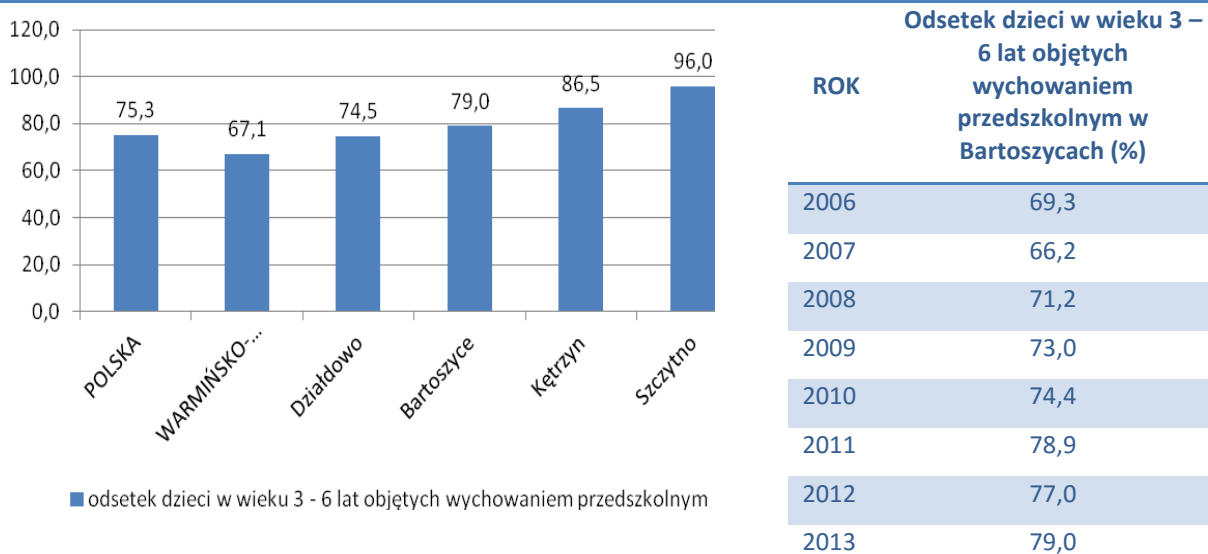
W ramach wychowania przedszkolnego w roku szkolnym 2013/2014 w mieście Bartoszyce funkcjonowało 5 przedszkoli (4 przedszkola publiczne i jedno niepubliczne), w których znajdowało się łącznie 620 miejsc. Liczba miejsc w przedszkolach systematycznie rośnie z roku na rok i w porównaniu z rokiem 2006 wzrosła o 20%.

W 2013 roku w Bartoszycach 79% dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych było wychowaniem przedszkolnym. Pod względem tej cechy miasto wypada lepiej w porównaniu ze średnią dla kraju (75,3%), województwa (67,1%) i miasta Działdowo (74,5%). Gorzej wypada jednak w porównaniu z Kętrzynem (86,5%) oraz Szczytnem (96%). W Bartoszycach obserwuje się

bardzo pozytywne zjawisko ciągłego wzrostu analizowanego wskaźnika. W 2006 roku 69% dzieci w wieku 3 – 6 lat uczęszczało do przedszkola, w 2013 roku było to już 79%.

Wykres 21 Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Bartoszycach w 2013 roku na tle porównywanych jednostek terytorialnych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Sieć publicznych przedszkoli uzupełnianych przedszkolem niepublicznym nie zaspakajała potrzeb mieszkańców - 26 dzieci zamieszkałych w Bartoszycach i zgłaszanych do przedszkoli podczas rekrutacji wiosną 2013 roku nie zostało przyjętych z powodu braku miejsc. W 2014 roku problem ten znikł poprzez wprowadzenie reformy, w wyniku której 6-latki zaczęły uczęszczać do szkół podstawowych. Obecnie przedszkola w Bartoszycach oferują więcej miejsc niż chętnych dzieci.

4.3 Kultura

Z uwagi na uwarunkowania historyczne Bartoszyce bez wątpienia są miastem wielokulturowym i wieloetnicznym. Teren, na którym położone są Bartoszyce, na przestrzeni wieków przynależał do różnych narodowości. Po zakończeniu drugiej wojny światowej na miejsce zamieszkujących tu Warmiaków, Mazurów, Niemców, sprowadzona została ludność z Polski centralnej, kresów wschodnich, Ukraińcy przesiedleni w ramach akcji

„Wisła”, stąd też od zakończenia II wojny światowej na terenie miasta Bartoszyce wyróżnia się 4 grupy ludności: Niemcy (dawni mieszkańcy Prus Wschodnich), ludność z centralnej i wschodniej Polski, przesiedleńcy z kresów wschodnich II Rzeczypospolitej (Wileńszczyzna, Wołyń), Ukraińcy (akcja „Wisła”). Każda z tych grup wprowadzając swoje obyczaje, tradycje i kulturę przekazywaną z pokolenia na pokolenie, tworzy osobliwy i wyjątkowy charakter miasta. Wieloetniczność społeczeństwa Bartoszyce ma bardzo duży wpływ na charakter działań kulturalnych w mieście.

Oprócz wielokulturowości Bartoszyce na atrakcyjność turystyczną wpływ ma występowanie obiektów zabytkowych i zabytków archeologicznych. Do najcenniejszych obiektów zabytkowych w Bartoszycach należą:

Brama Lidzbarska – jest to najstarszy cenny zabytek architektury świeckiej z około 1468 roku, jeden z nielicznych ocalałych fragmentów murów obronnych Bartoszyce, którymi otoczono miasto w połowie XIV wieku. Charakterystyczne, małe okna bramy były przerabiane wielokrotnie w wieku XVIII i XIX. Większy dzwon, ozdobiony liściem akantu oraz tarczą herbową z literami N. S., pochodzi z roku 1517, przeniesiono go tu w roku 1819 z wieży zburzonego wówczas ratusza bartoszyckiego. Mniejszy dzwon z ornamentem rocaille odlano w 1767 roku. Wnętrze Bramy wielokrotnie przebudowywane i tynkowane nie posiada cech zabytkowych.

Kościół pw. Św. Jana Ewangelisty i Matki Boskiej Częstochowskiej - najstarsza zachowana budowa sakralna. Przypuszcza się, że budowę rozpoczęto w roku 1332, choć pierwsza wzmianka o nim pochodzi z roku 1345. Przebudowano go w roku 1676, zaś w roku 1732 wzniesiono wieżę kościoła w jej obecnym kształcie. Kościół ten do dziś zachował swój pierwotny charakter trójnawowej bazyliki, o znacznie niższych nawach bocznych. Korpus kościoła pozostał bez zmian od XIV w., jednak jego sylwetka z biegiem czasu zmieniała się w wyniku dobudowywania do kościoła różnego rodzaju kaplic przez osoby prywatne i instytucje średniowieczne.

Kościół pw. Św. Jana Chrzciciela - pierwsza wzmianka o Kościele św. Jana Chrzciciela pochodzi z roku 1484. Jest to jednonawowy kościół, założony na planie prostokąta. Najstarszą częścią ołtarza głównego w tym kościele jest ceglana mensa gotycka. Rzeźby ołtarzowe przedstawiające Pasję, odnowione w latach 1860 i 1913, pochodzą z roku 1720, z kręgu Krausa. Ambona pochodzi z roku 1706. Wspiera się na figurze anioła. Pomiędzy kręconymi kolumnami korynckimi wyrzeźbiono w niej postacie Chrystusa, ewangelistów i proroków, ornament z owoców i kłosów, nad poręczami motyw akantu, na drzwiach płaskorzeźbę Ecce Homo.

Kościół pw. Św. Brunona - powstał w latach 1882-1883. Architektura samej budowli i wewnątrz kościoła reprezentują styl neogotycki. Podczas wojny kościół nie ucierpiał prawie wcale, dzięki czemu wymagał jedynie drobnych remontów i renowacji, które przeprowadzano już w okresie powojennym. W 2002 r. Kościół św. Brunona doczekał się erygacji, której dokonał arcybiskup archidiecezji warmińskiej, nadając kościołowi status archidiecezjalnego Sanktuarium św. Brunona Bonifacego z Kwerfurtu Biskupa i Męczennika.

Rynek starego miasta ze spichlerzami i kamieniczkami mieszczańskimi - stare miasto charakteryzuje się doskonale zachowanym układem urbanistycznym, który podlega ochronie konserwatora zabytków. Ochronie konserwatora podlega również szachownica ulic oraz budynki i kamieniczki mieszczańskie starego miasta. Kamienice są przykładem zabudowy miasta z przełomu XIX i XX wieku. Charakterystycznym elementem starego miasta są spichlerze. Pochodzą z przełomu XVIII i XIX wieku, świadczą o dawnym znaczeniu miasta w handlu zbożem. Niektóre z nich zostały wzniesione na murach miejskich. Dzisiejsze przeznaczenie tych budynków, z których najokazalej prezentują się spichlerze przy ul. Bema i Strzeleckiego, to obiekty gastronomiczne.

Bartki – Kamienne Baby - dwa kamienne posągi, umieszczone wraz z kamienną misą na skwerze przy zbiegu ulic Marii Curie-Skłodowskiej i Bohaterów Warszawy są najstarszymi bartoszyckimi zabytkami. Posągi te popularnie nazywane są „Bartkami” lub imionami Bartek i Gustebalda albo Kamienne Baby. Pomniki niewątpliwie należą do najstarszych pomników na ziemiach polskich. Niemal na pewno pochodzą z pierwszego tysiąclecia naszej ery, liczą sobie około tysiąca lat lub więcej.

Główną placówką kulturalną na terenie miasta jest Bartoszycki Dom Kultury, którego działalność polega na tworzeniu, upowszechnianiu i ochronie kultury. Instytucja prowadzi działalność edukacyjno- kulturalną oraz organizuje większość działań kulturalnych na terenie miasta Bartoszyce. Podstawowym zadaniem placówki jest upowszechnianie kultury, edukacja poprzez sztukę oraz zapoznanie odbiorców kultury z różnymi dziedzinami twórczości, co pozwala w wartościowy sposób zagospodarować czas, a także energię dzieci, młodzieży, dorosłych z terenu miasta. Zajęcia zespołów i grup artystycznych odbywają się w przygotowanych salach i pracowniach, które są sukcesywnie doposażane.

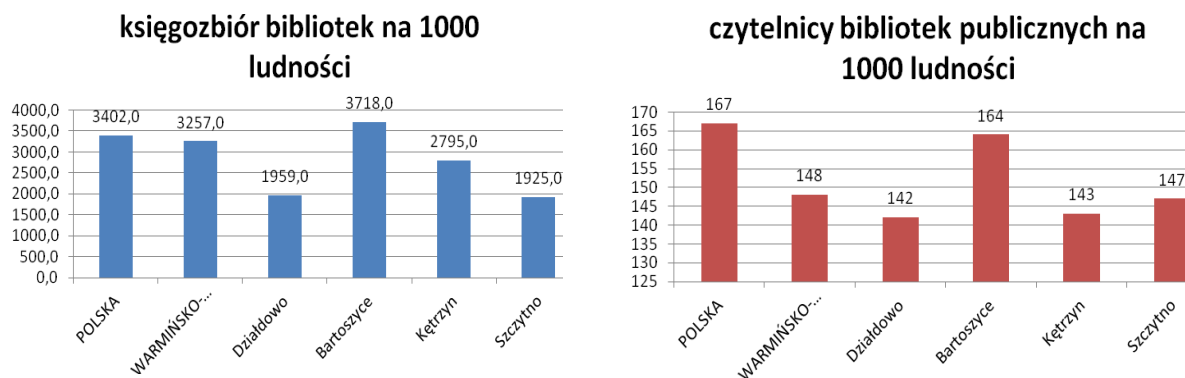
Dodatkowo w Bartoszycach działalność prowadzi Młodzieżowy Dom Kultury. Działania placówki skierowane są głównie do młodszych mieszkańców miasta. Młodzieżowy Dom Kultury jest organizatorem m.in. pikników i festynów rodzinnych, konkursów dla dzieci i młodzieży, turniejów sportowych oraz innych form organizacji czasu wolnego dla dzieci i młodzieży.

Miejska Biblioteka Publiczna w Bartoszycach przy ulicy Generała Bema jest główną biblioteką na terenie miasta i powiatu bartoszyckiego. Jej głównym zadaniem jest zaspokajanie potrzeb czytelniczych mieszkańców oraz upowszechnianie wiedzy i kultury regionu. Poza oddziałem głównym posiada dodatkowo 2 filie oraz oddział dla dzieci i młodzieży. Inne biblioteki w mieście to: Warmińsko-Mazurska Biblioteka Pedagogiczna w Elblągu, Filia w Bartoszycach oraz Biblioteka Klubu Garnizonowego.

Pod względem wskaźnika określającego księgozbiór bibliotek na 1000 mieszkańców Bartoszyce wypadają najlepiej spośród analizowanych miast. W mieście na 1000 ludności przypada aż 3718 woluminów zgromadzonych w bibliotekach. W pozostałych porównywanych miastach wskaźnik ten jest dużo mniej korzystny, a w przypadku Działdowa i Szczytna prawie dwa razy mniejszy niż w Bartoszycach. Również wskaźnik określający ilość czytelników bibliotek na 1000 mieszkańców jest w Bartoszycach bardzo wysoki. Jest porównywalny do średniej dla Polski i dużo wyższy niż średnia dla województwa oraz dla miast Działdowa, Kętrzyna i Szczytna.

Wykres 22 Wskaźniki dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie wybranych jednostek w 2013 roku

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Oprócz wspomnianych wyżej instytucji na terenie miasta funkcjonuje ponad 65 stowarzyszeń działających w obszarach kultury, sportu, ochrony zdrowia, rekreacji, osób niepełnosprawnych.

Imprezy i konkursy organizowane w Bartoszycach o zasięgu ponadlokalnym to m.in.:

- Dni Bartoszyce (Międzynarodowe Dni Regionu Bartoszyce z licznymi koncertami i wydarzeniami kulturalnymi),

- „Wojewódzki Przegląd Teatrów Młodzieżowych BAKCYL”,
- „Kaziuki-Wilniuki”,
- Gala Disco-Polo,
- koncerty zespołów cygańskich,
- Mistrzostwa Pływadeł na rzece Łynie,
- Drugie Życie Roweru.

W porównaniu do trzech wybranych gmin miejskich – Działdowa, Kętrzyn i Szczytna, miasto Bartoszyce nie jest aż tak aktywne pod względem organizacji imprez masowych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego w 2013 roku zorganizowano dwie imprezy masowe, w których udział wzięło łącznie 3 700 uczestników.

Tabela 15 Imprezy masowe na terenie wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

Miasto	Liczba imprez masowych	Liczba uczestników imprez masowych
Działdowo	3	22000
Bartoszyce	2	3700
Kętrzyn	6	8400
Szczytno	3	7000

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Podsumowując aspekty związane z działalnością kulturalno-rozrywkową na terenie miasta Bartoszyce, podkreślić trzeba dużą aktywność instytucji kultury. Jest to jednak działalność oferowana głównie mieszkańcom miasta, powiatu bartoszyckiego oraz sąsiadujących powiatów, co przejawia się niewielką liczbą organizowanych imprez masowych i niewielkim, w porównaniu do innych miast, uczestnictwem w tych imprezach. Na uwagę zasługuje jednak fakt prężnego funkcjonowania bibliotek i dużej popularności czytelnictwa w Bartoszycach.

4.4 Sport i wypoczynek

Występowanie i dostępność obiektów sportowo-rekreacyjnych w istotny sposób wpływa na komfort życia mieszkańców miast. Determinują one możliwości aktywnego spędzenia

wolnego czasu. Odpowiednia infrastruktura sportowo-rekreacyjna zachęca do korzystania z niej, promując zdrowy styl życia wśród mieszkańców.

Na terenie miasta Bartoszyce najważniejszą instytucją zajmującą się sportem i rekreacją jest Bartoszycki Ośrodek Sportu i Rekreacji, który opiekuje się znaczną częścią miejskich obiektów sportowo-rekreacyjnych.

Główne obiekty sportowo-rekreacyjne w mieście zapewniają możliwość aktywnego spędzenia wolnego czasu podczas każdej pory roku. Należy do nich Stadion Miejski im. Kazimierza Górskiego, na którym znajdują się: płyta główna trawiasta z trybunami, pełnowymiarowa syntetyczna płyta piłkarska oraz 2 boiska trawiste treningowe. Pojemność stadionu wynosi 1 700 osób. Dodatkowo w Bartoszycach znajdują się boiska treningowo-rekreacyjne „Wembley” oraz obiekty sportowo-rekreacyjne, znajdujące się przy każdej ze szkół podstawowych (3 boiska Orlik, boisko wielofunkcyjne i przyszkolny kompleks sportowo – rekreacyjny).

Możliwość korzystania ze sportów wodnych oferuje:

- odkryty basen kąpielowy przy ul. Limanowskiego 18 (funkcjonuje sezonowo; przy basenie znajdują się boiska do piłki siatkowej oraz koszykówki),
- kąpielisko miejskie wraz z molo i infrastrukturą sportowo-techniczną nad jeziorkiem miejskim tzw. „Mleczarskim”,
- przystań kajakowa przy rzece Łynie wraz z infrastrukturą umożliwiającą turystom odpoczynek (wiaty drewniane, pomosty pływające, utwardzony wjazd i parking),
- kryty basen pływacki w Centrum Rekreacyjnym Hotelu Bartis.

Dodatkowo w sezonie zimowym otwarte jest zadaszone lodowisko przy ul. Korczaka. Na terenie jednego z parków w centrum Bartoszycc znajduje się siłownia zewnętrzna oraz tor do wyczynowej jazdy na rowerze. Ponadto obiektami sportowymi miasta są: lasek miejski TPD i Park Elizabeth wraz z licznymi traktami spacerowymi, obiekty sportowo-rekreacyjne i sale sportowe przy szkołach oraz klub fitness wraz z sauną. Możliwości aktywnego spędzenia czasu wolnego dają również 3 parki spacerowo-wypoczynkowe o łącznej powierzchni 12,9 ha.

W granicach stolicy powiatu bartoszyckiego funkcjonuje kilkanaście klubów sportowych, prowadzących różnego rodzaju sekcje sportowe. Są to organizacje pozarządowe promujące różnorodne dziedziny sportu, odnosząc przy tym sukcesy na szczeblu lokalnym, krajowym i międzynarodowym. Są to m.in.: Bartoszycka Szkoła Taekwon-Do, Klub Sportowy „Kyokushin”, Stowarzyszenie Klub Motocyklowy „Wiraz”, Miejski Bartoszycki Klub Sportowy „Victoria”, Uczniowski Klub Sportowy „Olimp” przy Gimnazjum nr 2, Warmińsko-Mazurskie

Towarzystwo Ringo, Bartoszyckie Stowarzyszenie Brydża Sportowego, Uczniowski Klub Sportowy „Jedynka”, Miejski Ludowy Klub Sportowy „Siła” Bartoszyce, Bartoszycki Klub Kolarski „RANT”, Uczniowski Klub Sportowy „Przyjaźń” przy Szkole Podstawowej nr 4.

4.5 Turystyka

Wpływ na atrakcyjność turystyczną jednostki ma szereg czynników. Oprócz podstawowych uwarunkowań turystyki, takich jak walory środowiskowe, zasoby kulturowe czy wydarzenia kulturalne i sportowe, bardzo duże znaczenie ma odpowiednie zagospodarowanie turystyczne. Składa się na nie odpowiedniej jakości baza hotelowa, gastronomiczna oraz towarzyszące im usługi dla turystów.

Baza noclegowa Bartoszyce składa się z 8 obiektów oferujących 223 miejsca noclegowe w 102 pokojach. Jeśli chodzi o ilość korzystających osób oraz ilość udzielonych noclegów, to Bartoszyce wypadają lepiej od Działdowa. W przypadku Szczytna polscy turyści chętniej korzystają z tamtejszej bazy noclegowej, niż jest to w przypadku Bartoszyce. Jednak za to więcej turystów zagranicznych skorzystało z noclegów w Bartoszycach niż w Szczytnie. Spośród porównywanych miast to właśnie Bartoszyce charakteryzują się największym udziałem turystów zagranicznych wśród turystów odwiedzających miasto ogółem, który wynosi aż 29%. Dla porównania w Działdowie było to 18%, Kętrzynie 16% i Szczytnie 8%.

Tabela 16 Ruch turystyczny w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku

	Bartoszyce	Działdowo	Kętrzyn	Szczytno
Korzystający rezydenci (Polacy)	4181	3053	11312	7037
Udzielone noclegi rezydentom (Polakom)	6316	5204	17196	12071
Turyści zagraniczni korzystający	1711	666	2095	594
Udzielone noclegi turystom zagranicznym	2729	2035	3663	1060

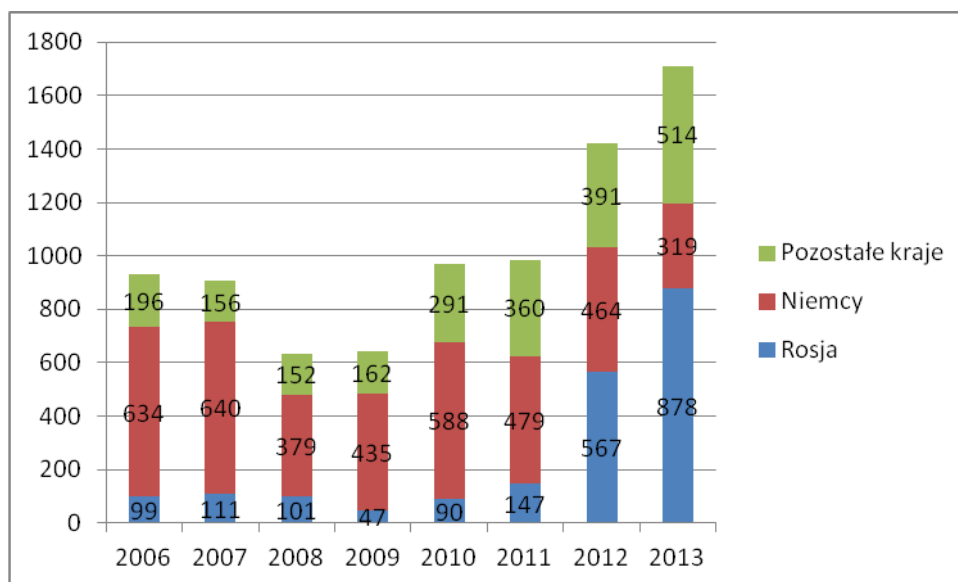
Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

Od 2006 do 2013 roku ogólna liczba turystów odwiedzających Bartoszyce wzrosła o 2 253. Warty zauważenia jest duży wzrost liczby turystów zagranicznych w tym okresie. W stosunku do 2006 roku ich liczba wzrosła prawie dziewięciokrotnie. Najbardziej dynamiczny wzrost

wystąpił w 2012 roku. Duży wpływ na to miało wprowadzenie w 2011 roku małego ruchu granicznego pomiędzy województwem warmińsko-mazurskim a Obwodem Kaliningradzkim. Jak zostało to przedstawione na wykresie wyżej, do 2012 roku niewielu Rosjan korzystało z noclegów w Bartoszycach. Sytuacja ta zmieniła się bardzo wyraźnie w 2012 i 2013 roku. Odwrotny trend występuje w przypadku turystów z Niemiec. W stosunku do 2006 roku ich liczba spadła o 50%.

Wykres 23 Turyci zagraniczni korzystający z noclegów w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

W Bartoszycach największe znaczenie ma turystyka tranzytowa, związana z przygranicznym położeniem miasta, oraz turystyka biznesowa. Jak pokazuje praktyka, uczestnicy wycieczek (nie tylko „turystyki” sentymentalnej) preferują bazę recepcyjną po polskiej stronie granicy. Rozwój turystyki powinien bazować na wykorzystaniu istniejących walorów: położenia przygranicznego (bliskie sąsiedztwo przejścia granicznego z Obwodem Kaliningradzkim w Bezledach), atrakcji kulturowych oraz przyrodniczych (m.in. rzeka Łyna). Działania w tym zakresie zmierzać powinny do rozbudowy bazy turystycznej (hotele, motele, pensjonaty) o odpowiednim standardzie wraz z infrastrukturą towarzyszącą (gastronomia, urządzenia rekreacyjne, parkingi) oraz adaptacji i modernizacji istniejących obiektów w celu podniesienia ich standardu.

4.6 Ochrona zdrowia

Głównym ośrodkiem na terenie miasta Bartoszyce zapewniającym opiekę medyczną jest Szpital Powiatowy im. Jana Pawła II. W ramach Szpitala działa 11 oddziałów – Oddział Noworodkowy, Oddział Ginekologiczno-Położniczy, Oddział Rehabilitacji Dziecięcej i Terapii Matki, Oddział Rehabilitacji Neurologicznej, Szpitalny Oddział Ratunkowy, Oddział Urazowo-Ortopedyczny, Oddział Chorób Wewnętrznych z OIOK, Oddział Chorób Płuc, Oddział Chorób Dziecięcych, Oddział Chirurgii Ogólnej i Małoinwazyjnej, Oddział Intensywnej Terapii i Anestezjologii oraz Izba Przyjęć, Blok operacyjny, Stacja Dializ. Realizując swoje zadania statutowe Szpital rozpoznaje oraz zaspokaja potrzeby zdrowotne pacjentów powiatu bartoszyckiego oraz powiatów ościennych. W przypadku wybranych oddziałów szpitalnych opieką obejmuje również pacjentów z całego województwa warmińsko-mazurskiego.

Dodatkowo podstawowa opieka zdrowotna realizowana jest w ramach wielu innych zakładów opieki zdrowotnej, przychodni i gabinetów lekarskich. Na terenie miasta działalność prowadzi 10 ogólnodostępnych aptek.

Zadania z zakresu zdrowia publicznego, zagrożeń epidemiologicznych i przeprowadzania diagnoz laboratoryjnych wypełnia Powiatowa Stacja Sanitarno- Epidemiologiczna. Powiatowa Stacja zapewnia realizację zadań Państwowego Powiatowego Inspektora Sanitarnego w Bartoszykach.

4.7 Pomoc społeczna

Zadania miasta z zakresu pomocy społecznej na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców miasta wypełnia Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszykach. W ramach ośrodka działa:

- Dom Dziennego Pobytu - kieruje swoją ofertę merytoryczną do osób starszych, samotnych i niepełnosprawnych. Placówka oferuje różnorodne formy zajęć i terapii oraz jest bazą dla działalności Klubu Seniora;
- Środowiskowy Dom Samopomocy - placówka pobytu dziennego, przeznaczona dla osób dorosłych z zaburzeniami psychicznymi, upośledzonych umysłowo oraz wykazujących inne przewlekłe zaburzenia czynności psychicznych sprzężone z innymi chorobami, które nie wymagają leczenia szpitalnego bądź opieki stacjonarnej;

- Poradnia Konsultacyjno–Terapeutyczna.

MOPS w Bartoszycach jest również realizatorem, funkcjonującego od 1994 r., programu Miejskiego Centrum Organizacji Pozarządowych Pomocy Społecznej. W ramach Programu tworzone są warunki do inicjowania, rozwijania i koordynowania aktywności sektora pozarządowego w rozwiązywaniu istotnych problemów lokalnych. W programie uczestniczy 14 organizacji i stowarzyszeń, z których 8 ma siedzibę w budynku zarządzanym przez Ośrodek. Organizacje wspierają pracę MOPS w zakresie zadań z obszaru pomocy społecznej (m.in. realizacja usług opiekuńczych, rehabilitacyjnych i noclegowych, zaopatrzenie w żywność, odzież i sprzęt gospodarstwa domowego), pobudzają aktywność oraz inspirują działania samopomocowe w zaspokajaniu określonych potrzeb osób, rodzin, grup, czy też środowisk społecznych.

Działania z zakresu pomocy społecznej wspomaga także Stacja Socjalna Joannitów. Jej celem jest pomoc najbardziej potrzebującym mieszkańcom miasta i powiatu poprzez darmowe wydawanie leków i sprzętu ortopedycznego. Jest jedną z kilku stacji socjalnych w województwie warmińsko-mazurskim prowadzonych przez Joannitów. W ramach swojej działalności Stacja nieodpłatnie udziela pomocy najbardziej potrzebującym osobom.

Poza wyżej wspomnianymi podmiotami, w sferze pomocy społecznej działalność prowadzi Dom Pomocy Społecznej dla Osób Przewlekle Chorych przy ulicy Bohaterów Monte Cassino, Wielofunkcyjna Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza przy ulicy Limanowskiego oraz Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych „SION” przy ul. Bema.

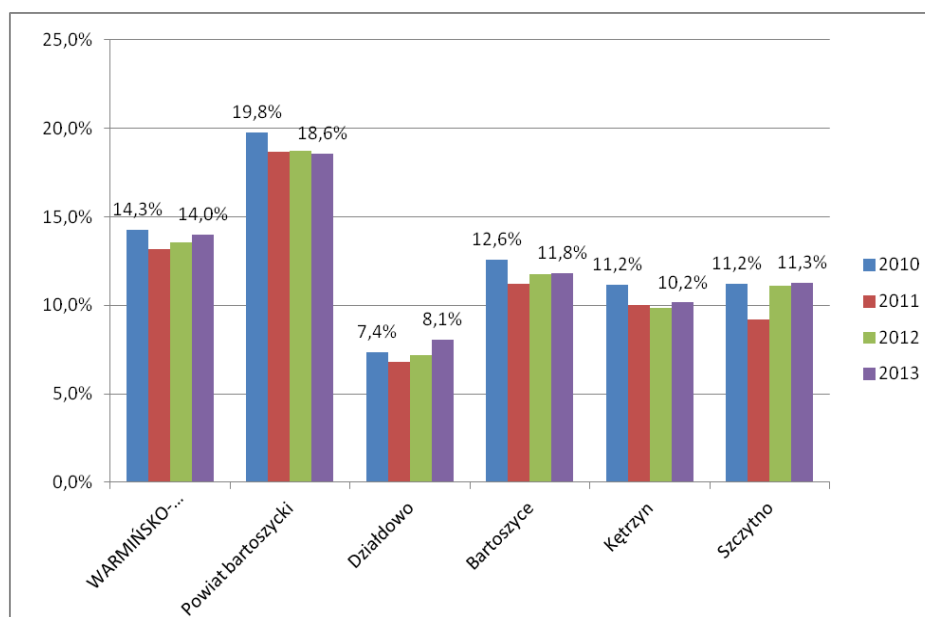
Działania na rzecz najbardziej potrzebujących mieszkańców są dodatkowo wspomagane przez szereg organizacji pozarządowych, m. in.: Polski Czerwony Krzyż Oddział Rejonowy w Bartoszycach, Polski Związek Głuchych Koło Terenowe w Bartoszycach, Polski Związek Emerytów Rencistów i Inwalidów Zarząd Rejonowy z siedzibą w Bartoszycach, Polski Związek Niewidomych Okręg Warmińsko – Mazurski Zarząd Koła w Bartoszycach, Światowy Związek Żołnierzy Armii Krajowej Okręg w Olsztynie Koło w Bartoszycach, Bartoszycki Uniwersytet Trzeciego Wieku czy Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym Koło w Bartoszycach.

Wskaźnikiem, który odzwierciedla jakość życia mieszkańców danej jednostki jest udział mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w ogólnej liczbie mieszkańców. W 2013 roku w Bartoszycach 11,5% mieszkańców korzystało ze wsparcia środowiskowej pomocy społecznej. Na przestrzeni ostatnich czterech lat wskaźnik ten spadł o 6%. Z analizy porównawczej z innymi miastami województwa warmińsko-mazurskiego wynika, że mieszkańcy Szczytna w podobnej skali korzystają z pomocy społecznej (11,3%), a niewiele niższa wartość wystąpiła w Kętrzynie (10,2%). Działkowo widocznie różni się pod tym

względem od pozostałych miast ze wskaźnikiem dużo niższym na poziomie 8,1%. Bartoszyce charakteryzują się dużo niższym udziałem osób korzystających z pomocy społecznej, niż jest to w przypadku średniej dla powiatu bartoszyckiego (18,6%) oraz całego regionu (14%).

Wykres 24 Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w wybranych miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013

Źródło: Opracowanie własne na podstawie Banku Danych Lokalnych <http://stat.gov.pl/bdl/>

4.8 Aktywność społeczna mieszkańców

Aktywność społeczna mieszkańców miasta ma istotne znaczenie w kształtowaniu procesów rozwojowych jednostki. Poprzez aktywną partycypację w sprawach społeczno-gospodarczych, mieszkańcy stają się partnerem dla władz samorządowych. Aktywność społeczna mieszkańców przejawia się najczęściej poprzez realizację oddolnych inicjatyw na rzecz rozwoju lokalnego. Szczególną rolę w tej kwestii spełniają organizacje pozarządowe. Zadaniem samorządu jest umożliwienie swobodnego działania tym organizacjom i umożliwienie im włączenia się do współdecydowania o rozwoju lokalnym. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 roku o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie wskazuje, że zadania publiczne mogą być realizowane przez podmioty trzeciego sektora. Zaangażowanie mieszkańców i współdziałanie wszystkich aktorów życia społeczno-

gospodarczego miasta jest gwarantem harmonijnego, partnerskiego i zrównoważonego rozwoju.

Na terenie miasta Bartoszyce działa 65 organizacji pozarządowych, w tym: 10 organizacji działających w obszarze kultury, 16 organizacji działających w obszarze pomocy społecznej, 18 organizacji działających w obszarze kultury fizycznej i sportu, 5 organizacji działających w obszarze rekreacji, 3 organizacje działające w obszarze niepełnosprawności, 13 organizacji działających w pozostałych obszarach. Status organizacji pożytku publicznego posiadało 5 z nich:

- Stowarzyszenie Na Rzecz Profilaktyki i Terapii Uzależnień "Źródło",
- Stowarzyszenie Integracji Osób Niepełnosprawnych SION w Bartoszycach,
- Warmińsko-Mazurskie Stowarzyszenie Przyjaciół Opieki Paliatywnej w Bartoszycach,
- Stowarzyszenie Pomocy Osobom Niepełnosprawnym "Jesteś-My",
- Stowarzyszenie Absolwentów, Sympatyków, Przyjaciół Szkoły Zespołu Szkół z Ukraińskim Językiem Nauczania "Kałyna".

Aktywność sektora pozarządowego koncentruje się głównie na działalności związanej z kulturą fizyczną i sportem (28% wszystkich organizacji pozarządowych w mieście), pomocą społeczną (25%) oraz kulturą (15%).

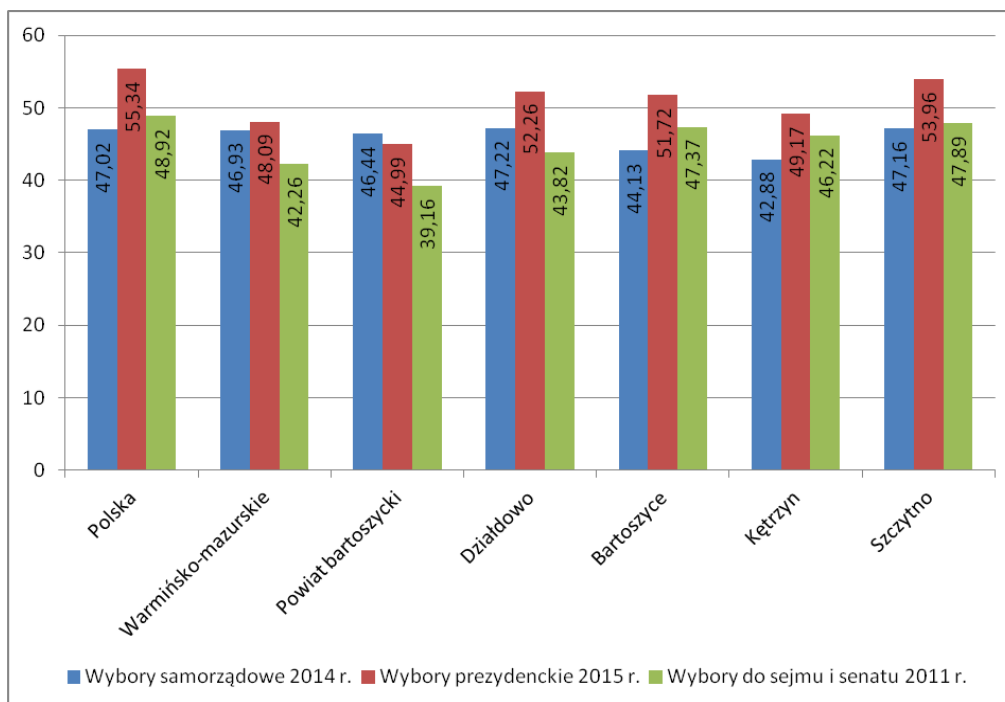
Co roku, w ramach realizacji Programu Współpracy z Organizacjami Pozarządowymi, Urząd Miasta Bartoszyce udziela wsparcia tym organizacjom w formie finansowej i pozafinansowej. Ma to na celu pobudzenie jak największej aktywności mieszkańców miasta.

Poziom aktywności obywatelskiej mieszkańców mierzony jest często za pomocą wskaźnika frekwencji w wyborach powszechnych i samorządowych. Poniższa tabela przedstawia procentowy udział mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, parlamentarnych i prezydenckich.

Ogólna frekwencja w ostatnich wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych jest trochę niższa od średniej dla kraju. Szczególnie zwrócić należy uwagę na wybory samorządowe, w których frekwencja mieszkańców Bartoszyce (44,13%) jest niższa od średniej frekwencji w Polsce (47,02%), regionie (46,93%) i dwóch spośród porównywanych miast (Działdowo - 47,22% i Szczytna - 47,16%). Jedynie w Kętrzynie frekwencja w tych wyborach była jeszcze niższa i wynosiła 42,88%. Świadczyć to może niedostatecznym zainteresowaniem mieszkańców sprawami o charakterze lokalnym.

Wykres 25 Frekwencja mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych Państwowej Komisji Wyborczej <http://pkw.gov.pl/>

4.9 Współpraca międzynarodowa

Bartoszyce przywiązują bardzo dużą wagę do kontaktów z innymi miastami zagranicznymi. Do tej pory współpraca została nawiązana zarówno z bliższymi sąsiadami z Obwodu Kaliningradzkiego, takimi jak Pionierskij i Bagrationowsk, jak i tymi dalszymi jak Nienburg (Niemcy), Emmaboda (Szwecja), Varena (Litwa), Berezne (Ukraina). Dodatkowo miastem partnerskim Bartoszyce jest polskie miasto Mława w województwie mazowieckim.

Głównym celem współpracy międzynarodowej ze wspomnianymi miastami jest rozwój i wzmocnienie wymiany kulturalnej, promocja miasta poza granicami państwa oraz przybliżenie kultury innych państw mieszkańcom miasta.

Współpraca realizowana jest na wielu płaszczyznach – kulturowej, gospodarczej i społecznej. Do tej pory zrealizowano wspólnie wiele inicjatyw, polegających między innymi na:

- współpracy pomiędzy szkołami (wycieczki i wzajemne odwiedziny, wspólne zabawy, współzawodnictwo sportowe, wymiana prac plastycznych, kontakty internetowe itp.),
- współpracy bibliotek miast partnerskich (organizacja wspólnych wieczorów poetyckich, poznanie form pracy z czytelnikami),
- współpracy na niwie kulturalnej (coroczne festiwale twórczości ludowej rejonów przygranicznych, uczestniczenie delegacji w obchodach dni naszych miast, wymiana wystaw z zakresu sztuki artystycznej i użytkowej itp.),
- współpracy harcerzy (wspólne obozy),
- współpracy pomiędzy ośrodkami pomocy społecznej (udział we wspólnej kursokonferencji, mającej na celu wymianę doświadczeń, sposób wdrażania nowatorskich rozwiązań w prowadzonej działalności, wspólne działania w obszarze integracji i aktywizacji osób niepełnosprawnych i starszych – prezentacje artystyczne, integracyjne plenery plastyki itd.),
- przeprowadzaniu corocznych turniejów (futbol, siatkówka) o puchar miast lub puchar „przyjaźni”.

Dodatkowo miasto Bartoszyce, podobnie jak cały powiat bartoszycki, wchodzi w skład Euroregionu „Bałtyk”, który działa na obszarze Danii, Szwecji, Łotwy, Litwy, Rosji i Polski. Udział w Stowarzyszeniu jest okazją do współpracy polegającej na wspólnej realizacji projektów przez członków poszczególnych krajów. Jest to również szansa na pozyskanie środków na realizację przygranicznych projektów partnerskich. Miasto Bartoszyce w ramach ww. programu pozyskało ponad 110 tys. euro na realizację projektu pn. „Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju Obszarów Przygranicznych” przy współpracy z miastami partnerskimi Ponierskij i Bagrationowsk z Obwodu Kaliningradzkiego.

Pozostałe projekty realizowane razem z partnerami zagranicznymi i współfinansowane ze środków zewnętrznych zostały przedstawione w poniższej tabeli.

Tabela 17 Projekty współpracy międzynarodowej realizowane w mieście Bartoszyce

L.p.	Tytuł projektu	Rok realizacji	Program
Projekty realizowane przez Urząd Miasta Bartoszyce			
1.	Bałtycka paleta barw – od wielokulturowości do jednoczenia narodów	2004	Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia (Fundusz Małych Projektów)
2.	Zrozumieć się i zaprzyjaźnić – wielokulturowość bogactwem regionów przygranicznych	2005	Program Współpracy Przygranicznej PHARE CBC Polska – Granica Wschodnia
3.	„Mozaika Wspólnot Narodowościowo – Kulturowych Szansą Współpracy Obszarów Przygranicznych”	2006 / 2007	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Polska – Litwa – Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej (INERREG IIIA)
4.	Forum gospodarcze dla małych i średnich przedsiębiorstw z miast partnerskich - Bartoszyce 2008	2008	Town Twinning (Europa dla obywateli)
5.	„Transgraniczny Świat Turystyki. Uwarunkowania i Perspektywy Rozwoju obszarów Przygranicznych”	2009	Fundusz Małych Grantów Transgranicznych i Międzyregionalnych (Mechanizm Finansowy EOG i Norweskiego Mechanizmu Finansowego)
Projekty zrealizowane przez Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Bartoszycach			
6.	„Dzieli nas tylko granica - Przegląd Małych Form Artystycznych Środowiskowych Placówek Wsparcia z terenu Euroregionu Bałtyk	2005	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
7.	Przez sztukę do partnerstwa transgranicznego – Integracyjne warsztaty arteterapeutyczne – Bartoszyce 2005”	2005	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
8.	„Integracja – Sztuka – Partnerstwo Transgraniczne – Spotkania Artystyczne Osób Niesamodzielnich z Terenu Euroregionu Bałtyk”	2006	Program Współpracy Przygranicznej Phare NARODOWY PROGRAM DLA POLSKI 2003 Fundusz Małych Projektów
9.	„Integracja ponad granicami” – Bartoszyckie Spotkania Artystyczne Twórców Niesamodzielnich	2007	Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Sąsiedztwa Litwa – Polska - Obwód Kaliningradzki Federacji Rosyjskiej INTERREG IIIA

Źródło: Dane Urzędu Miasta Bartoszyce

Władze miasta Bartoszyce zamierzają w dalszym ciągu kontynuować i umacniać dotychczasową współpracę z miastami partnerskimi. Dotychczasowe wspólne działania

partnerskie przyniosły wiele pozytywnych efektów zarówno po stronie miasta Bartoszyce, jak i po stronie partnera zagranicznego.

Od kwietnia 2015 roku miasto Bartoszyce zostało włączone do Międzynarodowej i Polskiej Sieci Miast Cittaslow. Międzynarodowa Sieć Cittaslow powstała w 1999 roku we Włoszech. Jej głównym celem jest przeciwstawienie się globalizacji i homogenizacji miast poprzez popieranie różnorodności kulturalnej, ochronę środowiska naturalnego, promocję tradycyjnych lokalnych produktów oraz dążenie do poprawy jakości życia. Miasta w ramach wspomnianej sieci muszą spełniać szereg wymagań dotyczących energii i polityki środowiskowej, polityki infrastrukturalnej, polityki jakości życia miejskiego, rolnictwa, turystyki, rzemiosła, gościnności, świadomości, szkolenia, spójności społecznej i partnerstwa. Bartoszyce, włączając się do sieci Cittaslow, przyjęły koncepcję takiego kształtowania rozwoju lokalnego, który prowadzi do spokojnego, bezstresowego życia codziennego mieszkańców. Duży nacisk kładzie się również na promocję lokalnych produktów. Wszystkie te działania mają na celu polepszenie standardu życia w miasteczkach oraz poprawę atrakcyjności turystycznej.

SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA

PODSUMOWANIE

MOCNE STRONY

1. Duże zasoby pracy
2. Upowszechnianie się edukacji przedszkolnej
3. Wielokulturowy i wieloetniczny charakter miasta
4. Aktywnie działające instytucje kulturalne
5. Rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna
6. Duża liczba organizacji pozarządowych aktywnie działających na obszarze miasta
7. Dobrze rozwinięta współpraca międzynarodowa miasta

SŁABE STRONY

1. Postępujący proces starzenia się społeczeństwa
2. Zmniejszanie się liczby mieszkańców miasta (depopulacja)
3. Stale utrzymujące się ujemne saldo migracji
4. Ujemny przyrost naturalny
5. Systematyczny spadek liczby uczniów w szkołach, skutkujący wzrostem kosztów realizacji zadań oświatowych
6. Mała liczba imprez masowych
7. Brak zabytków rangi krajowej, mogących przyciągnąć turystów spoza regionu

5. Spójność z europejskimi, krajowymi i regionalnymi dokumentami strategicznymi

Tworzenie dokumentów o charakterze strategicznym na najniższym poziomie podziału terytorialnego Polski (gminy i miasta) nie jest wymagane przepisami prawa. Ustawa o zasadach prowadzenia polityki rozwoju z dnia 6 grudnia 2006 r. wśród dokumentów strategicznych opracowywanych przez jednostki samorządu terytorialnego wymienia jedynie strategie rozwoju województw oraz strategie ponadregionalne. Jednak samorzady na poziomie gminnym, jako podmioty odpowiedzialne za prowadzenie polityki rozwoju, przygotowują często takie dokumenty. Dokumenty strategiczne miast i gmin powinny zawsze być spójne z dokumentami na szczeblu europejskim (w szczególnym stopniu uwzględniając zasady Europejskiej Polityki Rozwoju), krajowym i regionalnym. Taki schemat prowadzenia polityki rozwoju, w którym dokumenty niższego szczebla wpisują się w działania określone w dokumentach nadrzędnych, powoduje koncentrację działań na priorytetowych obszarach, potęgując tym samym efekty tych działań.

5.1 Uwarunkowania wynikające z dyrektyw Unii Europejskiej oraz polityki krajowej

Strategia EUROPA 2020

Jest to strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Unii Europejskiej na lata 2010 – 2020, która zastąpiła wcześniej obowiązującą Strategię Lizbońską. Realizacja strategii ma przyczynić się do wzrostu zatrudnienia, poprawy produktywności i spójności społecznej. W dokumencie tym Unia Europejska wyznaczyła trzy najważniejsze, wzajemnie wzmacniające się priorytety:

- wzrost inteligentny (ang. smart growth), czyli rozwój oparty na wiedzy i innowacjach,
- wzrost zrównoważony (ang. sustainable growth), czyli transformacja w kierunku gospodarki niskoemisyjnej, efektywnie korzystającej z zasobów,
- wzrost sprzyjający włączeniu społecznemu (ang. inclusive growth), czyli wspieranie gospodarki charakteryzującej się wysokim poziomem zatrudnienia i zapewniającej spójność gospodarczą, społeczną i terytorialną.

Komisja Europejska zaproponowała wskaźniki umożliwiające monitorowanie postępów w realizacji ww. priorytetów za pomocą pięciu nadrzędnych celów, określonych na poziomie całej UE, w tym:

- osiągnięcie wskaźnika zatrudnienia na poziomie 75%;
- poprawa warunków prowadzenia działalności badawczo–rozwojowej, w tym przeznaczanie 3% PKB UE na inwestycje w badania i rozwój;
- zmniejszenie emisji gazów cieplarnianych o 20% w porównaniu z poziomami z 1990 roku; zwiększenie do 20% udziału energii odnawialnej w ogólnym zużyciu energii; dążenie do zwiększenia efektywności energetycznej o 20%;
- podniesienie poziomu wykształcenia, zwłaszcza poprzez zmniejszenie odsetka osób przedwcześnie kończących naukę do poniżej 10% oraz zwiększenie do co najmniej 40% odsetka osób w wieku 30–34 lat mających wykształcenie wyższe;
- wspieranie włączenia społecznego, zwłaszcza poprzez ograniczanie ubóstwa, mając na celu wydzwignięcie z ubóstwa lub wykluczenia społecznego 20 milionów obywateli.

Osiągnięcie ww. wskaźników będzie bardzo trudne dla całego regionu Warmii i Mazur, w tym również dla miasta Bartoszyce. Są to wartości określone dla całej Unii Europejskiej, jednak poszczególne strategie rozwoju, zarówno na poziomie krajowym, regionalnym i lokalnym, powinny sprzyjać osiągnięciu celów określonych dla całej Wspólnoty Europejskiej. Strategia Europa 2020 obliguje samorządy terytorialne do kształtowania polityki rozwoju w oparciu o zwiększanie konkurencyjności jednostki. Kluczem do tego powinien być inteligentny i zrównoważony rozwój, sprzyjający włączeniu społecznemu.

Strategia Rozwoju Kraju 2020 (SRK)

Dokument jest średniookresową strategią dla kraju, określającą działania państwa mające na celu przyspieszenie rozwoju Polski oraz harmonogram i źródła finansowania tych działań. SRK jest odniesieniem dla dokumentów programowych w perspektywie finansowej 2014-2020 (programów operacyjnych i umowy partnerstwa), co jest szczególnie istotne dla planowania polityki rozwoju przez samorządy na niższych szczeblach. Celem głównym Strategii jest wzmocnienie i wykorzystanie gospodarczych, społecznych i instytucjonalnych potencjałów zapewniających szybszy i zrównoważony rozwój kraju oraz poprawę jakości życia ludności. Strategia wyznacza trzy obszary strategiczne:

1. Sprawne i efektywne państwo, obejmujący następujące cele:

- Przejście od administrowania do zarządzania rozwojem,
- Zapewnienie środków na działania rozwojowe,
- Wzmocnienie warunków sprzyjających realizacji potrzeb i aktywności obywatela;

2. Konkurencyjna gospodarka, obejmujący następujące cele:

- Wzmocnienie stabilności makroekonomicznej,
- Wzrost wydajności gospodarki,
- Zwiększenie innowacyjności gospodarki,
- Rozwój kapitału ludzkiego,
- Zwiększenie wykorzystania technologii cyfrowych,
- Efektywność energetyczna i poprawa stanu środowiska,
- Zwiększenie efektywności transportu;

3. Spójność społeczna i terytorialna, obejmujący następujące cele:

- Integracja społeczna,
- Zapewnienie dostępu i określonych standardów usług publicznych,
- Wzmocnienie mechanizmów dyfuzji oraz integracja przestrzenna dla rozwijania i pełnego wykorzystania potencjałów regionalnych.

Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010-2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

Głównym celem polityki regionalnej określonym w KSRR jest wzrost, zatrudnienie i spójność w horyzoncie długookresowym. Osiągnięcie tego celu wymaga dwukierunkowego działania, z jednej strony wykorzystania potencjałów rozwojowych regionów i terytoriów, z drugiej strony usuwania barier rozwojowych.

Cel strategiczny obejmuje trzy cele szczegółowe:

- Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów (konkurencyjność),
- Budowanie spójności terytorialnej i przeciwdziałanie marginalizacji obszarów problemowych (spójność),
- Tworzenie warunków dla skutecznej, efektywnej i partnerskiej realizacji działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie (sprawność).

Dla miasta Bartoszyce, podobnie jak całego województwa warmińsko-mazurskiego, kluczowe znaczenie ma cel 2 odnoszący się do marginalizacji obszarów problemowych. W KSRR podkreśla się konieczność przewyższania niedogodności związanych z położeniem obszarów przygranicznych, szczególnie wzdłuż zewnętrznych granic UE.

W SRK zostały sformułowane wytyczne, które należy uwzględnić podczas planowania strategicznego. Są to wytyczne sformułowane dla regionów, jednak na niższych szczeblach powinny one być traktowane jako wskazówki w procesie planowania rozwoju. Według tych wytycznych samorządy powinny odchodzić od jednorazowych działań krótkoterminowych na rzecz tworzenia polityk wieloletnich. Czynnikiem rozwoju powinny być endogeniczne zasoby, w których posiadaniu jest jednostka, co pozwoli na znaczne uniezależnienie się od transferów zewnętrznych. Kolejnym zaleceniem jest koncentracja finansowania na wybranych inwestycjach, które w największym stopniu przyczynią się do rozwoju społeczno-gospodarczego i dodatkowo spowodują jego dyfuzję. Ponadto zgodnie z rekomendacjami KSRR, w procesie zarządzania strategiami rozwoju postuluje się tworzenie i utrwalanie szerokich partnerstw między instytucjami publicznymi i społeczeństwem obywatelskim tak, by zapewnić skuteczny i wielopoziomowy system zarządzania polityką rozwoju.

Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

Jest to najważniejszy dokument strategiczny dotyczący zagospodarowania przestrzennego kraju. KPZK wskazuje najpilniejsze problemy zagospodarowania polskiej przestrzeni i konkretne działania naprawcze w sześciu obszarach tematycznych dla:

- poprawy konkurencyjności największych miast i powiązań między nimi,
- tworzenia warunków równomiernego rozwoju poza dużymi miastami,
- rozwoju infrastruktury transportowej i telekomunikacyjnej (np. sieci szerokopasmowe),
- poszanowania środowiska naturalnego i walorów krajobrazowych, a także kulturowych,
- wzmacniania odporności Polski na zagrożenia związane z bezpieczeństwem energetycznym (np. poprzez budowanie połączeń energetycznych z sąsiednimi państwami) czy ekstremalnymi zjawiskami naturalnymi (np. powodziami),
- systematycznej budowy i utrzymania skutecznego systemu planowania przestrzennego (np. eliminowania chaotycznego sposobu zabudowy przedmieść).

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego Polski Wschodniej do roku 2020

Strategia dotyczy 5 województw tzw. Polski Wschodniej: warmińsko-mazurskiego, lubelskiego, podlaskiego, podkarpackiego i świętokrzyskiego. Realizacja strategicznej wizji będzie możliwa dzięki podjęciu szeregu skoncentrowanych i zintegrowanych działań w ramach trzech zasadniczych strategicznych obszarów: INNOWACYJNOŚĆ – ZASOBY PRACY – INFRASTRUKTURA, których celem jest:

- podniesienie poziomu innowacyjności makroregionu poprzez budowę i wzmacnianie przewag konkurencyjnych w oparciu o endogeniczne specjalizacje gospodarcze i wzmacnianie potencjału sektora nauki i badań;
- aktywizacja zasobów pracy i podniesienie jakości kapitału ludzkiego poprzez wzmacnianie potencjału nowoczesnych kadr oraz skuteczne przeciwdziałanie wykluczeniu na makroregionalnym rynku pracy;
- zwiększenie zewnętrznej dostępności i wewnętrznej spójności makroregionu, w tym głównych funkcjonalnych rynków pracy.

Oprócz wyżej wspomnianych krajowych dokumentów strategicznych, zgodnie z nowym systemem zarządzania rozwojem, do głównych dokumentów strategicznych należy też 9 strategii zintegrowanych, które uszczegóławiają Strategię Rozwoju Kraju 2020. Strategie zintegrowane obejmujących Krajową Strategię Rozwoju Regionalnego 2010-2020 (z uwagi na duże znaczenie dla strategii lokalnych została opisana szczegółowo wyżej) i 8 strategii branżowych:

- Strategia innowacyjności i efektywności gospodarki,
- Strategia rozwoju kapitału ludzkiego,
- Strategia rozwoju transportu,
- Strategia Bezpieczeństwo energetyczne i środowisko,
- Strategia Sprawne państwo,
- Strategia rozwoju kapitału społecznego,
- Strategia zrównoważonego rozwoju wsi, rolnictwa i rybactwa,
- Strategia rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego RP.

5.2 Uwarunkowania wynikające z dokumentów regionalnych

Strategia rozwoju społeczno-gospodarczego województwa warmińsko-mazurskiego do roku 2025

Główny dokument strategiczny na szczeblu wojewódzkim jako główny cel rozwoju regionu określa spójność ekonomiczną, społeczną i przestrzenną Warmii i Mazur z regionami Europy. Cel ten ma zostać zrealizowany poprzez 4 cele strategiczne:

- wzrost konkurencyjności gospodarki,
- wzrost aktywności społecznej,
- wzrost liczby i jakości powiązań sieciowych,
- nowoczesna infrastruktura rozwoju.

W strategii wojewódzkiej obszar regionu został podzielony na Obszary Strategicznej Interwencji (OSI). Poszczególne OSI zostały wyznaczone na podstawie występowania określonego potencjału lub problemu rozwojowego. Miasto Bartoszyce zostało włączone do trzech OSI:

1. Nowoczesna wieś – działania na tym obszarze polegać mają na wzroście specjalizacji produkcji wysokiej jakości żywności. Powinna także zostać wzmocniona działalność promocyjna i targowa i współpraca biznesowa.
2. Obszary przygraniczne – planowana interwencja na tych obszarach powinna prowadzić do intensyfikacji współpracy międzynarodowej. Dużą szansą dla tych terenów jest obecnie wprowadzenie małego ruchu przygranicznego. Szansą na zdynamizowanie rozwoju lokalnego jest poprawa powiązań komunikacyjnych w pasie przygranicznym oraz utworzenie i wypromowanie produktów turystycznych.
3. Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji – w wyniku prowadzenia działań planowanych w strategii w miastach tych ma nastąpić wzrost kapitału społecznego, podniesienie jakości edukacji, wzrost przedsiębiorczości, rewitalizacja miast, wzrost jakości życia, wzrost współpracy międzygminnej; poprawa połączeń komunikacyjnych z otoczeniem (rynk pracy), specjalizacja miast i miasteczek i podniesienie atrakcyjności inwestycyjnej terenu.

Regionalny Program Operacyjny Województwa Warmińsko-Mazurskiego na lata 2014-2020

Dokument ten realizuje cele unijnej strategii na rzecz inteligentnego, zrównoważonego wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu. Służy on osiągnięciu spójności gospodarczej, społecznej i terytorialnej, a także osiągnięciu rezultatów wskazanych w Umowie Partnerstwa poprzez koncentrację tematyczną i terytorialną wsparcia na przedsięwzięciach odnoszących się do następujących osi priorytetowych:

1. Inteligentna gospodarka Warmii i Mazur,
2. Kadry dla gospodarki,
3. Cyfrowy region,
4. Efektywność energetyczna,
5. Środowisko przyrodnicze i racjonalne wykorzystanie zasobów,
6. Kultura i dziedzictwo,
7. Infrastruktura transportowa,
8. Obszary wymagające rewitalizacji,
9. Dostęp do wysokiej jakości usług publicznych,
10. Regionalny rynek pracy,
11. Włączenie społeczne,
12. Pomoc techniczna.

RPO Warmia i Mazury przewiduje preferencje przy wyborze projektów z obszaru konkretnych Obszarów Strategicznej Interwencji. Dla OSI Obszary przygraniczne i OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji przewiduje się preferencje w następujących priorytetach inwestycyjnych:

- Priorytet inwestycyjny 7d „Rozwój i rehabilitacja kompleksowych, wysokiej jakości i interoperacyjnych systemów transportu kolejowego oraz propagowanie działań służących zmniejszeniu hałasu”,
- Priorytet inwestycyjny 8iv „Równość mężczyzn i kobiet we wszystkich dziedzinach, w tym dostęp do zatrudnienia, rozwój kariery, godzenie życia zawodowego i prywatnego oraz promowanie równości wynagrodzeń za taką samą pracę”,

- Priorytet inwestycyjny 9b „Wspieranie rewitalizacji fizycznej, gospodarczej i społecznej ubogich społeczności na obszarach miejskich i wiejskich”,
- Priorytet inwestycyjny 10i „Ograniczenie i zapobieganie przedwczesnemu kończeniu nauki szkolnej oraz zapewnianie równego dostępu do dobrej jakości wczesnej edukacji elementarnej oraz kształcenia podstawowego, gimnazjalnego i ponadgimnazjalnego, z uwzględnieniem formalnych, nieformalnych i pozaformalnych ścieżek kształcenia umożliwiających ponowne podjęcie kształcenia i szkolenia”,
- Priorytet inwestycyjny 6c „Zachowanie, ochrona, promowanie i rozwój dziedzictwa naturalnego i kulturowego”.

6. ANALIZA SWOT

Analiza SWOT, to metoda szeroko stosowana pierwotnie w sektorze prywatnych przedsiębiorstw a obecnie także w programowaniu i planowaniu społeczno-gospodarczym. Jej nazwa pochodzi od pierwszych liter angielskich słów:

- Strengths – Mocne, silne strony;
- Weaknesses – słabe strony;
- Opportunities – możliwości, szanse;
- Threats – zagrożenia.

Dwie pierwsze z wyżej wymienionych ocen należą do kategorii uwarunkowań wewnętrznych, a więc zależą bezpośrednio od potencjału ekonomicznego i społecznego danego terenu, jego położenia czy stanu środowiska. Dwie pozostałe oceny to uwarunkowania zewnętrzne, czyli procesy makroekonomiczne i otoczenie konkurencyjne.

O ile dwie pierwsze kategorie, jako mocne i słabe strony danego obszaru, w dużej części możemy kształtować, o tyle w dwóch następnych musimy określić szanse i zagrożenia, jakimi mogą być dla miasta Bartoszyce procesy zachodzące „na zewnątrz”, warunkujące jego rozwój, lecz na które nie mamy bezpośredniego wpływu.

Analiza SWOT jest bardzo przydatnym narzędziem do ustalania celów strategicznych i wyznaczania priorytetów. Opiera się ona na diagnozie i grupuje poszczególne problemy określając ich hierarchię. Może się zdarzyć, iż dokonując analizy, to samo zjawisko zakwalifikujemy raz jako szansę, raz jako zagrożenie – tak sytuacja jest możliwa i dopuszczalna.

Przystępując do przygotowywania analizy SWOT w Bartoszycach, zdefiniowano zakresy poszczególnych ocen:

- **Mocne strony** – są to obszary, w których obecne działania uważane są przez większość jako skuteczne, tak w odniesieniu do dzisiejszych, jak i przyszłych potrzeb, a stosowane metody oraz mechanizmy koordynacji i zarządzania są właściwe. Są to generalnie zjawiska pozytywne z punktu widzenia możliwości kształtowania przyszłego rozwoju, a na ich kształt ma wpływ zarówno władza samorządowa, jak i społeczność gminy.

- **Słabe strony** – to obszary występowania zjawisk, co do których nie wykorzystano wszystkich sposobów poprawy sytuacji, nie wytworzono skutecznych mechanizmów zarządzania, czy też nie wykorzystano istniejącego potencjału. Odnoszą się one zarówno do obecnych jak i przyszłych potrzeb, stając się barierami w wykorzystaniu szans rozwojowych. Są to zjawiska negatywne, ale możliwe do zmiany w obrębie gminy.
- **Szanse** – to sfera działań i zjawisk, które mogą wspierać nasze planowane przedsięwzięcia i korzystnie wpływać na proces rozwoju społeczno-gospodarczego. Oceniając szanse, wskazywano prawdopodobieństwo ich powstania i ewentualny czas trwania. Zjawiska te mają charakter pozytywny z punktu widzenia możliwości rozwojowych miasta Bartoszyce, jednakże wpływ na ich zaistnienie leży poza bezpośrednim, teraźniejszym zasięgiem władz i społeczności Bartoszyce.
- **Zagrożenia** – to obszary, które niekorzystnie oddziałują lub będą w przyszłości poddziaływały na nasze planowane działania, mając niekorzystny wpływ na rozwój miasta Bartoszyce. Konieczne jest w tym przypadku określenie prawdopodobieństwa ich powstania, czasu trwania i znaczenia w procesie rozwoju gminy. Zagrożenia są zjawiskiem negatywnym, lecz ich występowanie leży poza możliwościami naszego bezpośredniego oddziaływania.³

Na spotkaniach w ramach Zespołu ds. opracowania dokumentu Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016 – 2022 opracowano analizę SWOT. W pracach nad analizą udział wzięli przedstawiciele różnych jednostek odpowiedzialnych za realizację różnych dziedzin i jednostek w gminie - między innymi Urzędu Miasta, Rady Miasta Bartoszyce, Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej, Starostwa Powiatowego, Powiatowego Urzędu Pracy, Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Bartoszykach, Spółdzielni Mieszkaniowych, jednostek oświatowych, przedsiębiorców, organizacji pozarządowych, lokalnych mediów i innych jednostek.

Tabela 18 Analiza SWOT Gminy Miejskiej Bartoszyce

MOCNE STRONY	SŁABE STRONY
SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA 1) Dobry stan infrastruktury technicznej 2) Duża ilość terenów zielonych w	SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA 1) Jedna przeprawa mostowa przez Łynę 2) Brak połączeń kolejowych i niska ilość połączeń autobusowych

³ Na podstawie dokumentu: Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022, s. 43-44.

<p>mieście</p> <ol style="list-style-type: none">3) Położenie w regionie o korzystnych warunkach rozwoju rolnictwa4) Korzystne położenie na głównych szlakach komunikacyjnych i turystycznych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Prężnie funkcjonująca Specjalna Strefa Ekonomiczna2) Duża liczba wykwalifikowanych pracowników3) Brak ciężkiego, uciążliwego przemysłu4) Istnienie 20 Bartoszyckiej Brygady Zmechanizowanej <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Wielokulturowość i wieloetniczność miasta2) Dobrze rozwinięta infrastruktura sportowo-rekreacyjna3) Duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych i instytucji kulturalnych4) Dobrze rozwinięta infrastruktura szkolna	<ol style="list-style-type: none">3) Zły stan techniczny budynków mieszkalnych4) Duża odległość od większych ośrodków gospodarczych i przemysłowych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Wysokie bezrobocie2) Niewystarczająca ilość terenów przeznaczonych pod inwestycje3) Brak dużych zakładów pracy i nowych inwestorów4) Zły stan finansów publicznych <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Brak dużej cyklicznej imprezy kulturalnej2) Ujemny przyrost naturalny3) Wysoki poziom uzależnień4) Duże nakłady finansowe na pomoc społeczną
<p style="text-align: center;">SZANSE</p>	<p style="text-align: center;">ZAGROŻENIA</p>
<p>SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Wykorzystanie walorów turystycznych miasta2) Położenie w obszarze Polski wschodniej3) Rozwój odnawialnych źródeł energii4) Położenie przygraniczne <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p>	<p>SFERA PRZESTRZENNO-PRZYRODNICZA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Pogarszający się stan środowiska naturalnego2) Pogarszający się system komunikacji3) Powolny rozwój przestrzenny miasta4) Niedostosowanie obiektów publicznych do potrzeb osób starszych i niepełnosprawnych <p>SFERA GOSPODARCZO-FINANSOWA</p>

<ol style="list-style-type: none">1) Napływ nowych inwestorów2) Rozwój i uzbrajanie terenów pod inwestycje3) Szkolenie kadr dla gospodarki4) Wykorzystanie środków zewnętrznych <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1) Rozwój ekonomii społecznej i organizacji pozarządowych2) Realizacja współpracy ponadregionalnej i międzynarodowej3) Współpraca międzysektorowa w zakresie pomocy społecznej i rynku pracy4) Rozwój wsparcia specjalistycznego dla wszystkich mieszkańców miasta	<ol style="list-style-type: none">1) Pogarszająca się sytuacja w finansach publicznych2) Brak zainteresowania inwestorów3) Odpływ wykwalifikowanych pracowników i młodzieży4) Brak rozpoznawalnej marki miasta <p>SFERA SPOŁECZNO-KULTUROWA</p> <ol style="list-style-type: none">1. Starzenie się społeczeństwa2. Pogarszający się stan zdrowia mieszkańców3. Brak perspektyw zawodowych dla niektórych mieszkańców4. Odpływ młodzieży do innych ośrodków miejskich
--	---

Na podstawie przeprowadzonej analizy SWOT wnioski są następujące:

Miasto Bartoszyce jest położone przy głównych drogowych, międzynarodowych szlakach komunikacyjnych (droga krajowa nr 51 – Olsztynek – Bezledy, prowadząca do przejścia granicznego Polski z Obwodem Kaliningradzkim Federacji Rosyjskiej. Jest to największe polsko-rosyjskie drogowe przejście graniczne. Obsługuje zdecydowaną większość transportu ciężarowego, co sprawia, iż Bartoszyce znajdują się bezpośrednio na tym szlaku komunikacyjnym. Stanowi to duże wsparcie dla rozwoju sektora handlu i usług w tym mieście – osoby podróżujące do lub z Obwodu Kaliningradzkiego korzystają często w Bartoszycach z usług hotelarskich, gastronomicznych, czy dokonują różnego rodzaju zakupów. Bliskość Obwodu Kaliningradzkiego stymuluje lokalną gospodarkę także dzięki wprowadzeniu małego ruchu granicznego, z którego korzystają zarówno Rosjanie jak i Polacy, odwiedzając sąsiadów i robiąc zakupy. Zwiększa to znacznie zapotrzebowanie na zróżnicowane towary i wpływa na rozwój lokalnego rynku pracy. Miasto Bartoszyce posiada także spore walory turystyczne – przepływająca przez miasto rzeka Łyna sprawia doskonałe warunki do uprawiania kajakarstwa i daje kajakarzom możliwość odwiedzenia Bartoszyce w trakcie organizowanego spływu. Kameralna starówka, duża ilość budynków posiadających status zabytków, liczne punkty gastronomiczne i usługowe a także duża liczba terenów rekreacyjnych – parków i innych terenów zielonych – sprawiają iż miasto Bartoszyce posiada spory, niewykorzystany

jeszcze w pełni potencjał turystyczny, który może być dźwignią rozwoju Bartoszyce przy odpowiednich inwestycjach.

Aby zwiększyć napływ odwiedzających miasto gości i turystów, a także zainteresować potencjalnych inwestorów gospodarczych, należy podjąć szereg inwestycji które zwiększą dostępność komunikacyjną Bartoszyce, która w tej chwili nie jest zadowalająca. Brak osobowych połączeń kolejowych znacznie ogranicza możliwości skomunikowania miasta ze stolicą regionu oraz innymi miastami w Polsce. Funkcję zastępczą pełni tutaj komunikacja autobusowa – usługi świadczy tutaj firma MOBILIS, pełniąca funkcję lokalnego operatora i przewoźnika, a także szereg firm prywatnych oferujących połączenia między innymi z Olsztynem, Gdańskiem czy Warszawą. Ograniczona liczba kursów a także miejsc dostępnych w środkach transportu stanowi w okresie wzmożonego ruchu pasażerskiego pewne utrudnienie.

Modernizacji wymaga także system komunikacyjny w mieście. Tylko jedna przeprawa mostowa przez rzekę Łynę, dzieląca miasto na dwie odrębne części, powoduje znaczne utrudnienia komunikacyjne, szczególnie w godzinach wzmożonego ruchu. Konieczna jest budowa drugiej przeprawy mostowej w mieście – wynikająca chociażby z faktu położenia po drugiej stronie rzeki szpitala powiatowego, straży pożarnej, terenów przemysłowych czy osiedli mieszkaniowych.

Należy podjąć działania zmierzające do ochrony stanu środowiska naturalnego i zwiększenia dostępności miejsc przeznaczonych do rekreacji i aktywnego wypoczynku. Miasto Bartoszyce posiada wiele terenów, które mają tego typu potencjał – między innymi tereny parku Elizabeth oraz zakole rzeki Łyny i jeziora miejskie. Należy także prowadzić działania zmierzające do ograniczenia negatywnej antropopresji na środowisko naturalne – między innymi poprzez inwestycje w niskoemisyjne źródła energetyczne, odnawialne źródła energii a także zmniejszanie energochłonności budynków i procesów produkcyjnych. Większość budynków w mieście wymaga inwestycji zmierzających ku poprawie ich warunków technicznych.

W Bartoszycach istnieje infrastruktura kolejowa, która w chwili obecnej obsługuje sporadyczne transporty towarowe, może więc zostać wykorzystana do obsługi przyszłych zakładów pracy innych odbiorców.

Konieczne jest podjęcie działań, które podniosą atrakcyjność terenów inwestycyjnych w mieście i zainteresują przyszłych, potencjalnych pracodawców. W chwili obecnej, największe zakłady pracy w Bartoszycach – a mianowicie zakłady produkujące meble tapicerowane – BRW SOFA i NOVA MAZUR DESIGN, zatrudniają po ok 300 osób. Napływ nowych inwestorów, którzy zdecydowaliby się otworzyć zakłady produkcyjne czy centra logistyczne, znacznie wzmocniłby lokalną gospodarkę, dając nowe miejsca pracy i uatrakcyjniając młodym ludziom Bartoszyce jako miejsce do mieszkania i życia. Potrzebne

jest stałe podnoszenie atrakcyjności terenów inwestycyjnych w mieście między innymi poprzez uzbrajanie działek a także system ulg dla potencjalnych przedsiębiorców oraz realizację promocji Bartoszyce jako terenu atrakcyjnego pod względem inwestycyjnym. Może to rozwiązać problem stosunkowo wysokiej liczby osób bezrobotnych w mieście. Ważne jest także odpowiednie przygotowanie kadr i pracowników, w taki sposób, aby posiadali aktualne, odpowiadające potencjalnym pracodawcom kwalifikacje zawodowe.

Miasto Bartoszyce posiada dobrze rozwiniętą i sprawną infrastrukturę techniczną, jednakże należy podjąć szereg działań zmierzających zarówno do rozwoju przestrzennego miasta jak i kompleksowego przygotowywania terenów przeznaczanych pod przyszłe inwestycje gospodarcze i mieszkaniowe. Czynnikiem spowalniającym rozwój przestrzenny miasta są uwarunkowania demograficzne – społeczeństwo Bartoszyce, podobnie jak i innych miast w Polsce gwałtownie się starzeje, a młodzi ludzie opuszczają miasto osiedlając się w większych ośrodkach miejskich (Olsztynie, Gdańsku, czy w Warszawie), gdzie upatrują większych szans na ciekawą pracę i wyższe zarobki. Fakt starzenia się społeczeństwa Bartoszyce musi także wymusić szereg inwestycji i działań skierowanych w stronę osób starszych – likwidacja licznych barier architektonicznych, rozwój usług opiekuńczych i pielęgnacyjnych, a także rozwój odpowiedniej infrastruktury to kierunki działań, które muszą zostać podjęte w niedalekiej przyszłości.

Istotnym elementem rozwoju gospodarczego Bartoszyce jest podjęcie działań w kierunku odpowiedniej promocji miasta na rynkach krajowych i międzynarodowych, mających na celu zainteresowanie szerokiego grona atrakcyjnością tych terenów do życia i inwestowania. Podejmowane w tym kierunku działania muszą mieć spójny i kompleksowy charakter i skierowane być powinny do jak najszerszego i zróżnicowanego grona odbiorców.

Ważnym czynnikiem, który warunkuje potencjał miasta w sferze kulturalnej jest jego wielokulturowość i wieloetniczność, a także położenie geograficzne – bliska odległość granicy z Federacją Rosyjską stwarza wiele możliwości nawiązywania współpracy międzynarodowej w wielu aspektach. Z przeprowadzonej analizy SWOT wynika iż miastu brakuje rozpoznawalnej i szeroko promowanej cyklicznej imprezy o charakterze kulturalnym, która stałaby się swego rodzaju wizytówką miasta i elementem przyciągającym jednorazowo sporą liczbę osób. Stosunkowo duża liczba aktywnych organizacji pozarządowych, które działają w wielu dziedzinach, pozwala na świadczenie różnego rodzaju usług na rzecz lokalnej społeczności. Nawiązanie trwałych kanałów współpracy wielu organizacji pozarządowych łącznie z przedstawicielami sektora administracji publicznej i przedsiębiorcami stanowić może efektywne narzędzie współpracy i skutecznej realizacji wielu interesujących projektów.

Istotnym problemem wskazanym podczas przeprowadzania powyższej analizy jest wysoki poziom uzależnień (w tym od alkoholu). Łatwa jego dostępność – poprzez import taniego alkoholu pochodzącego z terenu Federacji Rosyjskiej jak również stosunkowo dużą liczbę

całodobowych punktów sprzedaży alkoholu w samym mieście, powoduje iż dla osób jego nadużywających nie ma praktycznie żadnych ograniczeń w jego zdobyciu w każdym momencie. Nadużywanie alkoholu bardzo często powoduje występowanie zjawiska uzależnień, obserwowanego już u coraz młodszych mieszkańców Bartoszyca. Aby ograniczyć to negatywne zjawisko, należy wdrożyć odpowiednie działania lecznicze i profilaktyczne, skierowane zarówno do dzieci i młodzieży, jak i osób dorosłych.

7. ZAŁOŻENIA STRATEGII

Na podstawie przeprowadzonej diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej miasta Bartoszyce przyjęte zostały obszary priorytetowe do realizacji polityki rozwojowej miasta. Priorytetowymi obszarami rozwoju miasta Bartoszyce będą:

- INFRASTRUKTURA MIEJSKA
- ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA MIASTA
- POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA
- AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA

Misja Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce
na lata 2016 – 2022 brzmi:

Misją miasta Bartoszyce jest systematyczne podnoszenie jakości życia mieszkańców oraz tworzenie sprzyjających warunków dla rozwoju przedsiębiorczości i aktywizacji społeczności lokalnej

Wizja Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce
na lata 2015-2022 brzmi:

Bartoszyce miastem wielu kultur i tradycji, bezpiecznym, przyjaznym, otwartym na ludzi z pomysłem

Poniższy schemat przedstawia misję oraz cele strategiczne wyznaczające kierunki poszczególnych działań w Bartoszycach w latach 2016 - 2022.

8. REALIZACJA STRATEGII

Realizacja Obszaru Strategicznego: Infrastruktura Miejska

OBSZAR STRATEGICZNY: I INFRASTRUKTURA MIEJSKA

Cele operacyjne:

1. Odnowa przestrzeni publicznej

Przykładowe kierunki działań:

Podjęmowane będą działania zmierzające do kompleksowej **rewitalizacji terenów miejskich**, uwzględniającej potrzeby różnych grup mieszkańców miasta. Zagospodarowywane będą tereny zamieszkałe a także nieużytki pod kątem poprawy warunków funkcjonalnych i estetycznych a także rewitalizacji terenów zdegradowanych i przemysłowych. Realizowane będą także projekty mające za zadanie rewitalizację społeczną jak również projekty o charakterze zintegrowanym.

Istniejące obiekty kulturalne i sportowe poddawane będą rozbudowie oraz poddawane działaniom remontowym w celu dostosowania ich do aktualnych potrzeb osób z nich korzystających. Zakupywany będzie także sprzęt i wyposażenie niezbędne do realizacji celów działalności poszczególnych modernizowanych jednostek.

Rozwinięty zostanie **system opieki nad dzieckiem do lat 3** – w postaci jego rozbudowy oraz wprowadzania szeregu nowatorskich usług opiekuńczych, edukacyjnych i wychowawczych.

Zagospodarowane zostaną miejskie zasoby przyrodnicze, aby stawały się one miejscami atrakcyjnymi zarówno dla odwiedzających miast turystów jak i jego mieszkańców. Tego typu inwestycje prowadzone będą w celu osiągnięcia założeń **zrównoważonego rozwoju miasta**.

Przeprowadzane będą **inwestycje na terenach komunalnych**, mające za zadanie poszerzenie ich funkcjonalności i dostępności dla wszystkich mieszkańców miasta.

2. Rozwój komunikacji

Przykładowe kierunki działań:

W celu niwelowania problemów komunikacyjnych, podejmowane będą działania zmierzające **do rozwoju sieci ciągów komunikacyjnych w mieście**, między innymi poprzez przebudowę istniejących ulic, budowę nowych ulic i przeprawy mostowej przez rzekę Łynę. Ułatwi to znacznie komunikację i będzie zapobiegać w przyszłości zwiększaniu się natężenia ruchu samochodowego w mieście. Realizowane będą także przedsięwzięcia mające na celu **rozwój i modernizację ciągów pieszych**, w tym remonty chodników i dostosowywanie istniejącej infrastruktury do potrzeb osób niepełnosprawnych w postaci **likwidacji barier architektonicznych** i montażu urządzeń uwzględniających potrzeby takich osób. Rozbudowywane będą także **alternatywne formy komunikacji w mieście**, w postaci budowy i remontów ścieżek rowerowych a także systemów wypożyczania rowerów miejskich.

3. Nowoczesna infrastruktura techniczna

Przykładowe kierunki działań:

Aby stale i skutecznie poprawiać jakość życia mieszkańców miasta, należy zapewnić im możliwość korzystania z jak najnowocześniejszej infrastruktury technicznej. Planowany jest **rozwój i rozbudowa istniejących sieci technicznych** a także prace modernizacyjne w ramach obecnie funkcjonujących sieci. **Rozwijany i modernizowany będzie także system zbiórki i przetwarzania odpadów komunalnych**, co bezpośrednio wpłynie na możliwość zwiększenia procesów odzysku materiałów i wpłynie na poprawę jakości środowiska naturalnego oraz jakości życia mieszkańców miasta.

Rozwijane i modernizowane będą także systemy bezpieczeństwa i ochrony ludności, mające na celu bieżący monitoring i prognozowanie i ostrzeganie przed zjawiskami zagrażającymi mieszkańcom i bezpieczeństwu publicznemu.

4. Wysoki standard obiektów użyteczności publicznej

Przykładowe kierunki działań:

W ramach realizacji niniejszego celu podejmowane będą działania zmierzające do **kompleksowego unowocześniania i podnoszenia standardów w obiektach użyteczności publicznej** na terenie miasta Bartoszyce. Będzie to realizowane przez szereg działań o różnym charakterze: zarówno technicznym (budowa, rozbudowa), jak i wdrażaniu rozwiązań ułatwiających dostępność tychże obiektów dla mieszkańców miasta.

Jednym z przykładowych kierunków działań w ramach tego celu będzie **termomodernizacja i zmniejszanie energochłonności modernizowanych obiektów**. Stosowane będą technologie

ograniczające zużycie energii cieplnej i elektrycznej, także przy użyciu odnawialnych źródeł energii. Budynki użyteczności publicznej będą także **dostosowywane do potrzeb osób niepełnosprawnych i starszych** w postaci montażu odpowiednich urządzeń ułatwiających dostępność i poruszanie się po modernizowanych budynkach. Podejmowane będą także działania zmierzające do **rozwijania nowoczesnej infrastruktury informatycznej** w postaci zakupu profesjonalnego sprzętu komputerowego i oprogramowania, rozwoju e-usług a także digitalizacji dokumentów.

5. Ochrona środowiska naturalnego

Przykładowe kierunki działań:

Realizowane będą zadania mające za zadanie skuteczne **diagnozowanie stanu środowiska naturalnego w mieście** – w tym zakup nowoczesnego sprzętu i prace modernizacyjne.

W celu ograniczania energochłonności budynków użyteczności publicznej, budynków mieszkalnych a także procesów produkcyjnych, stosowane będą **rozwiązania techniczne wykorzystujące odnawialne źródła energii** oraz oszczędzające energię cieplną i elektryczną a także zużycie wody. Prowadzone będą działania mające na celu **ochronę i zachowanie cennych gatunków przyrodniczych** na terenie miasta. Podjęte zostaną działania mające na celu **ograniczenie emisji do atmosfery szkodliwych substancji oraz emisji hałasu**. Prowadzone będą **działania informacyjne** z zakresu ochrony środowiska naturalnego kierowane zarówno do dzieci, młodzieży jak i osób dorosłych. Organizowane będą projekty mające na celu **edukację ekologiczną**, podnoszące świadomość ekologiczną wszystkich mieszkańców miasta i propagowanie postaw proekologicznych. Wsparciem objęte zostaną działania mające na celu **współpracę przedstawicieli różnych sektorów gospodarki** na rzecz ochrony zasobów i poprawy stanu środowiska naturalnego w mieście.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Zrównoważona Gospodarka Miasta

OBSZAR STRATEGICZNY: II ZRÓWNOWAŻONA GOSPODARKA MIASTA

Cele operacyjne:

1. Wspieranie przedsiębiorczości

Przykładowe kierunki działań:

Głównym założeniem w realizacji niniejszego celu jest tworzenie optymalnych i atrakcyjnych jednocześnie warunków dla rozwoju przedsiębiorczości mieście, w tym, między innymi tworzeniu i **wyznaczeniu nowych terenów inwestycyjnych w mieście**, aby na ich miejscu mogły powstawać nowe zakłady pracy, co bezpośrednio wpłynie na ożywienie gospodarcze i poprawę sytuacji na rynku pracy.

Planowany jest równocześnie rozwój i **podnoszenie atrakcyjności istniejących terenów inwestycyjnych**, poprzez między innymi ich uzbrajanie w niezbędną infrastrukturę techniczną, oraz stwarzanie atrakcyjnych warunków dla potencjalnych inwestorów. Zakłada się jednocześnie stworzenie odpowiednich warunków technicznych i sanitarnych do prowadzenia działalności handlowej poprzez modernizację targowiska miejskiego.

Planowane są działania mające na celu **wspieranie nowopowstających firm** (start-up) co bezpośrednio wpłynie na rozwój lokalnego rynku gospodarczego i poprawę konkurencyjności pomiędzy firmami działającymi na lokalnym rynku.

Ważnym elementem będzie również **budowanie postaw przedsiębiorczych** wśród mieszkańców miasta – zarówno u dzieci i młodzieży jak i u osób dorosłych. Wielokierunkowe kształcenie, a także organizacja zajęć praktycznych, skierowanych do różnych grup odbiorców pozwoli na osiągnięcie optymalnych i wymiernych efektów.

2. Skuteczna promocja miasta

Przykładowe kierunki działań:

Przykładowymi kierunkami działań w ramach realizacji niniejszego celu mogą stać się działania mające na celu stworzenie, **zbudowanie wieloaspektowego, spójnego systemu**

promocji miasta w zakresie gospodarczym, społecznym i turystycznym. Prezentowanie miasta Bartoszyce jako miejsca atrakcyjnego do codziennego życia, pracy i spędzania wolnego czasu pozwoli na podjęcie próby zachęcenia osób do zamieszkania i inwestowania w mieście.

Podejmowanie działań w postaci **akcji promocyjnych i informacyjnych** realizowanych w zakresie lokalnym i ponadlokalnym, będzie skutecznym sposobem na zainteresowanie ofertą miasta Bartoszyce różnych grup odbiorców.

3. Kadry dla rynku pracy

Przykładowe kierunki działań:

Inwestycje w zasoby ludzkie, służące do skutecznej aktywizacji zawodowej i dopasowania do aktualnych potrzeb zmieniającego się w sposób dynamiczny rynku pracy, stanowią jedno z największych wyzwań w każdej jednostce samorządu terytorialnego niezależnie od jej położenia geograficznego czy wielkości. W ramach realizacji niniejszego celu podejmowane **będą działania zmierzające do skutecznego i efektywnego kształcenia kadr zgodnie z aktualnymi wymogami rynku pracy i pracodawców**. Podjęte będą także działania zmierzające do **uzupełniania i aktualizacji kompetencji zawodowych** oraz **aktywne wspieranie osób, które znajdują się w trudniejszej sytuacji na rynku pracy** – mianowicie osób do 25 roku życia, po 50 roku życia oraz kobiet a także osób, które są długotrwale bezrobotne, osoby niepełnosprawne, oraz osoby które miały w przeszłości problemy z prawem oraz z integracją społeczną.

4. Rozwój turystyki

Przykładowe kierunki działań:

Elementem warunkującym rozwój turystyki na terenie miasta Bartoszyce powinno być **stworzenie całorocznej oferty turystycznej** skierowanej do zróżnicowanego grona odbiorców, uwzględniającej ich specyficzne potrzeby w zakresie spędzania wolnego czasu. Równocześnie podejmowane powinny być działania, które będą miały na celu **modernizację i rozwój bazy noclegowej i gastronomicznej** - uatrakcyjni to znacznie ofertę turystyczną miasta i może mieć znaczny wpływ na wzrost liczby turystów odwiedzających Bartoszyce nie tylko w sezonie letnim, lecz w trakcie całego roku.

Ważnym elementem jest także zadbanie o **wysoki standard obsługi turystów** odwiedzających Bartoszyce – między innymi poprzez organizację specjalistycznych szkoleń podnoszących kwalifikacje osób związanych z obsługą ruchu turystycznego i gastronomią –

na przykład pracowników hoteli, obiektów agroturystycznych, restauracji czy innych obiektów odpowiedzialnych za obsługę turystów.

Podjęte zostaną działania mające na celu zwiększenie atrakcyjności turystycznej i **wykorzystanie potencjału przepływającej przez miasto rzeki Łyny**. Prowadzone będą działania o charakterze inwestycyjnym, które będą skierowane na poprawę warunków technicznych i zagospodarowania terenu, a także działania na rzecz rozwoju partnerstw i współpracy międzynarodowej.

Istotne jest także **stworzenie rozpoznawalnego produktu turystycznego**, który będzie wyróżniał Bartoszyce i pozwalał na identyfikację miasta Bartoszyce jako miejsca interesującego i przyjaznego turystom.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Poprawa Jakości Życia

OBSZAR STRATEGICZNY: III POPRAWA JAKOŚCI ŻYCIA

Cele operacyjne:

1. Rozwój mieszkalnictwa

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja przedsięwzięć mających na celu przeprowadzanie inwestycji i modernizacji na terenach mieszkaniowych, w sposób bezpośredni przyczyni się zarówno do poprawy jakości życia osób je zamieszkujących, lecz także podniesie ich atrakcyjność, co może przyczynić się do zwiększenia zainteresowania tymi terenami przez przyszłych mieszkańców. **Zwiększenie atrakcyjności poszczególnych budynków mieszkalnych** poprzez poprawę ich warunków technicznych będzie miało za zadanie zwiększenie komfortu życia mieszkańców poszczególnych budynków.

Planowane są także działania mające na celu **rozwój budownictwa jednorodzinne i wielorodzinne**, co może mieć zasadnicze znaczenie w procesie zatrzymania odpływu młodych ludzi do większych ośrodków miejskich. Propozycja atrakcyjnego miejsca zamieszkania stanowić będzie ważny argument w prezentacji Bartoszyce jako miasta atrakcyjnego do życia i uwzględniającego potrzeby swoich obecnych i przyszłych mieszkańców.

2. Poprawa bezpieczeństwa i zdrowia

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja tego celu ma za zadanie zbudowanie trwałych i skutecznych systemów świadczenia usług dla ludności Bartoszyce z zakresu bezpieczeństwa publicznego oraz poprawy stanu zdrowia, w tym profilaktyki zdrowotnej. **Tworzenie i realizacja programów profilaktycznych** pozwoli na wczesne diagnozowanie i ograniczanie różnego rodzaju schorzeń i poprawi długość oraz jakość życia mieszkańców Bartoszyce. Zakup sprzętu medycznego niezbędnego do świadczenia profesjonalnych usług zdrowotnych znacznie ułatwi funkcjonowanie jednostek służby zdrowia.

Innym przykładem realizacji tego celu operacyjnego jest **unowocześnianie zaplecza technicznego** służb odpowiedzialnych za utrzymanie bezpieczeństwa i dobrego stanu zdrowia mieszkańców Bartoszyce. Ważnym aspektem w poprawie świadczenia usług bezpieczeństwa i zdrowia jest wsparcie działalności służb porządkowych i ratowniczych w postaci między innymi ciągłego **podnoszenia kwalifikacji zawodowych** i realizacji szkoleń pracowników tychże sektorów.

Budowane, rozbudowywane, remontowane i doposażane będą także jednostki realizujące politykę zdrowotną stacjonarną jak i ambulatoryjną oraz społeczną w mieście, w tym ośrodki opiekuńcze, domy pomocy społecznej i inne instytucje prowadzące działalność prospołeczną.

Ważnym elementem może być **także realizacja działań edukacyjnych i uświadamiających** skierowanych do dzieci i młodzieży, aby od najmłodszych lat kreować i wspólnie wypracowywać odpowiednie nawyki i odpowiednie postawy.

3. Bogata oferta kulturalna i sportowo-rekreacyjna

Przykładowe kierunki działań:

Istotnym kierunkiem działań w ramach realizacji niniejszego celu operacyjnego powinno być **ułatwianie i poszerzenie dostępu mieszkańców Bartoszyce do instytucji kultury i sportu**. Bogata oferta kulturalna oraz sportowa może stanowić ważny element zachęcający mieszkańców do aktywności i uczestniczeniu w życiu społecznym. Ważny jest ciągły rozwój oferty kulturalnej i sportowej, aby mieszkańcy Bartoszyce mogli korzystać z organizowanych wydarzeń bezpośrednio w miejscu zamieszkania, bez konieczności podróżowania do innych ośrodków miejskich. W związku z bezsprzecznym faktem starzenia się społeczeństwa w Polsce, w tym także w Bartoszycach, ważne jest aby nie pomijać tej grupy społecznej i stworzyć **atrakcyjną ofertę kulturalną i sportową z myślą o seniorach**.

Ważne jest aby sukcesywnie **zwiększać liczbę miejsc przeznaczonych do uprawiania sportu, spędzania czasu na świeżym powietrzu i rekreacji**. Miejsca takie cieszą się coraz większą popularnością i zainteresowaniem mieszkańców w każdym wieku i o różnej kondycji. Pozwalają na aktywność fizyczną, co jest niezbędne aby utrzymywać prawidłowy stan zdrowia.

4. Nowoczesny system edukacji

Przykładowe kierunki działań:

Przykładowymi działaniami podejmowanymi w zakresie realizacji niniejszego celu będzie realizacja przedsięwzięć mających na celu **rozwój rynku pracy i wprowadzanie aktywnych**

form przeciwdziałania bezrobociu a także realizacja programów mających na celu dostosowywanie procesu kształcenia, w tym także kształcenia zawodowego do aktualnych potrzeb potencjalnych pracodawców. Ważnym zagadnieniem jest także **stałe podnoszenie i aktualizacja kwalifikacji zawodowych osób pracujących**. Rozwijane będą nowe pracownie edukacyjne oraz działania mające na **celu stałe wzbogacanie zasobów i doposażanie sal edukacyjnych**.

Wspieranie tworzenia nowych miejsc pracy poprzez diagnozę sytuacji na rynku pracy, sytuacji w poszczególnych zawodach i wspieranie rozwoju zawodów deficytowych oraz **wprowadzanie innowacyjnych, elastycznych form zatrudnienia**.

Realizowane będą działania mające na celu **ułatwienie godzenia pracy zawodowej i życia rodzinnego**.

Prawidłowy, skuteczny system edukacji powinien być wielokierunkowy, zawierać elementy zarówno teoretyczne jak i praktyczne i rzeczywiście odpowiadać na potrzeby słuchaczy. Ważny jest **ciągły rozwój i aktualizacja oferty edukacyjnej**, która powinna jak najściślej być powiązana z aktualnymi uwarunkowaniami i oczekiwaniami innych grup społecznych. Aby to osiągnąć niezbędne jest także **stałe doskonalenie kadr**, co pozwoli na przekazywanie aktualnej wiedzy w interesujący sposób przy użyciu skutecznych metod. Ważna jest także **współpraca instytucjonalna** na rzecz profesjonalizacji działań w obszarze edukacji i osiągnięcia jak najbardziej efektywnych wyników nauczania. Elementem wspomagającym proces edukacji będzie także **unowocześnianie procesów edukacyjnych**, między innymi poprzez wymianę doświadczeń, prezentacje dobrych praktyk czy organizację wymian krajowych i międzynarodowych.

Obiekty oświatowe będą modernizowane, rozbudowywane i doposażane w nowoczesny sprzęt, jako działanie niezbędne do rozwoju procesu edukacji na wszystkich jego poziomach, od edukacji wczesnoszkolnej do odpowiedniego przygotowania zawodowego zgodnego z oczekiwaniami rynku pracy.

Realizacja Obszaru Strategicznego: Aktywizacja Społeczeństwa

OBSZAR STRATEGICZNY: IV AKTYWIZACJA SPOŁECZEŃSTWA

Cele operacyjne:

1. Rewitalizacja społeczna

Przykładowe kierunki działań:

W celu trwałego, zrównoważonego i aktywnego rozwoju społecznego, ważne jest uwzględnianie potrzeb wszystkich grup i osób wchodzących w jego skład. Należy **stworzyć jak najszerzą i jak najbardziej atrakcyjną ofertę usług społecznych**, która będzie w praktyczny sposób zaspokajała pojawiające się potrzeby i oczekiwania, w szczególności uwzględniając potrzeby osób starszych i niesamodzielnych.

W celu skutecznej realizacji polityki społecznej, ważne są działania warunkujące **wszechstronny rozwój dzieci i młodzieży**. Tego typu inicjatywy pozwolą na wykształcenie profesjonalnych kadr i nie mogą być traktowane jako wydatek, a jako inwestycja. W ramach budowy systemu rozwoju dzieci i młodzieży duży akcent powinien być kładziony na **rozwój systemu opieki nad dzieckiem do lat 3 i w wieku przedszkolnym**.

Innym rodzajem działań podejmowanych w ramach realizacji tego celu powinno być **przeciwdziałanie uzależnieniom i profilaktyka zdrowia**. Narastające zjawisko różnego rodzaju uzależnień i pogarszający się stan społeczeństwa powoduje szereg utrudnień i wydatków a także konieczność wzmożonej pracy w tym obszarze. Należy podejmować działania promujące zdrowy, aktywny tryb życia oraz regularne badania lekarskie.

2. Aktywni mieszkańcy i rozwój wielokulturowego społeczeństwa

Przykładowe kierunki działań:

Istotnym elementem do zrównoważonego rozwoju każdej jednostki samorządowej jest aktywny udział mieszkańców zarówno w procesie współdecydowania przy zarządzaniu daną jednostką oraz współpraca w zakresie rozwiązywania konkretnych problemów i utrudnień. **Wspierane i inkubowane będą inicjatywy oddolne**, pochodzące od grup nieformalnych –

aktywnych mieszkańców miasta, którzy mają konkretne założenia i postulaty. Promowane będą także pozytywne wzorce w zakresie **tworzenia i wspierania inicjatyw i postaw pro obywatelskich** – w tym dbania o dobro wspólne, efektywnego zarządzania wspólnotą, czy kształtowania dialogu społecznego.

Ważnym elementem w zakresie realizacji tego celu operacyjnego będzie **wspieranie i integracja społeczna osób wykluczonych społecznie bądź zagrożonych takim wykluczeniem**. Podejmowane będą działania mające na celu skuteczne włączenie takich osób w aktywne życie społeczne miasta.

Działania mające na celu **włączenie społeczne i aktywizację mieszkańców** będą miały za zadanie zwiększenie udziału obywateli w procesach decyzyjnych zachodzących w mieście i nawiązanie konstruktywnego, trwałego dialogu mieszkańców z przedstawicielami jednostek publicznych.

Bartoszyce, posiadając znaczny potencjał w postaci występowania zjawiska wieloetniczności i wielokulturowości, musi podjąć działania zmierzające do jego **promocji i integracji**. Istotną potrzebą jest **wspieranie, integracja i promocja środowiska lokalnych artystów**, którzy żyją i tworzą w Bartoszycach. Dzięki rozwojowi różnych form współpracy dążyć należy do **organizacji wspólnych przedsięwzięć artystycznych**, które stanowiąc będą ciekawe urozmaicenie kalendarza imprez kulturalnych w mieście i dzięki temu mogłyby je skutecznie wypromować.

Podejmowane będą działania zmierzające do **rozwoju współpracy międzynarodowej i wspólnej realizacji projektów o charakterze transgranicznym**. Podejmowana będzie **współpraca pomiędzy poszczególnymi jednostkami kulturalnymi** w celu stałego rozwijania i tworzenia ciekawych propozycji wydarzeń i imprez kulturalnych.

Podejmowane będą działania zmierzające **do powstania centrum wielokulturowości**.

3. Rozwój przedsiębiorczości i ekonomii społecznej

Przykładowe kierunki działań:

Realizacja tego celu polegać będzie na szeroko rozumianym wsparciu przedsiębiorczości społecznej i społecznie odpowiedzialnego biznesu. Dzięki **rozwojowi partnerstw na rzecz rozwoju ekonomii społecznej i współpracy w Ośrodku Wsparcia Ekonomii Społecznej** możliwe będzie podejmowanie skutecznych działań przyczyniających się do tworzenia podmiotów ekonomii społecznej, co będzie miało wymiar praktycznej pomocy osobom znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej lub zawodowej. Powstawanie nowych

podmiotów gospodarczych zwiększy także konkurencyjność i wpłynie stymulująco na lokalną gospodarkę.

Podejmowane będą **działania promujące i informujące** mieszkańców miasta o korzyściach płynących z prowadzenia podmiotów ekonomii społecznej a także możliwościach uzyskania wsparcia w różnych formach i o szerokim zakresie.

Realizowane będą zadania mające za zadanie **wzrost poziomu wiedzy z zakresu przedsiębiorczości i zarządzania budżetem**. Działania takie skierowane będą zarówno do młodzieży szkolnej, jak i osób, które potencjalnie mogą stać się założycielami podmiotów ekonomii społecznej, w tym spółdzielni socjalnych.

4. Wsparcie organizacji pozarządowych

Przykładowe kierunki działań:

Realizowane będą działania wspierające powstawanie nowych organizacji pozarządowych, jak również organizacji już istniejących. Istotne w tej kwestii będą działania zmierzające do kompleksowego wspierania organizacji poprzez powstanie centrum organizacji pozarządowych. Prężnie i skutecznie działające organizacje pozarządowe są gwarancją wysokiego kapitału społecznego i rozwoju gospodarczego każdej jednostki samorządowej.

Istotnym elementem jest także **stałe podnoszenie kwalifikacji i umiejętności kadr** tworzących organizacje pozarządowe, aby oferowane przez nie usługi były skuteczne i stały na jak najwyższym poziomie.

Rozwój współpracy sektora organizacji pozarządowych z przedstawicielami pozostałych sektorów, w tym między innymi z samorządem, stanowić będzie ważny element rozwojowy i znacznie zwiększać będzie skuteczność podejmowanych działań. Możliwa stanie się realizacja projektów o charakterze partnerskim, co pozwoli na pozyskiwanie środków finansowych niezbędnych do ich realizacji z większej ilości zróżnicowanych źródeł.

9. ZAŁOŻENIA REALIZACJI STRATEGII

Strategia Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2016-2022 realizowana będzie zgodnie z następującymi płaszczyznami:

Płaszczyzna instytucjonalna: Podstawową rolę w układzie instytucjonalnym wdrażania strategii będzie pełniła Rada Miasta Bartoszyce i Burmistrz Miasta. Rada Miasta podejmować będzie uchwały w sprawie przyjęcia strategii oraz uchwały o realizacji działań z niej wynikających. Burmistrz Miasta będzie odpowiedzialny za wykonywanie uchwały Rady Miasta w sprawie przyjęcia strategii oraz uchwał dotyczących działań wynikających ze strategii. Burmistrz Miasta Bartoszyce będzie także sporządzał sprawozdanie z realizacji strategii, które przedłoży Radzie Miasta w celu weryfikacji i akceptacji. Głównym podmiotem odpowiedzialnym za realizację dokumentu jest Urząd Miasta w Bartoszycach ze swoimi jednostkami organizacyjnymi. W celu wdrożenia strategii i realizacji przyjętych celów niezbędny jest nie tylko wkład pracy podmiotów odpowiedzialnych za jej przygotowanie i wdrożenie – Rady Miasta Bartoszyce oraz Burmistrza Miasta Bartoszyce. Rozwój miasta jest sumą działań wielu podmiotów i instytucji. Dlatego podstawą realizacji strategii na tej płaszczyźnie będzie współpraca władz miasta zarówno z podmiotami i osobami z Bartoszyc (m. in. Instytucje, mieszkańcy, organizacje pozarządowe, przedsiębiorcy), jak i spoza Bartoszyc (np. Samorząd Województwa Warmińsko-Mazurskiego, Wojewoda Warmińsko-Mazurski, instytucje rządowe). Wspólne działanie władz i społeczności lokalnej gwarantuje skuteczną i efektywną realizację strategii.

Płaszczyzna społeczna: Wdrażanie Strategii będzie wymagało wykorzystania płaszczyzny społecznej poprzez proces, który będzie się odbywał poprzez uspołecznienie strategii, informowanie mieszkańców o działaniach podejmowanych w ramach jej realizacji oraz włączenie mieszkańców.

Płaszczyzna organizacyjna: Wdrażanie dokumentu będzie odbywało się pod nadzorem Burmistrza Miasta Bartoszyce, który Zarządzeniem Nr 187/2015 z dnia 12 sierpnia 2015 r. powołał Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce na lata 2015-2022. Do prac Zespołu do spraw opracowania strategii zostali zaproszeni przedstawiciele następujących instytucji:

- Rady Miasta Bartoszyce
- spółdzielni mieszkaniowych
- wspólnot mieszkaniowych

- Warmińsko-Mazurskiej Specjalnej Strefy Ekonomicznej
- przedsiębiorców
- Powiatowego Urzędu Pracy
- Rady Gospodarczej działającej przy Burmistrzu
- Miejskiego Ośrodka Pomocy Społecznej
- Bartoszyckiego Ośrodka Sportu i Rekreacji
- Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie
- Zespołu Administracyjnego Oświaty
- Uniwersytetu Trzeciego Wieku
- Bartoszyckiego Domu Kultury
- organizacji pozarządowych.

W grupach doradczych mogą uczestniczyć również inne osoby, których wiedza i doświadczenie przyczynią się do przygotowania niezbędnych danych w ramach poszczególnych obszarów problemowych strategii.

10. ZAŁOŻENIA MONITORINGU I EWALUACJI

Zespół do spraw opracowania Strategii Rozwoju Miasta Bartoszyce będzie nadzorował prace związane z monitoringiem i oceną realizacji strategii. Podstawą prac Zespołu w tym zakresie będą dwa rodzaje dokumentów:

- **Raporty z realizacji strategii**, przygotowywane w cyklach dwuletnich. Raporty będą przygotowywane przez Urząd Miasta w Bartoszycach, weryfikowane przez Zespół do spraw opracowania strategii oraz poddawane dyskusji podczas obrad Rady Miasta Bartoszyce. Monitorowanie strategii będzie odbywało się na poziomie oceny ogólnej (wskaźniki kontekstowe obrazujące sytuację społeczno-gospodarczą Bartoszyce) oraz oceny realizacji poszczególnych celów (wskaźniki dla podejmowanych w ramach strategii działań).
- **Raporty ewaluacyjne** – ich przygotowanie planuje się na lata 2020 oraz 2023. Okres pierwszego raportu będzie uzależniony od podjętych działań w ramach strategii. Raport w 2023 roku będzie miał za zadanie podsumowanie i ocenę działań za cały okres strategiczny.

Wstępna lista wskaźników kontekstowych prezentuje się następująco:

Obszary strategiczne	Proponowane wskaźniki kontekstowe
Infrastruktura miejska	- Udział wydatków inwestycyjnych w wydatkach ogółem (z budżetu Gminy Miejskiej Bartoszyce) - Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w Bartoszycach
Zrównoważona gospodarka miasta	- Powierzchnia uzbrojonych terenów inwestycyjnych w Bartoszycach - Osoby fizyczne prowadzące działalność na 1000 ludności w Bartoszycach
Poprawa jakości życia	- Mieszkania oddane do użytkowania w Bartoszycach - Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-

	przyrodniczej w Bartoszycach. Wydatki na kulturę fizyczną i sport (z budżetu Gminy Miejskiej Bartoszyce)
Aktywizacja społeczeństwa	<ul style="list-style-type: none">- Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w Bartoszycach- Liczba osób uczestniczących w imprezach na 100 mieszkańców- Wydatki na realizację zadań własnych gminy zleczanych organizacjom pozarządowym, podmiotom, o którym mowa w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

11. FINANSOWANIE STRATEGII

Podstawowym narzędziem realizacji strategii będzie Wieloletni Plan Inwestycyjny (WPI), stanowiący załącznik nr 1 do strategii. WPI jest, co do zasady, zestawem projektów realizacyjnych opracowanym dla celów realizacji strategii rozwoju gminy i zawiera wszystkie przedsięwzięcia rozwojowe podejmowane przez gminę

Zawarte w WPI projekty i dane mają charakter indykacyjny na cały okres programowania, to jest do roku 2022. Oznacza to, że ostateczny zakres zadań projektowych przyjmowany będzie przez Radę Miejską w kolejnych Wieloletnich Prognozach Budżetowych i projektach budżetów gminy na następne lata.

Kwoty związane z wysokością finansowania każdego z projektów mają wartość szacunkową i będą skonkretyzowane w Wieloletniej Prognozie Finansowej i odpowiednich budżetach gminy na kolejne lata.

12. ZAŁĄCZNIK NR 1 – WIELOLETNI PLAN INWESTYCYJNY (WPI)

Spis tabel

Tabela 1	Zestawienie podstawowych cech miasta Bartoszyce oraz innych porównywanych miast w 2013 roku.....	4
Tabela 2	Odległość Bartoszyce i wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego do najbliższych ważnych węzłów komunikacyjnych	12
Tabela 3	Linie komunikacji miejskiej w Bartoszycach	13
Tabela 4	Tereny zieleni w mieście Bartoszyce w 2013 roku	15
Tabela 5	Wskaźniki dotyczące sieci wodociągowej i kanalizacyjnej na tle wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego.....	18
Tabela 6	Struktura bezrobotnych według wykształcenia w wybranych jednostkach w 2013 roku	27
Tabela 7	Struktura bezrobotnych według czasu pozostawania bez pracy w wybranych jednostkach w 2013 roku	28
Tabela 8	Struktura bezrobotnych według wieku w wybranych jednostkach w 2013 roku ..	28
Tabela 9	Struktura podmiotów gospodarczych według sektorów gospodarki w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	31
Tabela 10	Podmioty gospodarcze według sekcji PKD 2007 w Bartoszycach w 2013 roku ..	32
Tabela 11	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	47
Tabela 12	Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku w Bartoszycach w latach 2006-2013	48
Tabela 13	Wskaźnik obciążenia demograficznego w Bartoszycach w latach 2006-2013.....	49
Tabela 15	Liczba uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych w Bartoszycach w latach 2010-2014	52
Tabela 16	Imprezy masowe na terenie wybranych miast województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	58
Tabela 17	Ruch turystyczny w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	60
Tabela 18	Projekty współpracy międzynarodowej realizowane w mieście Bartoszyce	68
Tabela 19	Analiza SWOT Gminy Miejskiej Bartoszyce	80

Spis rycin

Rycina 1	Położenie miasta Bartoszyce na tle podziału administracyjnego województwa warmińsko-mazurskiego	7
Rycina 2	Położenie Bartoszyce na tle krain fizyczno-geograficznych	8
Rycina 3	OSI Nowoczesna wieś	9
Rycina 4	OSI Obszary przygraniczne	9
Rycina 5	OSI Obszary wymagające restrukturyzacji i rewitalizacji	10
Rycina 6	Obszar funkcjonalny Zielone Płuca Polski	11
Rycina 7	Układ komunikacyjny miasta Bartoszyce	17
Rycina 8	Obszary objęte miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego w Bartoszycach	24
Rycina 9	Kompleksy Warmińsko-Mazurskiej Strefy Ekonomicznej - Podstrefa Bartoszyce	34

Spis wykresów

Wykres 1	Mieszkania oddane do użytkowania w latach 2006-2013 w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego.....	20
Wykres 2	Udział gruntów komunalnych tworzących gminny zasób nieruchomości w ogólnej powierzchni jednostki w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	22
Wykres 3	Udział bezrobotnych zarejestrowanych w ogólnej liczbie ludności w wieku produkcyjnym w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	26
Wykres 4	Liczba podmiotów zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. mieszkańców w Bartoszycach w 2013 roku.....	30
Wykres 5	Wskaźnik przedsiębiorczości w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku	33
Wykres 6	Dochody i wydatki budżetowe w Bartoszycach w latach 2006-2012 [w mln zł] .	35
Wykres 7	Wpływy do budżetu miasta Bartoszyce z tytułu podatku od nieruchomości oraz udziału w podatkach stanowiących dochody budżetu państwa.....	36
Wykres 8	Struktura wydatków w mieście Bartoszyce w 2013 roku	37
Wykres 9	Dochody i wydatki na jednego mieszkańca w wybranych jednostkach terytorialnych województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	38
Wykres 10	Wydatki inwestycyjne i zdolność inwestycyjna w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w 2013 roku.....	39
Wykres 11	Dochody ogółem na 1 mieszkańca z tytułu finansowania i współfinansowania programów i projektów unijnych w latach 2010-2013 [zł/na 1 mieszkańca].....	39
Wykres 12	Procentowa zmiana liczby ludności w stosunku do 2006 roku w wybranych jednostkach terytorialnych	43
Wykres 13	Procesy demograficzne w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013.....	44
Wykres 14	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013	45
Wykres 15	Saldo migracji na 1 000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013	45

Wykres 16	Przeciętny przyrost naturalny na 1000 mieszkańców oraz przeciętne saldo migracji na 1000 mieszkańców w wybranych miastach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2006-2013.....	46
Wykres 17	Współczynnik skolaryzacji netto w gimnazjach w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	50
Wykres 18	Średnia ocena z egzaminu gimnazjalnego w części humanistycznej i matematyczno-przyrodniczej w wybranych jednostkach w 2013 roku	51
Wykres 19	Struktura szkolnictwa ponadgimnazjalnego w Bartoszycach pod względem liczby uczniów uczęszczających do szkół ogólnokształcących i zawodowych.....	52
Wykres 20	Zdawalność egzaminów maturalnych w szkołach ponadgimnazjalnych w wybranych jednostkach terytorialnych w 2013 roku	53
Wykres 21	Odsetek dzieci w wieku 3 – 6 lat objętych wychowaniem przedszkolnym w Bartoszycach w 2013 roku na tle porównywanych jednostek terytorialnych	54
Wykres 22	Wskaźniki dotyczące bibliotek i czytelnictwa na terenie wybranych jednostek w 2013 roku	57
Wykres 23	Turyści zagraniczni korzystający z noclegów w mieście Bartoszyce w latach 2006-2013	61
Wykres 24	Odsetek mieszkańców korzystających z pomocy społecznej w wybranych miejscowościach województwa warmińsko-mazurskiego w latach 2010-2013.....	64
Wykres 25	Frekwencja mieszkańców wybranych jednostek terytorialnych w wyborach samorządowych, prezydenckich i parlamentarnych.....	66